

AGENTURA OCHRANY
PŘÍRODY A KRAJINY
ČESKÉ REPUBLIKY

ROČENKA 2016

Agentura ochrany
přírody a krajiny ČR

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Ročenka AOPK ČR 2016 / editoři: Pavel Pešout, Karolína Šůlová. – Praha : Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2017

ISBN 978-80-88076-55-1 (brožováno)

502.14:061 * 502.17 * (437.3) * (058)

- Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
- 2001-2020
- ekologické instituce a organizace – Česko – 21. století
- ochrana přírody – Česko
- ročenky

502 - Životní prostředí a jeho ochrana [2]

Obsah

Seznam boxů	5
Slovo ředitele	7
1. O Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR	9
2. Ochrana přírody a krajiny	11
2.1. Výkon státní správy	11
2.2. Územní ochrana přírody	11
2.3. Památné stromy	18
2.4. Druhá ochrana přírody	18
2.5. Ochrana krajiny	23
2.6. Ochrana neživé přírody	27
3. Péče o přírodu a krajinu	29
3.1. Metodické zajištění péče o přírodu a krajinu	29
3.2. Péče o majetek státu svěřený do užívání AOPK ČR	30
3.3. Péče o chráněná území ve správě AOPK ČR	31
3.4. Administrace dotačních programů v oblasti péče o přírodu a krajinu	38
4. Monitoring biodiverzity	47
4.1. Sledování stavu biotopů	49
4.2. Sledování stavu druhů	51
4.3. Hodnocení péče o přírodu a krajinu	60
4.4. Hodnocení ekosystémových služeb	60
5. Správa a poskytování dat	63
5.1. Ústřední seznam ochrany přírody	63
5.2. Informační systém ochrany přírody	64
5.3. Poskytování informací a dat	65
6. Práce s veřejností	69
6.1. Média	69
6.2. Publikační činnost	69
6.3. Akce pro veřejnost a osvětové materiály	69
6.4. Knihovna	70
6.5. Návštěvnická infrastruktura	70
6.6. Stráž přírody	71
6.7. Monitoring návštěvnosti v ZCHÚ	71
7. Mezinárodní spolupráce	77
7.1. Mezinárodní závazky	77
7.2. Vědecký orgán CITES	78
8. Hospodaření a provoz	83
8.1. Rozpočet a veřejné zakázky	83
8.2. Personální zajištění	83
8.3. Správa majetku a materiálně-technické zajištění	85
8.4. Správa a podpora ICT	86
Seznam zkratk	89
Organizační schéma AOPK ČR	90
Územní působnost regionálních pracovišť AOPK ČR	92
Rada AOPK ČR	93
Kontakty	94

Larva mloka skvrnitého, foto Jana Doležalová

Seznam boxů

1	Staronová CHKO Poodří	14
2	Interpretační plán CHKO Brdy	15
3	Přehlašování MZCHÚ v CHKO Žďárské vrchy	16
4	Obnova biotopu perlorodky říční v údolní nivě Lužního potoka	19
5	Regionální akční plán pro stěvli potoční na Vysočině	24
6	Preventivní hodnocení krajinného rázu v CHKO Beskydy	25
7	Aktualizace plánu ÚSES v CHKO Kokořínsko- Máchův kraj	26
8	Zabezpečení návodního svahu hráze v NPR Novozámecký rybník	32
9	Projekt LIFE+ „Motýli ČR-SR“ v Bílých Karpatech	34
10	Péče o národní přírodní rezervaci Brouskův mlýn	35
11	Pěstební péče o plochy obnovené dvojsadbami v CHKO Broumovsko	36
12	Podsadba jedle bělokoré v NPR Drbákov – Albertovy skály	37
13	Redukce kleče na Malém Dědu ve prospěch populace okáče menšího	42
14	Obnova populace přesličky různobarvé v Litovelském Pomoraví	43
15	Péče o lipovou alej - biotop zvláště chráněných druhů brouků	44
16	Opatření ve prospěch tetřevovitých ptáků ve smrkových porostech do 40 let věku	45
17	Monitoring hadince červeného na jižní Moravě	52
18	Sčítání letounů na zimovištích CHKO Český kras	58
19	Oprava povalového chodníku na naučné stezce Kladská	72
20	Pozorovatelna pro milovníky ptactva	73
21	Dům přírody Českého ráje	74

Sýc rousný, foto Václav Tomášek

Slovo ředitele

Vážení čtenáři a čtenářky, kolegyně a kolegové, spolupracovníci,

ročenka - výroční zpráva Agentury ochrany přírody a krajiny ČR shrnuje ty nejdůležitější informace o činnosti naší instituce za rok 2016. Protože některé činnosti AOPK ČR vykonává celostátně, představují některé kapitoly ročenky údaje za státní ochranu přírody v České republice. Ročenka se průřezově věnuje hlavním okruhům naší práce, jako je ochrana přírody a krajiny, péče o ni, sledování stavu biodiverzity, práce s veřejností či mezinárodní spolupráce. V jednotlivých kapitolách jsou vloženy konkrétní příklady prezentovaných činností napříč pracovišti AOPK ČR s fotografiemi a podrobnějším popisem.

Rok 2016 znamenal zatěžkávací zkoušku pro AOPK ČR jako zprostředkující subjekt Operačního programu Životní prostředí v oblasti péče o přírodu a krajinu. OPŽP je pro tuto oblast klíčovým zdrojem financí, na celé programové období je vyčleněno více než devět miliard korun. Velké úsilí jsme věnovali přímo práci se žadateli – byly pro ně připraveny semináře a exkurze po zdařilých akcích přímo v terénu, konzultovali jsme jejich konkrétní záměry.

V oblasti širokého portfolia odborných aktivit bych rád zdůraznil dokončení doplnění území soustavy Natura 2000 a úspěšnou realizaci plánů péče. Daří se využívat výsledků sledování stavu biotopů a druhů i aktuálních poznatků včetně zjištění z experimentálních způsobů managementu.

Pro zkvalitnění výkonu státní správy v oblasti povolování staveb jsme doplnili celostátní architektonickou komisi i o komise regionální. Tento nástroj přispěje ke sjednocení rozhodování a zvýšení jeho odbornosti.

Díky podpoře z norských fondů došlo k významnému posunu v řadě i dalších agend, zejména v oblasti záchranných programů, migrační prostupnosti toků či fragmentace krajiny.

Naše odborné činnosti daří čím dál více prezentovat a spolupracovat na nich s vědeckou obcí. Za zmínku stojí pořádání či spoluorganizace řady konferencí a seminářů, tvorba standardů či vydávání celostátních i regionálních vědeckých i popularizujících periodik.

Pro naši práci potřebujeme podporu i veřejnosti. Důležité je, abychom srozumitelně prezentovali, co konkrétně pro naši přírodu děláme.

Pro vnitřní chod naší instituce bylo klíčové nasazení nového ekonomicko-informačního systému. Po dlouhé době tak disponujeme nástrojem, který podporuje efektivní správu a řízení organizace po ekonomické stránce.

Všem, kteří se svou prací podíleli na dobrém jménu naší organizace, a všem dalším, kteří nám v tom jakýmkoliv způsobem pomáhali, upřímně děkuji.

František Pelc
ředitel Agentury ochrany přírody a krajiny ČR

1. O Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR

Pavel Pešout, Karolína Šúlová

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) je organizační složkou státu. Je zřízena s účinností od 1. 1. 2015 zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění. Je správním úřadem ve smyslu čl. 79 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky. Její územní působnost se vztahuje na celou Českou republiku. Sídlem AOPK ČR je Praha a v jejím čele stojí ředitel.

AOPK ČR se dělí na tyto organizační útvary:

- sekce, v jejichž čele stojí ředitelé sekcí;
- odborní odbory, v jejichž čele stojí ředitelé odborů. Regionální pracoviště jsou na úrovni odborů, v jejich čele stojí ředitel regionálního pracoviště;
- oddělení, v jejichž čele stojí vedoucí oddělení;

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR je zapsána do II. oddílu seznamu znaleckých ústavů podle § 21 odst. 3 zákona č. 36/1967 Sb. V roce 2016 vydala z pozice znaleckého ústavu celkem 5 znaleckých posudků, z toho čtyři v oblasti ochrany dřevin rostoucích mimo les a jeden v oblasti zvláštní druhové ochrany živočichů.

Vize AOPK ČR

Příroda a krajina dlouhodobě v příznivém stavu, přispívající ke kvalitnímu životu obyvatel České republiky.

Poslání AOPK ČR

Posláním AOPK ČR je uchovat přírodu a krajinu České republiky - součást našeho společného dědictví. Tuto veřejnou službu naplňujeme pestrou škálou činností:

- Sledujeme stav biodiverzity a krajiny na území celé České republiky. Spolupracujeme s akademickými pracovišti na výzkumu. Získaná data spravujeme v nálezkové databázi (v r. 2016 obsahovala 20 mil. nálezů) a poskytujeme je zdarma veřejnosti.
- Výsledky sledování a výzkumu interpretujeme a využíváme v druhové ochraně, při správě chráněných území a v dalších činnostech.
- Spravujeme 25 chráněných krajinných oblastí a 800 dalších zvláště chráněných území, o tato území také pečujeme s cílem zachovat a zlepšit stav zdejších předmětů ochrany. Péči plánujeme zpravidla na dobu deseti let.
- Chráníme ohrožené druhy. Pro neohroženější rostliny a živočichy zpracováváme a realizujeme záchranné programy a akční plány na území celé České republiky.
- Provozujeme Ústřední seznam ochrany přírody a Informační systém ochrany přírody, poskytujeme data a odbornou podporu veřejné správě.
- Pomáháme zlepšovat stav krajiny v České republice

vytvářením oborových metodik a standardů. Administrujeme, nebo se podílíme na administraci dotačních programů, ze kterých je podporována realizace praktických opatření v krajině (zlepšování druhové skladby a prostorové struktury lesů, vodního režimu, revitalizace toků, zajišťování péče o ohrožené biotopy a druhy, obnova nelesní a intravilánové zeleně).

- Ukazujeme krásy přírody veřejnosti v médiích, ale zejména přímo v terénu v rámci programů pro veřejnost a budováním návštěvnické infrastruktury (naučných stezek, pozorovaten, informačních a návštěvnických středisek - Domů přírody). Provozujeme také veřejnou přírodovědnou knihovnu s více jak 20 000 svazky.
- Při naší činnosti se neobejdeme bez spolupráce s vlastníky a hospodáři, obcemi a kraji, odbornými institucemi a neziskovými organizacemi.
- Spolupracujeme na společných projektech a vyměňujeme si informace se zahraničními a mezinárodními organizacemi.

Při naší práci se kromě platné legislativy řídíme etickým kodexem organizace.

2. Ochrana přírody a krajiny | Pavel Pešout

2.1. VÝKON STÁTNÍ SPRÁVY

Jana Mílová, Lenka Tomášková

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (dále AOPK ČR) je dle ust. § 75 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. správním úřadem. AOPK ČR tedy jako orgán ochrany přírody v roce 2016 celoročně vykonávala státní správu v ochraně přírody a krajiny na území chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací a národních přírodních památek a jejich ochranných pásem, a to v rozsahu daném zákonem. AOPK ČR je v rámci své územní působnosti odvolacím orgánem proti rozhodnutím orgánů obcí, v řízeních ve věci povolování kácení dřevin. Podrobnosti k jednotlivým oblastem jsou uvedeny v dalších kapitolách ročenky.

AOPK ČR dle ust. § 85 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb. také v obvodu své působnosti vykonává státní dozor v ochraně přírody. Při provádění státního dozoru se kontroluje především dodržování vydaných rozhodnutí, závazných stanovisek a zákonných povinností na úseku ochrany přírody a krajiny. AOPK ČR v roce 2016 provedla 113 plánovaných kontrol. Ve většině případů nebylo shledáno porušení povinností, případně byly nalezeny drobné nedostatky, které byly řešeny přijetím opatření k nápravě. Při zjištění vážných porušení povinností byla s kontrolovanými osobami zahájena sankční řízení.

AOPK ČR je dle ust. § 78 odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb. na celém území České republiky, mimo území národních parků a území CHKO Šumava, příslušná k posuzování žádostí a vyplácení náhrady újmy za ztížení zemědělského a lesního hospodaření dle ust. § 58 zákona č. 114/1992 Sb. V roce 2016 obdržela AOPK ČR celkem 287 žádostí o náhradu újmy vzniklé v roce 2015 včetně několika žádostí za újmu vzniklou v průběhu roku 2016. Celkový požadavek na náhradu újmy činil 115 mil. Kč. Do konce roku 2016 bylo vyplaceno celkem 103,5 mil. Kč. Přehled o vyplácených újmách od roku 2013 je uve-

den v tabulce č. 2 a grafu č. 1. Propláceny byly nejen žádosti za rok 2015, ale také část žádostí z předchozího roku a také výlohy spojené se soudními spory v této oblasti. V rámci systému vnitřní kontroly AOPK ČR proběhlo v roce 2016 šetření ve věci správnosti administrace na osmi regionálních pracovištích.

2.2. ÚZEMNÍ OCHRANA PŘÍRODY | David Lacina

V České republice existují dvě kategorie tzv. velkoplošných zvláště chráněných území: národní parky a chráněné krajinné oblasti (CHKO) a čtyři kategorie tzv. maloplošných zvláště chráněných území: národní přírodní rezervace (NPR), přírodní rezervace (PR), národní přírodní památky (NPP) a přírodní památky (PP). Mezi chráněná území patří také evropsky významné lokality (EVL) a ptačí oblasti (PO) soustavy chráněných území evropského významu Natura 2000. Státní ochrana přírody spravuje tato chráněná území jako jednu ucelenou soustavu. Přehled je uveden v tabulce č.1.

2.2.1. Chráněné krajinné oblasti

Miroslav Dort

K roku 2016 je v České republice 26 chráněných krajinných oblastí (CHKO). Jejich celková rozloha činí 1 137 188 ha, tedy 14,35 % rozlohy státu.

AOPK ČR vykonává státní správu v ochraně přírody a krajiny, spravuje a pečuje o území všech CHKO s výjimkou CHKO Šumava, která má společnou správu s národním parkem Šumava. AOPK ČR tedy pečuje o 25 CHKO o celkové ploše 1 037 760 ha, což reprezentuje 91,26 % plochy CHKO v ČR. Péče o území CHKO je blíže popsána v kap. 3.

Vyhlašování CHKO je dlouhodobým procesem trvajícím

Tab. č.1 Přehled počtu a výměr jednotlivých chráněných území v ČR k 31. 12. 2016 (podkladová data připravil Zdeněk Kučera)

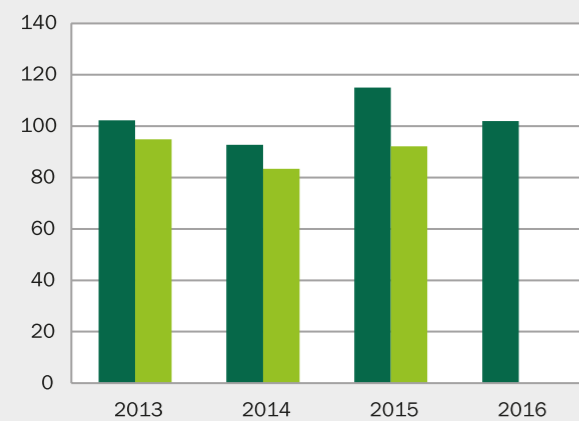
Typ územní ochrany	Kategorie CHÚ	Počet v ČR	Výměra v ČR (ha)	Výměra v péči AOPK ČR (ha; % z celkové rozlohy dané kategorie CHÚ)
Zvláště chráněná území	Národní parky	4	119 105	0 (0 %)
	Chráněné krajinné oblasti	26	1 137 188	1 037 759 (91,2 %)
	Národní přírodní rezervace	107	28 654	28 080 (98,0 %)
	Národní přírodní památky	120	6 251	5 678 (90,9 %)
	Přírodní rezervace	813	45 283	16 610 (36,7 %)
Natura 2000	Přírodní památky	1544	31 523	2 653 (8,4 %)
	Ptačí oblasti	41	703 430	283 036 (40,2 %)
Smluvní ochrana	Evropsky významné lokality	1112	795 107	298 648 (37,6 %)
	Smluvně chráněná území	34	53 689	137 (0,3 %)

obvykle několik let, který je završen vydáním příslušného vládního nařízení o zřízení CHKO. V průběhu roku 2016 pokračovaly práce na novém vyhlášení CHKO Podřetí, kde proces projednávání započal již v roce 2014 (viz box č. 1). K 1. 1. 2016 začala AOPK ČR fakticky spravovat území CHKO Brdy, neboť k tomuto datu nabylo účinnosti vládní nařízení č. 292/2015 Sb., o chráněné krajinné oblasti Brdy. Většina území této CHKO byla před jejím vyhlášením vojenským újezdem nepřístupným veřejnosti, takže bylo třeba přednostně řešit otázky práce s veřejností a vytvá-

ření návštěvnické infrastruktury. Vhodným podkladem k řešení těchto otázek je interpretační plán (viz box č. 2).

AOPK ČR vypracovává pro CHKO plány péče, které následně projednává a schvaluje MŽP. Zpracování plánů péče o CHKO probíhá podle dlouhodobého harmonogramu, s předstihem před koncem platnosti dosavadního plánu péče. V roce 2016 byly schváleny plány péče o CHKO Křivoklátsko a CHKO Český les. AOPK ČR také připravila plány péče o CHKO Blanič, CHKO Třeboňsko a CHKO Blanský les, jejichž platnost končí v roce 2017.

Graf č. 1 a tab. č. 2 Přehled požádaných a vyplacených částek náhrady újmy za ztížení zemědělského a lesního hospodaření

Rok žádosti	Žádáno (mil. Kč)	Vyplaceno (mil. Kč)
2013	102,286	94,874
2014	92,764	83,444
2015	114,996	92,19
2016	101,956	

■ Žádáno (mil. Kč)
■ vyplaceno (mil. Kč)

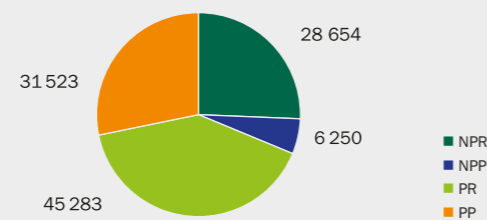
Tab. č. 3 Nově vyhlášené MZCHÚ v roce 2016

Nově vyhlášené MZCHÚ	Rozloha (ha)	CHKO
PR Marsálka	8,08	Žďárské vrchy
PR Hradčanské rybníky	87,64	Kokořínsko-Máchův kraj
PP Bílá skála	3,18	Žďárské vrchy
PP Cvičák	61,40	Blanský les
PP Černá skála	2,94	Žďárské vrchy
PP Devět skal	3,34	Žďárské vrchy
PP Drátenická skála	3,62	Žďárské vrchy
PP Filůvka	1,71	Beskydy
PP Lisovská skála	0,86	Žďárské vrchy
PP Malinská skála	5,76	Žďárské vrchy
PP Na Cvičisti	54,50	Pálava
PP Návesník	8,77	Žďárské vrchy
PP Pasecká skála	3,66	Žďárské vrchy
PP Sojčí rokle	3,49	Labské pískovce

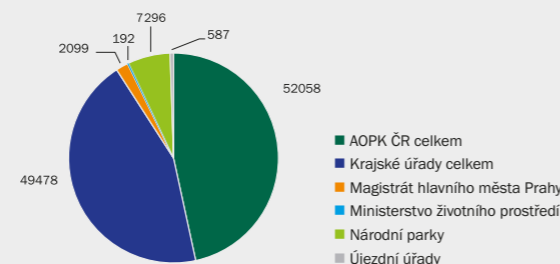
Tab. č. 4 V roce 2016 připravené návrhy na přehlášení či vyhlášení nových NPR a NPP

NPR Děvín - Kotel - Soutěska	NPP Pastvíska u Lednice	NPP Větrníky
NPR Nebesa	NPP Radouč	NPP Železná hůrka
NPP Cikánský dolík	NPP V Jezírkách	
NPP Olza	NPP Vápnomilný bor u Líského	

Graf č.2 Rozloha (ha) jednotlivých kategorií MZCHÚ

Graf č. 3 Působnost orgánů ochrany přírody v MZCHÚ dle rozlohy (ha)

2.2.2. Maloplošná zvláště chráněná území | Jiří Kocián

K roku 2016 je v České republice 2584 maloplošných zvláště chráněných území (MZCHÚ). Jejich celková rozloha je 111 710 ha, tedy 1,41 % rozlohy státu (viz graf č. 2).

AOPK ČR spravuje a pečuje o všechny národní přírodní rezervace (102) a národní přírodní památky (117) s výjimkou těch, které leží na území národních parků, a dále o všechny přírodní rezervace (283) a přírodní památky (280) na území chráněných krajinných oblastí (s výjimkou CHKO Šumava), které má i kompetenci vyhlášovat. Zároveň AOPK ČR pečuje o MZCHÚ (15), která leží na pozemcích a stavbách, které tvoří součást objektů důležitých pro obranu státu mimo vojenské újezdy. Celkem tak AOPK ČR pečuje o 797 MZCHÚ. Početně se jedná o necelou třetinu MZCHÚ v ČR, avšak z hlediska rozlohy je to téměř polovina (tzn. 52 058 ha) jejich celkové rozlohy (viz graf č. 3). Péče o tato území je blíže popsána v kap. 3.

V roce 2016 AOPK ČR vyhlásila čtrnáct PR a PP (viz tabulka č. 3). Zcela nově byla vyhlášena čtyři území. V CHKO Beskydy to byla PP Filůvka, která chrání podhorské louky a pastviny s mozaikou podmáčených a rašelinných ploch. V CHKO Labské pískovce byla vyhlášena PP Sojčí rokle k ochraně pískovcové rokly s výskytem vláskatce tajemného a přírodě blízkých dubohabřin a suťových lesů. V CHKO Pálava byla vyhlášena PP Na Cvičisti, v CHKO Blanský les PP Cvičák – obě území jsou specifická tím, že se jedná o bývalá vojenská cvičiště, kde se díky historickému využívání vyvinuly pestré, zejména nelesní biotopy hostící řadu vzácných a ohrožených druhů. U zbylých de-

seti území se jednalo o přehlášení již existujících MZCHÚ. Devět z nich se nachází v CHKO Žďárské vrchy (viz box č. 3).

AOPK ČR v roce 2016 připravila a MŽP předala návrhy na vyhlášení deseti NPR a NPP (viz tabulka č. 4). U sedmi z nich se jedná o nové vyhlášení již existujících lokalit. Tři území (NPR Nebesa, NPP Olza a NPP Vápnomilný bor u Líského) dosud zvláště územně chráněna nebyla – jejich vyhlásovací proces již buď běží, nebo by měl v roce 2017 začít.

2.2.3. Soustava Natura 2000

Eva Měráková

Natura 2000 je soustava chráněných území evropského významu, kterou vytvářejí na svém území podle jednotných principů všechny státy Evropské unie. Vzniká podle dvou nejdůležitějších právních předpisů EU v oblasti ochrany přírody - směrnice č. 2009/147/EHS o ochraně volně žijících ptáků (směrnice o ptácích) a směrnice č. 92/43/EHS o ochraně volně žijících živočichů, planě rostoucích rostlin a přírodních stanovišť (směrnice o stanovištích). Podle nich jsou vyhlášovány tzv. ptačí oblasti (PO) a evropsky významné lokality (EVL).

Evropsky významné lokality

Od roku 2016 je na území ČR vyhlášeno 1 112 evropsky významných lokalit. Jejich celkový počet se od předešlého roku zvýšil o 37. Tyto lokality mají plochu celkem 795 108 hektarů (pokrývají tedy 10,1 % rozlohy státu) a slouží k ochraně 108 evropsky významných druhů (67 živočichů a 41 rostlin) a 61 evropsky významných stanovišť. Přehledně jsou údaje o evropsky významných lokalitách v ČR

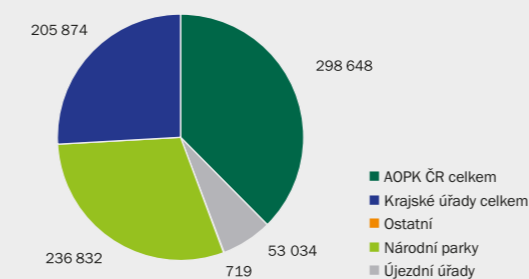
Tab. č. 5 Území soustavy Natura 2000 k 31. 12. 2016

	Počet EVL*	Rozloha EVL (ha)	Pokryvnost EVL (%)	Počet PO*	Rozloha PO (ha)	Pokryvnost PO (%)	Natura 2000 EVL + PO (ha)**	Pokryvnost EVL + PO (%)**
Celkem ČR	1 112	795 107	10,1	41	703 437	8,9	1 114 414	14,1
Kontinentální oblast	1 003	762 889	10,1	34	667 591	8,8	1 062 439	14,1
Panonská oblast	128	32 219	9,5	8	35 839	10,5	51 975	15,3

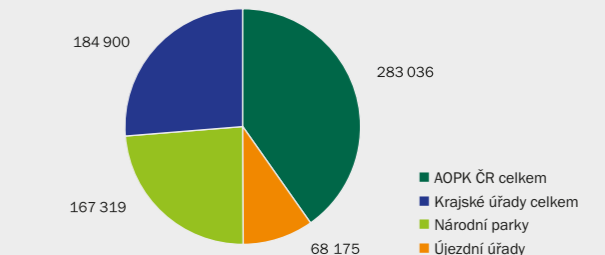
* počet EVL (PO) - pokud EVL (PO) zasahuje zároveň do kontinentální i panonské oblasti, je zaznamenána v obou těchto oblastech (tj. jednou v kontinentální oblasti a jednou v panoniku), součet EVL (PO) v kontinentální a panonské oblasti je proto vyšší než celkový počet EVL v ČR

** území současně v překryvu s EVL i PO je započítáno pouze jedenkrát

Graf č. 4 Působnost orgánů ochrany přírody v EVL dle rozlohy (ha)

Graf č. 5 Působnost orgánů ochrany přírody v PO dle rozlohy (ha)

Staronová CHKO Poodří | Ivona Knéblová

Od 1. března 2017 je nově vyhlášena chráněná krajinná oblast Poodří. Hlavním důvodem byla nutnost zajištění patřičné ochrany evropsky významné lokality Poodří, která na několika místech přesahovala hranice původního chráněného území. Zároveň došlo k celkové optimalizaci hranic. Oproti přičlenění biologicky cenných území bylo možné vyjmout plochy s nízkými krajinnými a přírodními hodnotami. Stávající rozloha CHKO je 8153 ha. Nově do ní bylo začleněno území o velikosti 297 ha, vyjmuta byla zastavěná oblast o rozloze 182 ha, výsledkem čehož je nárůst plochy CHKO o 1,42 %. Důsledkem nového vyhlášení je tak zefektivnění výkonu státní správy, která bude oproti minulosti zatěžovat občany jen v nezbytně nutném míře. Jasně formulované předměty ochrany a bližší ochranné podmínky otevřely nový prostor k podrobným diskusím se subjekty hospodařícími na území CHKO.

Novým vyhlášením CHKO byla změněna zonace odstupňované ochrany tak, aby byla lépe zajištěna skutečná ochrana přírodních hodnot Poodří a zároveň bylo zohledněno udržitelné hospodářské využití pozemků. Na základě výsledků více než dvacetiletého odborného zkoumání území došlo k zásadnímu nárůstu plochy I. zóny, kterou tvoří území s nejvýznamnějšími přírodními hodnotami,

a to z původních 9 na 24 procent celkové plochy chráněného území.

S ohledem na obavy některých hospodařících subjektů z možného většího omezení byly s těmi, kteří vyjádřily zájem, uzavřeny dohody. Jejich cílem je nalezení vhodného způsobu hospodaření tak, aby byly zohledněny zájmy ochrany přírody a krajiny a zároveň zachována i ekonomická prosperita hospodářů.

01. Stará říční ramena v nově přičleněné přírodní rezervaci Rezavka, foto Petr Blažek

02. Dokonale vykroužený meandr Odry u Bartošovic, foto Radim Jarošek

03. Jedna z tůní, které byly vytvořeny v nivě Bílovky v rámci revitalizace toku, foto Radim Jarošek

Interpretační plán CHKO Brdy | Bohumil Fišer, Ondřej Vítek

Interpretační plán je koncepční dokument, který stanoví, jak by měly být veřejnosti představovány přírodní a kulturně-historické hodnoty území, aby byly zachovány do budoucna. Vytvoření interpretačního plánu CHKO Brdy bylo potřebné, protože před vznikem CHKO byla značná část území veřejnosti nepřístupná a ochrana přírody zde nebyla nijak organizovaná. Nejvýznamnějšími hodnotami CHKO Brdy jsou v pojetí interpretačního plánu nezastavěnost, ticho, tma a absence dopravního ruchu. Jedinečná je zde horská příroda v regionu středních Čech. Hlavními cíli interpretace CHKO je pochopení přírodních a krajinných hodnot CHKO i potřeb jejich ochrany, získání osobního vztahu k Brdům, respektování uvedených hodnot a pomoc jejich zachování do budoucna.

Centrem práce s návštěvníkou veřejností má být dle interpretačního plánu Dům přírody Brd umístěný v areálu zámečku Tři trubky, kde by měla vzniknout vnitřní i venkovní expozice. V první části vnitřní expozice se mají návštěvníci dozvědět všechny souvislosti vzniku dnešní podoby krajiny Brd, druhá bude ukazovat přírodní, kulturní i historické zajímavosti Brd a třetí vysvětlí, proč a jak je třeba zdejší jedinečnou přírodu chránit. V širším okolí objektu pak vznikne několik zón pod širým

nebem, počítá se s vybudováním venkovních expozičních ploch s interaktivními prvky a také se skanzemem v objektu seníku. Na areál bude ještě navazovat síť turistických tras, cyklotras a naučných stezek směrem na bývalé dopadové plochy Jordán a Tok či k Padrtským rybníkům. Dům přírody Brd, realizovaný ve spolupráci Vojenských lesů s.p. a AOPK ČR bude sloužit široké veřejnosti, která se chce dozvědět o ochraně přírody území dříve nepřístupného újezdu, a strávit čas v klidné a tiché krajině nedaleko Prahy.

01. Vřesoviště, foto Bohumil Fišer

02. Hořejší Padrtský rybník, foto Bohumil Fišer

03. Dolejší Padrtský rybník, foto Bohumil Fišer

04. Rozhled z Jordánu, foto Bohumil Fišer

Přehlašování MZCHÚ v CHKO Žďárské vrchy

Jiří Kocián, Zdeněk Zálíš

V CHKO Žďárské vrchy vyhlásila AOPK ČR v roce 2016 devět MZCHÚ (viz tabulka č. 3). Ve všech případech se jednalo o nová vyhlášení již existujících území (tzv. přehlášení). Většina z nich chrání geomorfologicky význačné rulové skalní útvary.

Jedno území – PP Návesník – je svým přírodním charakterem zcela odlišné od ostatních. V PP Návesník se nachází rybník s navazujícími mokřadními loukami. Žije tu celá řada ohrožených vlhkomilných rostlin a obojživelníků. Motivem přehlášení byla zejména úprava vymezení území: z PP byl vyjmut přírodovědně neperspektivní smrkový hospodářský les, naopak byly přičleněny menší cenné mokřadní plochy, které v území dosud nebyly. Přestože v souhrnu došlo ke zmenšení území, nová hranice lépe vymezuje jeho přírodní kvality. Také byly upraveny bližší ochranné podmínky. Ty jsou vztaženy zejména k zemědělským činnostem, které by mohly poškodit dochované přírodní hodnoty. Vstup do území již není kvůli ochraně přírody novým vyhlášovacím předpisem omezen.

Dalších osm přehlášených MZCHÚ chrání geomorfologicky význačné rulové skalní útvary, které jsou charakteristické pro tuto CHKO. Motivem přehlášení byla především potřeba úpravy bližších ochranných podmínek. Nově není vstup veřejnosti do území kvůli ochraně přírody omezen. Důležité změny se týkají horolezení a vstupu na samotné skalní útvary: jsou zjednodušeny a sjednoceny podmínky horolezení a vstupu na skály tam, kde je nutné tuto aktivitu omezovat kvůli zajištění hnízdního klidu ohrožených ptáků. Toto se týká šesti z osmi přehlášených území, kde jsou horolezení a vstup na skály možné od 1. 1. do 30. 6. jen se souhlasem AOPK ČR (viz příslušné vyhlášovací předpisy). Ve všech přehlášených skalních územích je na souhlas AOPK ČR také vázáno značení horolezeckých terénů nebo umístování horolezeckých zařízení včetně osazování trvalých jisticích prostředků – nevhodné vyznačení nebo umístění by mohlo poškodit skalní útvary a jejich vegetaci, proto musí mít AOPK ČR možnost se k záměru vyjádřit a případně jej usměrnit.

V plánech péče o přehlášená skalní území je zakotven záměr na rekonstrukci přítomných lesních porostů jejich výrazným prosvětlením, věkovým i výškovým rozrůzněním a zvýšením druhové pestrosti dřevin. Zlepší se tak i přírodovědná hodnota území, díky odclonění skal dojde k jejich pohledovému otevření a tím ke zvýšení jejich hodnoty estetické. Návštěvníci budou mít nejen lepší pohled na skály samotné, ale i rozhled do okolní krajiny.

Proces přehlašování skalních MZCHÚ ve Žďárských vrších bude pokračovat i v následujících letech, kdy AOPK ČR postupně přehlásí zbylá skalní území.

01. Malinská skála, foto Zdeněk Zálíš

02. Návesník, foto Zdeněk Zálíš

03. Rybník s mokřadními loukami v PP Návesník, foto Lubomír Dajč

04. Devět skal, foto Lubomír Dajč

01

02

03

04

uvedeny v tabulce č. 4, graf č.4 pak shrnuje, jaká plocha EVL spadá do působnosti jednotlivých orgánů ochrany přírody.

Ptačí oblasti

Česká republika má již od roku 2009 stabilní počet (41) ptačích oblastí. Jejich území pokrývá celkem 703 430 hektarů (tedy 8,9 % rozlohy státu) a slouží k ochraně 41 druhů ptáků z přílohy I směrnice o ptácích a šesti stěhovavých druhů. Přehledně jsou údaje o ptačích oblastech v ČR uvedeny v tabulce č. 5, graf č. 5 pak ilustruje, jaká plocha ptačích oblastí spadá do působnosti jednotlivých orgánů ochrany přírody.

Souhrny doporučených opatření

Souhrny doporučených opatření (SDO) pro EVL a PO jsou odborné a koncepční dokumenty popisující nároky předmětů ochrany, pro které jsou EVL a PO vyhlášeny. SDO podávají informaci o stavu těchto předmětů ochrany a jejich ohrožení a především definují vhodná opatření k udržení či dosažení jejich příznivého stavu a optimální péči o konkrétní lokality. AOPK ČR připravila pro MŽP celkem 1066 SDO pro všechny vyhlášené EVL. Ke konci roku 2016 jich bylo MŽP schváleno a do Ústředního seznamu ochrany přírody (ÚSOP) vloženo 541. V roce 2016 AOPK ČR zahájila přípravy k aktualizaci některých z těchto 1066 SDO, a to pro EVL, které jsou dotčeny změnami v soustavě Natura 2000, popisovanými dále v textu. Tyto SDO budou upraveny, pro nově vyhlášené EVL budou SDO zpracovány v následujících letech, a to již v rámci probíhajícího projektu „Zajištění plánovací dokumentace pro vybrané lokality národního významu v České republice“ (realizace 2016 – 2022, financován z OPŽP 2014-2020).

V současnosti je zpracováno 8 samostatných SDO pro ty ptačí oblasti, které leží ve volné krajině a nejsou tedy v překryvu se zvláště chráněnými územími. Pro dalších 17 PO jsou požadavky a managementová opatření pro jejich předměty ochrany zpracovány do plánu péče o ZCHÚ, které jsou s PO v překryvu. V roce 2016 AOPK ČR dokončila aktualizaci SDO pro PO Třeboňsko, které bylo vypracováno v souvislosti s přípravou nového plánu péče o tuto CHKO. Aktualizované SDO nově obsáhlo území i mimo CHKO a byl kladen větší důraz na zlepšení kvality vodních biotopů.

Proces doplňování soustavy Natura 2000

V roce 2016 byl završen víceletý proces úprav a změn v soustavě Natura 2000. Již od sklonku roku 2013 AOPK ČR ve spolupráci s MŽP intenzivně připravovala a projednávala doplňování a úpravu vybraných EVL. Doplňování se primárně soustředilo na stanoviště a druhy, které byly na bilaterálním jednání s Evropskou komisí (EK) v březnu roku 2011 v Průhonicích vyhodnoceny jako nedostatečné, a oblasti či lokality, kde EK doplnění požadovala. Požadavky na doplnění soustavy Natura 2000 byly EK rozšířeny v roce 2013 o požadavek doplnit druhy, jejichž přítomnost byla v ČR potvrzena recentně (tj. po roce 2011) a nebylo proto možné je při hodnocení dostatečnosti v roce 2011 vyhodnotit. Kromě rozšíření národního seznamu o nové lokality pro vybrané druhy a stanoviště byly provedeny také úpravy stávajících lokalit (doplnění nebo zrušení předmětu ochrany, zpřesnění hranic apod.).

Toto v pořadí již třetí doplňování soustavy Natura 2000 úspěšně vyvrcholilo na jaře roku 2016 postupným vydáním dvou novel nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit (pod č. 73/2016 Sb. a 207/2016 Sb.). Novela nařízení vlády č. 73/2016 Sb. byla vládou schválena začátkem února 2016 a ve Sbírce zákonů vyšla dne 18. 3. 2016. Touto novelou bylo do národního seznamu EVL doplněno 50 nových lokalit a 14 jich bylo vyřazeno. V téměř stovce stávajících EVL došlo ke změně předmětu ochrany (doplnění/vyřazení) a u necelých tří set EVL se upravovala jejich hranice. Několika EVL byl také změněn název. U všech výše zmíněných stávajících EVL pak rovněž proběhla revize navrhovaných forem ochrany (tj. typ zvláště chráněného území, který je pro fenomén chráněný v dané EVL nutné vyhlásit) a u řady z nich došlo k jejich úpravě, zpřesnění či opravě dle současného stavu. Počet EVL se tak touto novelou zvýšil z původních 1 075 na 1 111.

Dne 29. 6. 2016 byla ve Sbírce zákonů, pod č. 207/2016 Sb., publikována novela nařízení vlády č. 318/2013 Sb., spočívající pouze v doplnění jedné EVL (Porta Bohemica) do soustavy Natura 2000 v ČR. Tato novela nařízení vlády nabyla účinnosti již ke dni 1. července 2016.

Změny zakotvené ve zmíněných nařízeních vlády v roce 2016 se tak dotkly celkem 406 EVL (upravovaných stávajících a nových). Soustava Natura 2000 v České republice tak nyní čítá celkem 1 112 evropsky významných lokalit. Jednotlivé změny jsou přehledně shrnuty v tabulce č.6.

Tab. č. 6 Přehled změn v soustavě Natura 2000, ke kterým došlo v roce 2016

Změna v roce 2016	Počet EVL
Nově doplněné EVL	51
Vyřazené EVL	14
Změna předmětu ochrany stávajících EVL	91
Úprava hranice stávajících EVL	289
Změna názvu stávajících EVL	16
Změna formy ochrany	120
CELKEM	581 *

* u jedné EVL mohlo dojít i k několika změnám současně, celkem bylo změnou dotčeno 406 lokalit

Reporting Evropské komisi o stavu soustavy Natura 2000

V souvislosti s vydáním výše zmíněných novel nařízení vlády č. 318/2013 Sb. pověřilo MŽP AOPK ČR přípravou takzvaného SDF (Standard Data Form). Jeho prostřednictvím členské státy informují EK o lokalitách soustavy Natura 2000. SDF obsahuje základní identifikační údaje o lokalitě, popis lokality včetně výčtu předmětů ochrany a informace o kvalitě předmětů ochrany, informace o vlivch působících na lokalitu, způsobu hospodaření, vztahu k jiným chráněným územím a další nepovinné položky a slouží EK mimo jiné jako podklad pro vyhlášení evrop-

ského seznamu.

Všechny změny v EVL i PO reportované v SDF jsou EK bedlivě sledovány a členský stát je následně dotazován, z jakých důvodů ke změně došlo. Vzhledem ke skutečnosti, že EK nemusí vysvětlení členského státu přijmout, probíhají v současné době veškeré změny ve stávajících lokalitách teprve poté, co jsou s EK předjednány (a předběžně schváleny).

Mezní termín pro odeslání SDF je každý rok stejný (30. září). Pokud se data o změnách nepodaří do tohoto termínu zaslat, nedostanou se změny v soustavě Natura 2000 uskutečněné před tímto datem do nového evropského seznamu, který je každoročně zpracováván právě na podkladě takto získaných informací a vychází v Ústředním věstníku Evropské komise v následujícím roce.

AOPK ČR proto po vydání výše zmíněných novelizací NV č. 318/2013 Sb. intenzivně pracovala na přípravě dat pro zaslání aktualizovaného standardního datového formuláře EK. I přes velkou časovou náročnost, kterou tento proces skýtá, a omezený časový rámec se nakonec podařilo údaje o změnách v národním seznamu EK do stanoveného termínu zaslat.

2.3. PAMÁTNÉ STROMY

Libor Sedláček

AOPK ČR zajišťovala ve spolupráci s vlastníky v rámci národních dotačních programů ošetření celkem 307 jedinců památných stromů na území České republiky, z čehož se na území ve správě AOPK ČR nachází 160 jedinců. AOPK ČR v návaznosti na žádosti příslušných OOP zpracovala 97 odborných stanovisek pro správní řízení k návrhům na vyhlášení a rušení památných stromů, případně k péči o ně.

K 31. 12. 2016 bylo v Ústředním seznamu ochrany přírody (ÚSOP) evidováno 5 415 objektů památných stromů (solitér, skupin a stromořadí). Během roku 2016 bylo v ÚSOP zaznamenáno 77 nově vyhlášených objektů památných stromů, což celkově činí 96 jedinců. Mezi těmito nově vyhlášenými památnými stromy převažovaly hlavně naše domácí druhy lip (34 jedinců) a dubů (23 jedinců), v nižším zastoupení buky, hrušně, javory, smrky, tisy, jilmy a jasan, na úrovni jednoho jedince pak jedle bělokorá a jeřáb oskeruše. Z introdukovaných druhů se jednalo o platan javorolistý, kaštanovník jedlý, zerav obrovský, šacholan přišpičatělý či ořechovec pekanový. Největší z nově vyhlášených památných stromů byly Žižkův dub v Myšlíně s obvodem kmene 700 cm, Skalický platan s obvodem kmene 665 cm, Schönwaldský jasan s obvodem kmene 640 cm a Preidlův jasan v České Kamenici s obvodem kmene 635 cm. Za stejné období bylo v ÚSOP, na základě aktuálně i dodatečně doručené dokumentace, označeno 34 objektů památných stromů za zrušené, což představuje 57 jedinců, z toho 40 lip, 3 duby, 3 jilmy, 3 buky, a 8 dalších různých dřevin (břek, oskeruše, jírovec, paulonie, klen, hlošina, borovice a smrk).

2.4. DRUHOVÁ OCHRANA PŘÍRODY

AOPK ČR v rámci druhové ochrany zajišťuje odbornou a metodickou podporu pro MŽP a ostatní orgány státní správy, sama zajišťuje výkon státní správy v oblasti druhové ochrany na území CHKO (s výjimkou CHKO Šumava), v národních přírodních rezervacích a památkách a je garantem přípravy a realizace záchranných programů a programů péče vybraných zvláště chráněných druhů ČR.

V rámci výkonu státní správy rozhodovala AOPK ČR o povolání výjimek dle § 56 zákona ze základních ochranných podmínek zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, stanovovala odchýlný postup při ochraně ptáků dle § 5b zákona, udělovala souhlasy s vypouštěním zvláště chráněných živočichů odchovaných v lidské péči a s vyséváním uměle vypěstovaných zvláště chráněných rostlin dle § 54 odst. 3 zákona. V roce 2016 vydala AOPK ČR v této oblasti celkem 113 rozhodnutí.

2.4.1. Záchranné programy a programy péče

Eliška Blažejová, Bára Čepelová, Pavel Martinec, Lenka Tomášková, Jitka Uhlíková, Jitka Větrovcová

AOPK ČR koordinovala realizaci osmi záchranných programů (ZP) a dva programy péče (PP) o ohrožené druhy. Informace o realizaci jednotlivých ZP a PP poskytují pravidelně internetové stránky www.zachranneprogramy.cz a profil na www.facebook.com/zachranneprogramy. V průběhu roku 2016 byla připravena nová podoba webových stránek záchranných programů. Nové stránky byly spuštěny na začátku roku 2017.

Financování realizace ZP a PP bylo zajišťováno především z EHP fondů a prostřednictvím dotačních titulů POPFK a PPK.

Přehled stávajících záchranných programů a programů péče:

- **hořeček mnohotvarý český (*Gentianella praecox* subsp. *bohemica*)**

V rámci realizace záchranného programu (ZP) pro hořeček mnohotvarý český v roce 2016 byla provedena managementová opatření na 31 z 32 prioritních lokalit druhu. Ta zahrnují pastvu, seč a vyhrabání lokalit. K naplňování cílů ZP významně přispěly projekty financované EHP fondy 2009-2014 a MŽP. Velmi přínosné z hlediska směřování ZP bylo mimo jiné zpracování genetické studie populací hořečku mnohotvarého českého v České republice i ve zbytkové areálu, která posuzuje genetickou diverzitu stávajících populací a jejich vzájemné genetické vazby. Studie byla realizována v rámci projektu Botanického ústavu AV ČR v Průhonicích (více o projektu na www.gentianella.cz).

- **hvozdík písečný český (*Dianthus arenarius* subsp. *bohemicus*)**

Obnova biotopu perlorodky říční v údolní nivě Lužního potoka | Miloš Holub, Barbora Satrapová

Vodní tok Lužního potoka a jeho údolní niva v k.ú. Pastviny u Studánky v Karlovarském kraji se nachází v evropsky významné lokalitě Bystřina – Lužní potok a v ochranném pásmu NPP Lužní potok. Hlavním předmětem ochrany je tu perlorodka říční.

Lužní potok byl v minulosti ve své horní části povodí technicky regulován (ř. km. 4,523 – 5,775). V úseku ř. km. 5,050 – 5,775 byl napřímen a stabilizován kamennou a betonovou dlažbou. Opevněny byly břehy i dno. S ohledem na binomii perlorodky říční bylo vhodné přistoupit k revitalizaci inkriminovaného úseku vodního toku, aby se vytvořil vhodný biotop pro ochranu a podporu jejích zbytkových populací v Ašském výběžku.

Revitalizace této části Lužního potoka je ve shodě s plánem péče o NPP Lužní potok a je i jedním ze stěžejních opatření vycházejících ze záchranného programu perlorodky říční. Při revitalizaci horní části Lužního potoka nad Pastvinami bylo vytvořeno nové meandrující koryto (foto č. 2) vedle stávajícího rovného toku (tzv. suchá metoda). Mezi hlavní funkce paralelního přírodně blízkého koryta patří ovlivnění rychlosti proudění, zvýšení habitatové diverzity vodního toku, obnova potenciálního biotopu perlorodky říční, zvýšení potravní nabídky

(tvorba jemného detritu) a zvýšení odchovné kapacity pro celou ichtyocenózu - především pro pstruha obecného f. potoční. Původní napřímené opevněné koryto bylo zachováno pro převádění zvýšených a povodňových průtoků. Součástí revitalizace vodního toku byl biologický dozor formou biomonitoringu, který poukazuje na vhodnost záchranného transferu jedinců perlorodky z úseků toku pod realizací opatření.

Revitalizace napřímené části Lužního potoka pod Pastvinami byla navržena již v roce 2008 v rámci „Revitalizační studie v povodí Lužního potoka“. V roce 2014 byla zpracována projektová dokumentace a v roce 2016 byla akce zrealizována z prostředků Fondu Evropského hospodářského prostoru (EHP). Projektční a realizační práce daly základ pro zhotovení „Studie proveditelnosti revitalizace toků pro perlorodku říční – Rokytnice“ (podpořené také z EHP fondů).

Celkové náklady na akci jsou ve výši 1,7 mil. Kč vč. DPH. Náklady na přípravu projektové dokumentace byly financovány z národního dotačního programu Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK) ve výši 0,2 mil. Kč vč. DPH.

01 02

01. Perlorodka, foto Ondřej Simon

02. Nové koryto meandrujícího potoka, foto Miloš Holub

Realizace záchraného programu pro hvozdík písečný český byla v roce 2016 ve znamení dokončování dvou projektů podpořených z EHP fondů 2009-2014 a MŽP. Botanický ústav AV ČR zpracoval výsledky dlouhodobé populační a vegetační studie, entomologických průzkumů a výzkumu opylovačů. Nárůst početnosti hvozdíku nadále pokračuje a na plochách, kde proběhlo v roce 2015 stržení drnu, prosperují nové rostliny z provedených výsevů. ČSOP Hasina Louny kromě managementu na lokalitě zajistilo také propagaci záchraného programu široké veřejnosti – proběhla exkurze na lokalitě, byl obnoven naučný panel, vznikl krátký film o hvozdíku a turistická známka a vyšel komiks a brožura.

▪ **rdest dlouholistý (*Potamogeton praelongus*)**

V roce 2016 byla po 13 letech realizace záchraného programu pro rdest dlouholistý připravena jeho aktualizace. Nejzákladnějším opatřením nadále zůstává revitalizace ramene Orlice u Hradce Králové, poslední původní lokality tohoto druhu v ČR. Přípravy revitalizace pokročily do fáze zpracovávání projektové dokumentace a žádosti o dotaci z Operačního programu Životní prostředí. Zároveň jsou stále vyhledávány vhodné lokality pro reintrodukci rdestu a výsadbami posilovány úspěšné reintrodukce, především v rameni řeky Ploučnice u Heřmaniček na Českolipsku.

▪ **matizna bahenní (*Angelica palustris*)**

V rámci realizace záchraného programu pro matiznu bahenní v roce 2016 byla analyzována genetická variabilita jejích populací z lokalit v České republice, v Polsku, v Maďarsku a v Německu. Výsledky ukázaly, že populace z České republiky nese unikátní haplotypy chloroplastových linií DNA, které nebyly zjištěny ze sousedních států. Získaná data zároveň ukazují možný společný původ populací z České republiky, Německa a Polska, oproti populacím z Maďarska.

Při monitoringu dynamiky hladiny podzemní vody byly na lokalitách Černovířské slatiniště a NPP Hrdibořické rybníky nainstalovány do hydrologických sond loggery na sledování kolísání hladiny podpoверхové vody. Získaná podrobná data o výkyvech hladiny podzemní vody během roku pomohou vyhodnotit meziroční trendy vývoje hladin podpoверхové vody a jejich vliv na situaci druhu na obou lokalitách.

▪ **sysel obecný (*Spermophilus citellus*)**

V záchraném programu sysla obecného byla v roce 2016 již tradičně zajištěna podpora managementů (kosení, pastva) na vybraných lokalitách a proveden pravidelný letní monitoring, který potvrdil již třetím rokem mírně narůstající trend v celkové početnosti syslů. Díky podpoře z EHP fondů (projekt MGSII-24) byl založen třetí plánovaný polopřirozený odchov syslů v záchrané stanici Rozovy u Temelína při Zoo Hluboká nad Vltavou, v odchovech založených rok předtím (Zoo Brno, záchraná stanice při ZO ČSOP Vlašim) se zvířata úspěšně rozmnožila, stejně jako v Zoo Praha, kde odchov funguje již několik let. Finance z EHP fondů umožnily mj. i realizaci více osvětových aktivit, které probíhaly jak tradiční formou (semináře, akce na lokalitách, propagační materiály), tak i poměrně inovativně (zřízení registrované známky „Sysli na vinici“ pro

vína vyprodukovaná na vinicích s výskytem sysla – projekt MGSII-41).

▪ **užovka stromová (*Zamenis longissimus*)**

V roce 2016 se v rámci realizace záchraného programu podařilo potvrdit výskyt užovky stromové v Povltaví. Jedná se o uměle založenou populaci z 80. let 20. století, kdy zde v PR Kobylí byli vypuštěni jedinci z Poohří. Údaje o početnosti a velikosti areálu nejsou známy, nicméně bylo potvrzeno, že druh se zde rozmnožuje.

Dále byl také zahájen detailní průzkum výskytu užovky stromové v jihovýchodní části Karpat, získáno bylo celkem 15 nových záznamů z oblasti Žitkovské, Vápenice, Starého Hrozenkova a Březové.

▪ **perlorodka říční (*Margaritifera margaritifera*)**

V rámci realizace záchraného programu perlorodky říční probíhala každoroční péče od odchovné prvky a potravní stružky, polopřirozený odchov perlorodek pro bioindikace, teplotní a chemický monitoring, kontrolní dny v povodích s perlorodkou. Proběhla inventarizace všech perlorodek v toku Blanice, počty adultních exemplářů sice nadále klesají (kvůli mortalitě starých exemplářů), dobrým znamením ale je, že začínají nad dno vystupovat mladé perlorodky. Díky finančním prostředkům z EHP fondů se v roce 2016 podařilo zrealizovat například vytvoření paralelního koryta vodního toku Lužního potoka (viz box č.4).

▪ **hnědásek osikový (*Euphydrys maturna*)**

V roce 2016 probíhal monitoring jak současného výskytu hnědásky osikové, tak potenciálních lokalit vhodných k jeho repatriaci. Monitoring populace v Dománovickém lese ukázal, že se hnědáskovi v této lokalitě daří. Dále byly zmapovány lokality, které by mohly hnědáskovi vyhovovat do budoucna, a ve kterých by se mohly založit populace nové. Jedná se o několik lokalit v Polabí a na jižní Moravě. V Dománovickém lese proběhl i vegetační průzkum. Uvedené aktivity byly realizovány díky finančním prostředkům z EHP fondů.

▪ **vydra říční (*Lutra lutra*)**

V roce 2016 bylo v rámci realizace programu péče pro vydru říční po pěti letech opět zajištěno celostátní mapování výskytu tohoto druhu. Výsledky ukázaly celkový mírný nárůst populace (především v oblasti jižní Moravy), lokálně však byl zaznamenán i pokles obsazenosti oproti stavu v roce 2011, např. v oblasti Polabí. Většina ostatních opatření programu péče byla realizována prostřednictvím projektu společnosti ALKA Wildlife, o.p.s., podpořeného z EHP fondů (projekt MGSII-42). V něm byla velká pozornost věnována například minimalizaci negativních vlivů dopravy: vznikly webové stránky s mapovou aplikací o rizikových místech na silnicích, byla aktualizována brožura „Vydra a doprava“ z roku 2011 a správcům silnic byly předány zprávy o této problematice včetně konkrétních návrhů pro dané rizikové úseky. Náplní však byly i sběr a analýzy uhynulých vyder, stopování na sněhu ve vybraných oblastech, osvěta a poradenství či testování preventivních opatření před predací vyder na chovných rybách.

▪ **bobrovský (Castor fiber)**

V rámci realizace programu péče o bobra evropského byla v roce 2016 dokončena publikace „Průvodce v soužití s bobrem“. Příprava a vydání publikace byly podpořeny EHP fondy 2009–2014 a Ministerstvem životního prostředí ČR. Stěžejní částí této publikace je soubor postupů, kterými je možné předcházet či zmenšovat rozsah konfliktních situací působených tímto hlodavcem. Pro porozumění principu a způsobu aplikace jednotlivých opatření jsou v publikaci uvedeny také základní informace o biologii a ekologii bobra evropského. Druhou podstatnou částí je podrobný rozbor právního rámce jeho ochrany, včetně popisu stávajícího systému finančních náhrad škod. Publikace je dostupná ke stažení na internetových stránkách programu péče.

V roce 2016 pokračovala příprava nových záchraných programů pro následující druhy:

▪ **zvonovec liliolistý (*Adenophora liliifolia*)**

Zvonovec liliolistý je vytrvalá rostlina příbuzná zvonkům, rostoucí převážně ve světlých lesích. V ČR nebyl nikdy hojný a v současnosti se vyskytuje pouze na posledních pěti lokalitách. Ohrožený je v celé střední Evropě. Počty rostlin v našich populacích jsou nízké, stagnují nebo klesají, rostliny se vyskytují jen na malých plochách. Zvonovec ohrožuje nejen úbytek vhodných biotopů, ale i okus přemnoženými velkými býložravci. Další přežití druhu v ČR je závislé na speciálních zásazích a úpravě lesního hospodaření na stávajících lokalitách a na vytvoření vhodných podmínek pro rozšíření druhu v jejich okolí, což lze nejlépe zajistit formou záchraného programu.

▪ **snědek pyrenejský kulatoplodý (*Ornithogalum pyrenaicum* subsp. *sphaerocarpum*)**

Charakter výskytu v ČR má povahu dvou území na severní hranici areálu, vyskytuje se velmi vzácně na východní Moravě v Hostýnských vrších a ve střední části Bílých Karpat. Na většině lokalit dochází ke snižování velikostí populací a zhoršuje se i stav biotopů. Mezi nejvýznamnější příčiny úbytku lokalit a zmenšování početnosti populací patří nevhodné způsoby hospodaření, hluboká orba, sečení nebo pastva před vysemeněním, přílišná intenzita nebo naopak dlouhodobá absence hospodaření spojená se zarůstáním lokalit. V posledních letech je významným negativním faktorem spásání přemnoženými velkými býložravci, zejména daňkem skvrnitým.

▪ **koniklec otevřený (*Pulsatilla patens*)**

V České republice se koniklec otevřený vyskytoval pouze v západní části republiky od severních po střední Čechy. Nejvíce lokalit se nacházelo v Doupovských horách a v Českém středohoří, dále byl koniklec otevřený znám ze středních Čech, z Českolipska a z Podkrušohorské pánve. Recentně dosud roste ve všech známých územích, ale na každém z nich s výrazně redukováním počtem lokalit a jedinců. Mezi hlavní příčiny ústupu taxonu patří zejména změny v obhospodařování krajiny, zánik extenzivní pastvy, eutrofizace, zarůstání a zalesňování stanovišť.

▪ **hořeček nahořklý pravý (*Gentianella amarella* subsp. *amarella*) a hořeček drsný Sturmův (*Gentianella obtusifolia* subsp. *sturmiana*)**

Hořeček nahořklý pravý a hořeček drsný Sturmův jsou zástupci z rodu hořečků (*Gentianella*), jenž patří mezi nejohroženější skupinu cévantých rostlin naší květeny. Tyto dříve poměrně běžně se vyskytující taxony je dnes možné spatřit již pouze na zlomku jejich dřívějšího areálu jak v ČR, tak i ve střední Evropě. Hlavní příčinou ústupu je změna obhospodařování krajiny. Hořeček nahořklý má dnes jen 67 a hořeček drsný Sturmův jen 10 lokalit. Při takto nízkém počtu již reálně hrozí, že bez cílené péče tyto druhy z naší krajiny nadobro vymizí.

▪ **raroh velký (*Falco cherrug*)**

Hnízdní populace raroaha je v České republice dlouhodobě poměrně stabilní, ale extrémně malá (cca 10-15 párů) a úzce závislá na sousedních populacích v Maďarsku a na Slovensku. Při tak nízké velikosti populace je třeba zamezit jakýmkoliv zbytečným ztrátám.

▪ **krasec dubový (*Eurythya quercus*)**

Jeden z našich neohroženějších brouků, hlavní příčinou úbytku je nedostatek vhodných porostů, respektive stromů na lokalitách jeho výskytu.

▪ **drop velký (*Otis tarda*)**

Kriticky ohrožený druh, který je zároveň předmětem ochrany podle práva Evropských společenství, má zpracovaný záchraný program na evropské úrovni. Ochrana mizející středoevropské populace dropa velkého může být vzhledem ke značným prostorovým nárokům druhu úspěšná pouze tehdy, pokud bude prováděna koordinovaně ve spolupráci s okolními státy na velkoplošné úrovni.

Financování realizace ZP a PP a přípravy nových bylo zajišťováno prostřednictvím dotačních titulů POPFK a PPK a především pak z EHP fondů (v rámci malého grantového schématu Záchrané programy pro zvláště chráněné druhy II EHP fondy 2009-2014 v rámci programové oblasti biodiverzita a ekosystémové služby v Programu CZ02 „Biodiverzita a ekosystémové služby / Monitorování a integrované plánování a kontrola v životním prostředí / Adaptační klima“). Podrobnosti o projetech, včetně aktualit, jsou k dispozici na stránkách projektu: <http://www.ochranaprirody.cz/druhova-ochrana/ehp-fondy/>

2.4.2. Akční plány

Eliška Blažejová, Bára Čepelová, Pavel Martinec, Lenka Tomášková, Jitka Uhlíková, Jitka Větrovcová

V roce 2016 probíhala příprava a částečně i realizace vybraných aktivit regionálních akčních plánů. Cílem akčních plánů je regionální podpora významných a vážně ohrožených druhů, často kandidátů na záchraný program. Do těchto regionálních akčních plánů byly vybrány takové druhy, které slouží jako druhy deštníkové. Jejich ochrana

pak zajišťuje ochranu dalších celoevropsky, celostátně či regionálně ohrožených druhů.

Konkrétně probíhala příprava a realizace sedmi regionálních akčních plánů pro následující druhy:

- **pro tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) v CHKO Beskydy**
- **pro mihuli ukrajinskou (*Eudontomyzon mariae*)**
- **pro okáče menšího na lokalitě Malý Děd (*Erebia sudetica sudetica*)**
- **pro okáče metlicového (*Hipparchia semele*) a ploskoroha pestrého (*Libelloides macaronius*)**
- **pro střevečku potoční (*Phoxinus phoxinus*) na Vysočině (viz box. č. 5)**
- **pro přesličku různobarvou (*Equisetum variegatum*) v CHKO Litovelské Pomoraví**
- **pro pastarček dlouholistý (*Tephrosia longifolia* subsp. *moravica*)**

Podrobnosti k jednotlivým akčním plánům jsou k dispozici zde:

<http://www.ochranaprirody.cz/druhova-ochrana/ehp-fondy/ehp-42-biodiverzita/>

Financování přípravy a realizace akčních plánů probíhalo z projektu EHP-CZ02-OV-1-026-2015 „Opětření pro zastavení úbytku biodiverzity na celostátní a regionální úrovni“ a z národních programů.

2.4.3. Vyplácení náhrad za škody způsobené vybranými zvláště chráněnými druhy živočichů | Lenka Tomášková

Role AOPK ČR ve vyplácení náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy dle zákona č. 115/2000 Sb. spočívá zejména v tom, že její pracoviště jsou ve své působnosti orgánem ochrany přírody, který po ohlášení vzniku škody provádí neprodleně místní šetření. Prověřuje se, zda byla škoda způsobena vybraným živočichem, a shromažďují se důkazy. Protokol z tohoto místního šetření je pak jedním z podkladů žádosti o náhradu škody, kterou poškozený podává na příslušný krajský úřad.

Pracoviště AOPK ČR také poskytují hospodařícím subjektům poradenství, jak nejlépe předcházet vzniku škod a kde a jak je možné získat dotaci na preventivní opatření. Vybraná pracoviště s působností v oblasti výskytu velkých šelem byla vybavena elektrickými ohradníky, které pújčují chovatelům za účelem ochrany stád.

AOPK ČR také odborně a metodicky podporuje ostatní orgány ochrany přírody při posuzování škod.

2.4.4. Snižování dopadů fragmentace krajiny na populace vybraných druhů

Jitka Větrovcová, Pavel Marek

V roce 2016 pokračovalo zpracování návrhu komplexního metodického přístupu k ochraně konektivity krajiny pro hlavní relevantní skupiny terestrických živočichů.

Byla aktualizovaná databáze vymezujících místa, kde na komunikacích dochází ke kolizím automobilů s obojživelníky a plazy. Pokračovalo rozsáhlé sledování mortality ptáků na linkách vysokého napětí. Za dva roky bylo zkontrolováno a popsáno 76 432 sloupů. Celkem na kontrolovaných linkách uhynulo 1326 ptáků, z toho 1170 v důsledku výboje a 156 v důsledku kolize s vodičem.

Byl vymezován biotop vybraných zvláště chráněných druhů savců (velké šelmy a los), který představuje soubor území, která jsou nezbytná pro udržení výskytu těchto druhů na území ČR. Tato vrstva bude v roce 2017 použita jako součást ÚAP.

Výše uvedené aktivity byly financovány prostřednictvím projektu EHP-CZ02-OV-1-028-2015 „Komplexní přístup k ochraně fauny terestrických ekosystémů před fragmentací krajiny v ČR“. Podrobnosti o projektu: <http://www.ochranaprirody.cz/druhova-ochrana/ehp-fondy/ehp-40-fragmentace-krajiny/>

V rámci snižování fragmentace říční sítě ČR pokračovala i v roce 2016 metodická podpora AOPK ČR především správcům vodních toků (podniky Povodí s.p. a LČR s.p.) ale i dalším subjektům prostřednictvím odborné skupiny AOPK ČR - Komise pro rybí přechody - a to jak konzultacemi nad konkrétními projekty, tak metodickou podporou (terénní exkurze, semináře apod.).

Proběhlo mapování migračních bariér (více jak 8,5 tis. bariér), rybích přechodů, malých vodních elektráren (MVE, více jak 750) na vybraných vodních tocích (přes 1/8 délky říční sítě ČR), monitoring vybraných realizovaných rybích přechodů (extenzivní hodnocení i samotný monitoring ryb pokročilými metodami sledování) a další aktivity směřující k omezení dopadů fragmentace říční sítě. Pro některé ze zmíněných aktivit bylo využito finančních prostředků z projektu „Vytvoření strategie pro snížení dopadů fragmentace říční sítě ČR“ podpořeného z EHP fondů (č. projektu EHP-CZ02-OV-1-016-2014). Podrobnosti o samotném projektu a jeho aktivitách je možno nalézt na odkazu: <http://www.ochranaprirody.cz/druhova-ochrana/ehp-fondy/ehp-34-fragmentace-ricni-site/>

2.4.5. Invazní druhy | Tomáš Görner

V průběhu roku 2016 bylo do naší legislativy implementováno evropské nařízení (EU č. 1143/2014) o prevenci a regulaci zavlečení či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů. Zástupci AOPK ČR se podíleli na jednáních a připomínkování jednotlivých verzí návrhu novely zákona o ochraně přírody a krajiny, která má tuto problematiku obsáhnout. V srpnu 2016 byl zveřejněn seznam invazních nepůvodních druhů s významným dopadem na Unii (tzv. unijní seznam), na těchto 37 druhů se vztahuje text výše uvedeného nařízení EU. Během září 2016 AOPK ČR na základě pověření Ministerstva životního prostředí vytvo-

řila a zveřejnila informační karty pro odbornou i širokou veřejnost, které dané druhy popisují, včetně jejich nebezpečnosti, způsobů likvidace a možnosti záměny s jinými druhy. Karty a vytvořený informativní text zodpovídající nejčastější otázky v souvislosti s touto novou evropskou legislativou jsou ke stažení ve formátu pdf na stránkách AOPK ČR o invazních druzích <http://invaznidruhy.nature.cz>. Výše uvedené internetové stránky jsou pravidelně doplňovány o nové údaje a informují o dalších souvislostech a aktuálním dění.

V září 2016 AOPK ČR zajišťovala na půdě MŽP seminář o jednotlivých invazních druzích na unijním seznamu pro zástupce Celní správy, Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského a Státní veterinární správy.

V průběhu roku pokračovaly rovněž práce na standardu řady D – „Péče o vybrané terestrické biotopy D 02 007 Likvidace vybraných invazních druhů rostlin“. V první polovině roku 2016 byly zpracovány připomínky z veřejné a odborné opozice a v červnu 2016 byl tento dokument zveřejněn, viz kapitola č. 3.1.1.

2.5. OCHRANA KRAJINY

Jaromír Kosejk

2.5.1. Krajinový ráz

V průběhu roku 2016 probíhalo sjednocování výkonu státní správy v oblasti ochrany krajinového rázu a byly zpracovány aktualizace preventivního hodnocení krajinového rázu CHKO Blaník, Bílé Karpaty, Beskydy (viz box č. 6) a doplnění preventivního hodnocení krajinového rázu CHKO Brdy.

AOPK ČR vydala v roce 2016 celkem 1 142 závazných stanovisek podle § 12 odst. 2 ZOPK k umístování a povolování staveb, z toho 240 ve IV. zóně CHKO, a dvě rozhodnutí dle téhož ustanovení k povolení jiných činností, které mohou snížit nebo změnit krajinový ráz. Dále AOPK ČR vydala celkem 2 149 závazných stanovisek dle § 44 odst. 1 ZOPK, z toho 797 ve IV. zóně CHKO (při splnění podmínek vyplývajících z § 44 odst. 2). AOPK ČR zároveň vydala 203 vyjádření či sdělení dle § 44 odst. 2 ZOPK v případech, kdy nebylo možné vydat ze zákonných důvodů závazné stanovisko, a 82 rozhodnutí dle § 44 odst. 3 ZOPK k souhlasům k činnostem dle bližších ochranných podmínek ZCHÚ.

2.5.2. Územní systém ekologické stability | Jan Kyselka

V roce 2016 byly pro území CHKO Brdy a CHKO Kokořínsko – Máchův kraj pořízeny aktuální plány ÚSES. Zatímco v případě CHKO Kokořínsko – Máchův kraj (viz box č. 7) se jednalo o revizi a aktualizaci stávajících podkladů, v CHKO Brdy na území bývalého vojenského újezdu byly lokální biocentra a biokoridory vymezovány zcela nově. Aktualizované plány ÚSES jsou kvalitní odborné podklady zejména pro územní plánování, zpracování pozemkových úprav, lesnických hospodářských plánů a dalších dokumentací.

Podobná revize a aktualizace vymezení ÚSES je na základě provedené analýzy potřebná též na území dalších CHKO, proto AOPK ČR připravila projekt „Plán ÚSES v CHKO“, který bude v roce 2017 podán do Operačního programu Životní prostředí.

AOPK ČR se podrobně zabývala připravovanou metodikou Ministerstva životního prostředí – „Metodika vymezování ÚSES“, kde nebyla dostatečně zapracována možnost využití soustavy přírodních biotopů místo biogeografických jednotek a zároveň nebyl dostatečně využit biologický přístup při vymezování ÚSES, tj. princip zohlednění potřeb populací a druhů vyskytujících se v řešeném území (se zaměřením na druhy s úzkou vazbou na daný biotop a s důrazem na deštníkové druhy a na druhy ohrožené a chráněné). AOPK ČR opakovaně bezúspěšně předložila metodiku připomínkouvala a následně z pověření Ministerstva životního prostředí vypracovala v listopadu 2016 doplněnou verzi metodiky, kterou však Ministerstvo životního prostředí nepřijalo.

V září 2016 se AOPK ČR tradičně podílela na organizaci odborného semináře „ÚSES – zelená páteř krajiny“, který proběhl na Mendelově univerzitě v Brně. Kromě přednášek a exkurze bylo součástí semináře i diskusní pracovní setkání, které se věnovalo zejména aktualizované „Metodice vymezování ÚSES“, ale i dalším otázkám.

Ve spolupráci s Lesnickou fakultou Mendlovy univerzity v Brně pokračovaly práce na dvou standardech v oblasti ÚSES „Vymezování ÚSES (plány a projekty)“, který doplňuje aktualizovanou „Metodiku vymezování ÚSES“, a „Realizace biocentra a biokoridorů ÚSES“.

2.5.3. Významné krajinové prvky

Šárka Okrouhlíková

Významné krajinové prvky (VKP) představují účinný nástroj ochrany přírody a krajiny. V průběhu roku 2016 AOPK ČR pokračovala v analýze stavu registrovaných VKP v jednotlivých krajích, s důrazem na přístupnost dat širší odborné i laické veřejnosti. Po Středočeském a Královéhradeckém kraji probíhala v roce 2016 aktualizace registrovaných VKP v Plzeňském a Ústeckém kraji. Byly zjištěny značné rozdíly v přístupu k registraci VKP. Zatímco v Plzeňském kraji bylo nejvíce VKP (dohromady 556) vyhlášeno mezi léty 1993 – 1995, v Ústeckém kraji to bylo v roce 2000 pouhých 36 registrovaných VKP. Celkový počet registrovaných VKP je 1020 v Plzeňském a 146 v Ústeckém kraji.

V Plzeňském kraji se nejvíce registrovaných VKP nachází ve správním území obcí s pověřeným obecním úřadem Stříbro (166), Bor (135) a Tachov (126), zcela bez registrovaných VKP jsou pouze území čtyř obcí s pověřeným obecním úřadem. Mezi registrovanými VKP jsou nadpoloviční většinou zastoupeny stromy a keře, to je způsobeno především vyhlášením v devadesátých letech, kde je mnohdy uveden popis registrovaného VKP jen jako „mimoletní zeleň“.

Nejvíce registrovaných VKP se v Ústeckém kraji nachází ve správním území obcí s pověřeným obecním úřadem Varnsdorf (35), Žatec (26) a Kadaň (18). Vysoký počet území obcí s pověřeným obecním úřadem (11) zcela bez

Regionální akční plán pro střevli potoční na Vysočině | Václav Hlaváč

Střevle potoční je drobná kaprovitá rybka, kdysi obývající většinu vodních toků Vysočiny. Poslední desetiletí přinesla však dramatický ústup tohoto druhu, z naprosté většiny toků střevle zcela vymizela. AOPK ČR, Správa CHKO Žďárské vrchy s podporou celoagenturního projektu „Opatření pro zastavení úbytku biodiverzity na celostátní a regionální úrovni“ (EHP-CZO2-OV-1-026-2015) zpracovala regionální akční plán pro tento druh.

Hlavním úkolem projektu bylo získat maximum údajů o současném rozšíření střevle na Vysočině, objasnit příčiny jejího úbytku a navrhnout opatření k záchraně druhu. S pomocí elektrického agregátu byly prověřeny všechny známé historické lokality. Hydrobiologové takto zkontrolovali 200 lovných profilů, výskyt střevle byl ale prokázán pouze na čtrnácti lokalitách. Dalším zásadním úkolem bylo objasnit příčiny úbytku střevle. Kromě špatného morfologického stavu vodních toků a intenzivního rybářského (pstruhového) hospodaření na tocích je potenciálním rizikem také změna chemismu vody. Proto byly na sedmdesáti lokalitách opakovaně odebrány vzorky vod (sledováno 30 parametrů včetně polycyklických aromatických uhlovodíků) s cílem porovnat kvalitu vody v lokalitách aktuálního výskytu s místy, kde střevle vymizela.

Pro každou lokalitu stávajícího výskytu byl následně zpracován podrobný plán opatření k ochraně těchto zbytkových populací. Byla také realizována modelová opatření k aktivní podpoře střevle. Na dvou tocích byly zřízeny soustavy bočních, částečně průtočných tůní, které by měly

sloužit jednak jako vhodný biotop ke tření a zároveň také jako útočiště při vyschnutí potoka. Tůně byly vytvořeny mimo proudnici potoka, aby se zabránilo rychlému zanesení. S tokem jsou propojené bočním korýtkem. Hloubka tůní je volena tak, aby zde zůstal sloupec vody i při vyschnutí potoka. To se evidentně osvědčilo – většina tůní byla již v prvním roce střevlemi obsazena a využita ke tření.

01. Aktuální rozšíření střevle potoční na Vysočině, obrázek Jan Vrba

02. Tůně na Huťském potoce těsně po realizaci. Již po několika měsících byly obsazeny střevlemi všech věkových tříd. Foto Bohumila Jermolová

03. Střevle potoční - dříve hojný druh se na Vysočině dostal na pokraj vymizení. Samci v době tření patří k našim nejpestřejší zbarveným rybám. Foto Václav Hlaváč

01

02 03

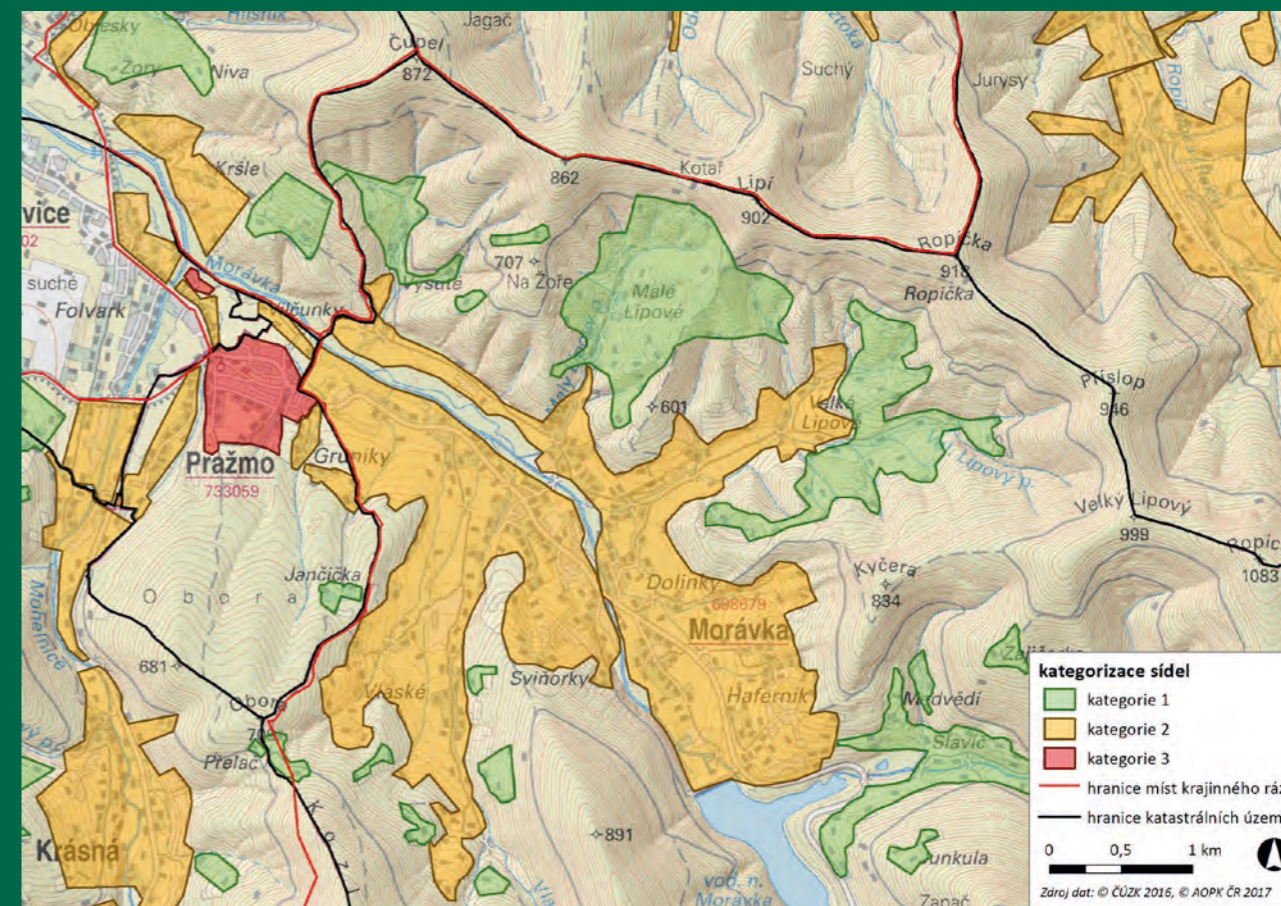
Preventivní hodnocení krajinného rázu CHKO Beskydy | Jana Svobodová

V roce 2016 proběhla aktualizace preventivního hodnocení krajinného rázu CHKO Beskydy. Aktualizace vychází z preventivního hodnocení krajinného rázu (dále pouze „studie“) z roku 2007 a z monitoringu krajinného rázu CHKO Beskydy z roku 2011. Reaguje na změny v území, přináší doplnění a upřesnění popisu stavu krajiny a doporučení pro ochranu krajinného rázu. Území CHKO Beskydy člení na tři oblasti krajinného rázu: Těšínské Slezsko, Lašsko a Valašsko a celkem 15 míst krajinného rázu: Třínecko-Jablunkovsko, Těšínské Beskydy, Zadní Hory, Lašsko, Franešátsko, Radhošťský hřbet, Bečvy, Údolí Bílé Ostravice, Rožnovsko, Bystřicko, Údolí Vsetínských Bečvy, Javorníky, Velké Kralovice, Hornolidečsko a Kravařsko. Nově byla zpracována kategorizace sídel, která se zabývá jednotlivými obcemi a osadami z hlediska zachovalosti urbanistické a architektonické struktury. Pro každé sídlo byla vytvořena karta se stručným popisem historického vývoje sídla a krajiny, popis současného stavu, byla zkoumána přítomnost pohledových horizontů, dominant a prvků, které pozitivně či negativně ovlivňují obraz sídel

v krajině. Pro každé sídlo, podobně jako pro každou oblast a místo krajinného rázu, jsou stanoveny podmínky ochrany krajinného rázu a doplňující doporučení k jeho ochraně.

Studie je cenným nástrojem orgánu ochrany přírody a krajiny při ochraně krajinného rázu, který je předmětem ochrany území chráněné krajinné oblasti. Studie slouží jako podklad pro odborná a závazná stanoviska vydávaná při projedávání stavebních záměrů, při prosazování zájmů ochrany krajiny v procesu pořizování (změn) územně plánovací dokumentace. Studie poskytuje informace využitelné pro stanovení plošné a prostorové regulace. Studie slouží jako územně analytický podklad ve smyslu vyhlášky č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti – jsou zpracovány jevy č. 17 Oblast krajinného rázu a její charakteristika a č. 18 Místo krajinného rázu a jeho charakteristika.

Ze Studie preventivního hodnocení krajinného rázu vychází následná aktualizace Plánu péče o CHKO Beskydy.

Ukázka kategorizace sídla na příkladu obce Morávka, která je součástí místa krajinného rázu Těšínské Beskydy (červená linie). Zástavba v rámci jednotlivých sídel byla dle zachovalosti hodnot krajinného rázu zařazena do jedné z kategorií: I. – území s vysokými nebo zvýšenými hodnotami krajinného rázu, II. – území s běžnými hodnotami krajinného rázu, III. – území s narušenými hodnotami krajinného rázu.

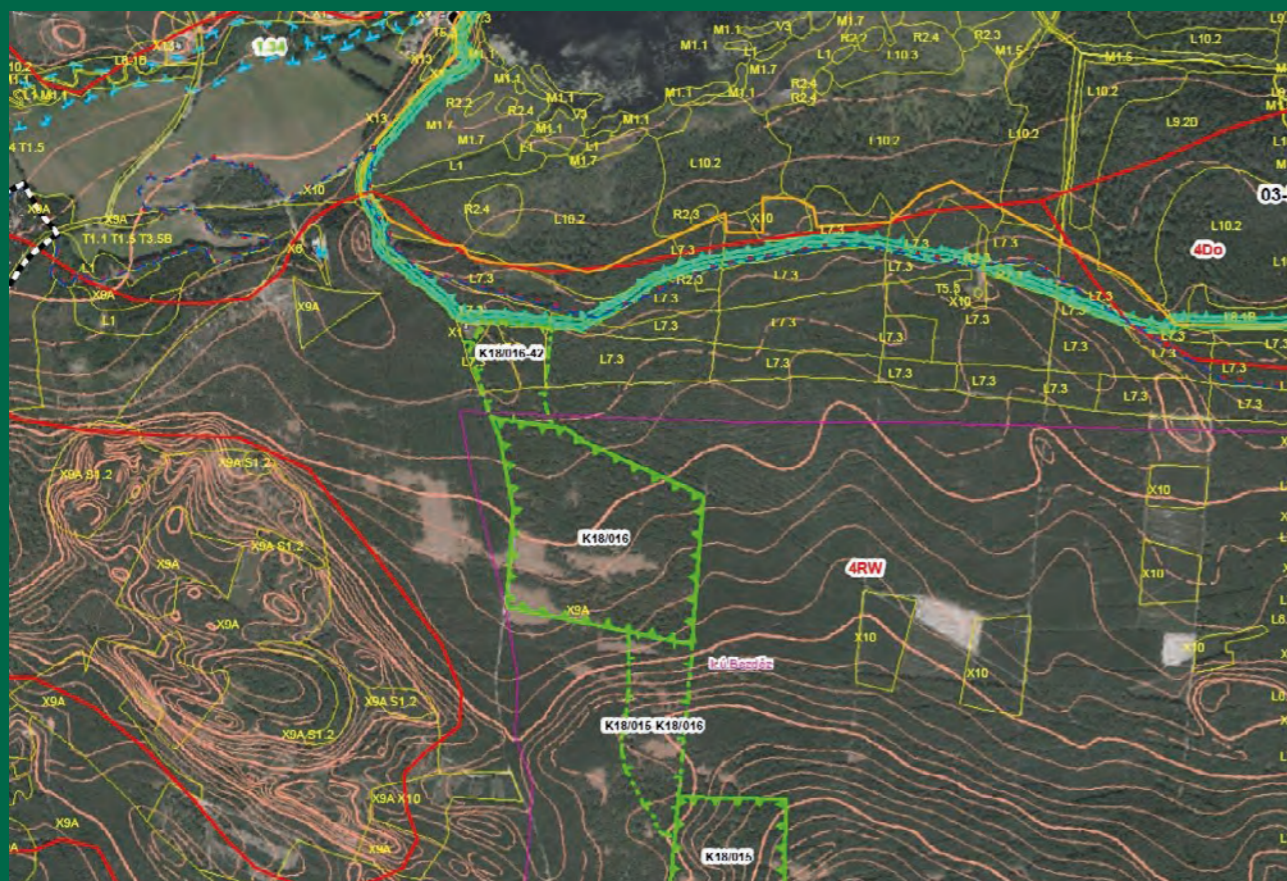
Aktualizace plánu ÚSES CHKO Kokořínsko – Máchův kraj | Michal Smrž, Jan Kyselka

V roce 2016 byl pro středocheskou a dokeskou část CHKO Kokořínsko – Máchův kraj pořízen aktuální plán územního systému ekologické stability (zpracovatel: Geo Vision s.r.o., autor: autorizovaný projektant ÚSES Miroslav Hájek). Plán ÚSES je oborovým dokumentem Správy CHKO Kokořínsko – Máchův kraj, který slouží zejména jako podklad pro prosazování zájmů ochrany přírody a krajiny v procesu krajinného plánování při zpracování zásad územního rozvoje, územních plánů obcí, komplexních pozemkových úprav a lesních hospodářských plánů a zároveň k přípravě projektů na realizaci v současnosti nefunkčních nebo zlepšení stavu částečně funkčních biocenter a biokoridorů.

Při zpracování dokumentace došlo k revizi a aktualizaci stávajících podkladů, například Okresního generelu ÚSES Mělník – sever z roku 1998, které již kvalitativně neodpovídaly současným požadavkům. Během revize územně plánovací dokumentace bylo zjištěno, že vymezení ÚSES v jednotlivých územních plánech obcí je zpracováno v rozdílné kvalitě a často obsahuje řadu metodických chyb či neaktuální.

Zpracovaný plán byl sjednocen se dříve pořízenou dokumentací ÚSES pro část CHKO v Libereckém kraji. Plán ÚSES vymezuje dvě reprezentativní nadregionální biocentra (č. 41 Kokořínský důl a č. 42 Břehyně - Pecopala), dále 13 regionálních biocenter, 193 lokálních biocenter a 38 interakčních prvků. Revidované vymezení ÚSES bude poskytnuto orgánům územního plánování pro účely tvorby územně analytických podkladů a bude se tak moci uplatnit v aktualizovaných zásadách územního rozvoje a územních plánech obcí.

Příklad vymezení ÚSES v okolí Břehyňského rybníka v dokeské části CHKO Kokořínsko – Máchův kraj je na přiloženém obrázku. Tmavě zelenou linií na severovýchodě je vymezeno nadregionální biocentrum Břehyně - Pecopala, světle zelenou navazující mezofilní lokální biocentra a biokoridory. Modré přerušované linie vymezují lokální hygrolinální biokoridor v nivě Břehyňského potoka vedoucí k Máchovu jezeru. Na podkladové ortofotomapě jsou vyznačeny vymapované biotopy (žluté linie a kódy) a biochory (červené linie a kódy).

01. Výřez z plánu ÚSES CHKO Kokořínsko – Máchův kraj v oblasti Dokeska

registrovaných VKP může být způsoben tím, že na území Ústeckého kraje se nachází velkoplošná zvláště chráněná území, v kterých se většinou VKP neregistrují. Mezi registrovanými VKP jsou nejvíce zastoupeny stromy a keře (26 %), dále pak cenné travinné biotopy (24 %).

V roce 2016 vydala AOPK ČR podle § 4 odst. 2 ZOPK celkem 6 rozhodnutí a 189 závazných stanovisek v rámci ochrany VKP ležících na území CHKO.

2.5.4. Dřeviny rostoucí mimo les

Brigita Neumannová

V květnu loňského roku proběhlo v CHKO Bílé Karpaty tradiční odborné setkání dendrologů AOPK ČR s cílem vzájemné výměny nových informací, zkušeností, poznatků a sjednocení názorů mezi jednotlivými regionálními pracovišti. Zástupci AOPK ČR se také aktivně účastnili seminářů „Údržba silniční zeleně“, které organizuje MŽP vždy ve spolupráci s konkrétním krajským úřadem. Účelem těchto seminářů je vyvolání odborné diskuse mezi všemi stranami zainteresovanými v oblasti péče o doprovodnou silniční zeleň.

AOPK ČR plní také roli metodické podpory výkonu státní správy. Během roku zpracovala 955 odborných stanovisek ke dřevinám rostoucím mimo les, 19 rozhodnutí o povolení ke kácení dřevin a pět znaleckých posudků týkajících se stavu či poškození dřevin rostoucích mimo les.

V uplynulém roce dále pokračovaly práce na vývoji jednotlivých standardů řady A – Arboristické standardy. Diskutován byl zejména standard „Hodnocení stavu stromů“. Začátkem roku byl zveřejněn zpracovaný a schválený standard řady „Ochrana stromů před úderem blesku“. Dále byly dokončeny práce na standardech řady C a to „Funkční výsadby ovocných dřevin v zemědělské krajině“ a „Péče o funkční výsadby ovocných dřevin“. Oba standardy byly také začátkem roku zveřejněny, viz kapitola 3.1.1. Zveřejněné standardy k ovocným dřevinám komplexně a přehledně řeší výsadbu (včetně výběru stanoviště, úpravy pozemku, výběru vhodných odrůd) a péči (řez, oplození, způsoby managementu pozemku) o ovocné dřeviny rostoucí mimo produkční sady, u kterých je kladen důraz na jejich mimoprodukční funkce v krajině.

AOPK ČR se v rámci svých aktivit v oblasti ochrany starých odrůd ovocných dřevin podílela ve spolupráci s Českým svazem ochránců přírody, Zahradnickou fakultou Mendelovy univerzity a Fakultou životního prostředí České zemědělské univerzity v Praze na pořádání seminářů „Oživení starých odrůd ovocných stromů“, které se konaly v březnu 2016. Na seminářích mimo jiné zazněly informace o schválených a zveřejněných standardech řady C k ovocným dřevinám, byly představeny záchranné sortimenty starých odrůd ovocných stromů a zazněly informace o genofondových plochách starých a krajových odrůd.

2.6. OCHRANA NEŽIVÉ PŘÍRODY

Zuzana Stanzelová, Luboš Stárka

V oblasti neživé přírody AOPK ČR zajišťuje podklady a zpracovává plány péče pro ZCHÚ, odborně podporuje a vykonává státní správu. Za neživou přírodu byla větš-

na úkonů státní správy vázána na povolení průzkumu a výzkumu v jeskyních, povolení k nakládání s podzemními vodami a stanoviska k těžební činnosti na územích ve správě AOPK ČR.

Zúročila se práce z předchozích let a Ministerstvo životního prostředí přehlásilo mj. se zpřesněnými ochrannými podmínkami NPR SOOS, NPR Úrhošť a NPP Velký vrch u Vršovic, tedy zvláště chráněná území, která mají zejména geologický předmět ochrany. Z chráněných území vyhlášených a přehlášených v roce 2016 přímo AOPK ČR má geologický/geomorfologický předmět ochrany 6 MZCHÚ ze Žďárských vrchů a 1 MZCHÚ z Labských písovců (více viz kap. 2.2.2.)

Přímá péče o neživou přírodu již tradičně spočívala zejména v odstraňování vegetace z cenných výchozů a odkryvů, odstraňování nelegálního odpadu ze starých lomů a v obnově uzávěrů vstupů do jeskyní. Jmenovitě lze jako příklady uvést například rozsáhlé vyčištění okolí mezinárodního holostatrototypu hranice lochkov/prag (stupně spodního devonu) v NPP Černé rokle, opravu násilím otevřených vstupních dveří Amatérské jeskyně, opravu poškozeného vstupu do Jezerní jeskyně v NPP Stránská skála. Ve spolupráci se SJ ČR bylo zajištěno vyčištění jeskyně Staré skály u Sloupu, která funguje jako občasný ponor Sloupského potoka a je zanášena naplaveným materiálem (dřevo, plasty, komunální odpad).

Zpracován byl návrh provedení technické rekultivace v dotěžené části dobývacího prostoru Veselí za účelem vytvoření biotopu vhodného pro dlouhodobou existenci populace ropuchy krátkonohé. Podklad byl předán dotčené těžební firmě, která podle něj zahájila rekultivaci pískovny. V rámci podpory nově vyhlášených/přehlášených chráněných krajinných oblastí byla zpracována geologická studie „Ověření geologických poměrů podél čedičových žil zadržujících povrchové a podzemní vody na území CHKO Kokořínsko – Máchův kraj“ a byly zahájeny práce na studii „Kontaminace lesních a vodních ekosystémů CHKO Brdy rtutí a speciace hliníku v povrchových vodách“ i na studii na revizi stavu paleontologických a geomorfologických lokalit na území CHKO Brdy.

Jedním z předmětů činnosti Agentury ochrany přírody a krajiny ČR je dle její zřizovací listiny a návazných dokumentů (především vyhlášky č. 667/2004 Sb., kterou se stanoví obsah a rozsah a dokumentace jeskyní) vedení jednotné evidence speleologických objektů (dále jen JESO). Naplňování, verifikace a aktualizace údajů, ale i poskytování údajů jiným subjektům probíhaly v průběhu celého roku.

Za účasti ochránců z pěti zemí se v červenci 2016 uskutečnil v Moravském krasu 23. ročník Mezinárodní školy ochrany přírody krasových oblastí. Zástupce AOPK ČR působí poradním orgánem ministra životního prostředí – Radě národních geoparků.

3. Péče o přírodu a krajinu | Pavel Štěrba, Michal Jelínek

3.1. METODICKÉ ZAJIŠTĚNÍ PÉČE O PŘÍRODU A KRAJINU

Pavel Štěrba

V rámci metodické podpory péče o přírodu a krajinu vydává AOPK ČR standardy a metodiky péče o přírodu a krajinu. Zároveň pro MŽP vyvíjí a každoročně aktualizuje Náklady obvyklých opatření. Uvedené materiály jsou veřejně dostupné na internetových stránkách AOPK ČR.

3.1.1. Standardy péče o přírodu a krajinu

Standardy péče o přírodu a krajinu zpracovává AOPK ČR ve spolupráci s akademickými pracovišti. Standardy slouží jako podklad pro zadávání, kontrolu, přebírání prací financovaných z dotačních programů týkajících se péče o přírodu a krajinu, zároveň sjednocením používaných termínů přispívají ke zlepšení komunikace mezi projektanty, dodavateli, odběrateli, úřady, odbornými institucemi, orgány státní správy a dalšími subjekty.

V roce 2016 byly zveřejněny 4 standardy: „Likvidace vybraných invazních druhů rostlin“, „Funkční výsadby ovocných dřevin v zemědělské krajině“, „Péče o funkční výsadby ovocných dřevin“ a „Ochrana stromů před úderem blesku“. Kompletní seznam standardů včetně roku zveřejnění je dostupný v tabulce č. 7. Schválené standardy i pracovní verze standardů k připomínkování veřejnosti jsou dostupné na www.standardy.nature.cz.

3.1.2. Metodiky péče

AOPK ČR vydává metodiky s doporučenými postupy pro orgány ochrany přírody, veřejnou správu, širší odbornou veřejnost i hospodáře a uživatele krajiny. V roce 2016 byla vydána příručka „Ekologicky orientovaná správa vodních toků“. Přehled metodických materiálů nejen v oblasti péče o přírodu a krajinu je uveden na stránkách www.nature.cz v sekci Metodická podpora.

3.1.3. Náklady obvyklých opatření

Náklady obvyklých opatření (NOO) původně vytvářela a využívala AOPK ČR pro svou vnitřní potřebu (pro porovnání nákladovosti/efektivnosti zadávaných opatření). V roce 2015 začalo využívat NOO i Ministerstvo životního prostředí pro ostatní finanční nástroje. AOPK ČR každoročně připravuje pro MŽP návrh aktualizace.

NOO tak v současnosti slouží k posuzování žádostí a projektů v rámci prakticky všech dotačních programů podporující péči o přírodu a krajinu v rezortu MŽP. Aktuálně jsou NOO členěny na 10 tematických oblastí: Lesnická opatření, Návštěvnická infrastruktura, Geodetické práce, Vodní ekosystémy, Zemědělské činnosti, Invazní druhy, Zeleň rostoucí mimo les, Plány péče, Podpora druhů, Práce, doprava a jiné náklady.

NOO jsou ke stažení na www.dotace.nature.cz

Tab. č. 7 Přehled standardů péče o přírodu a krajinu k 31.12. 2016

Řada	Standard péče o přírodu a krajinu	Rok zveřejnění schváleného standardu
A - Arboristické standardy	01 001 Hodnocení stavu stromů	ve vývoji
	01 002 Ochrana stromů při stavební činnosti	ve vývoji
	02 001 Výsadba stromů	2013
	02 002 Řez stromů	2015*
	02 003 Výsadba a řez keřů	2014
	02 004 Bezpečnostní vazby a podpěry	ve vývoji
	02 005 Kácení stromů	ve vývoji
	02 006 Ochrana stromů před úderem blesku	2016
	02 007 Úprava stanovištních poměrů stromů a keřů	ve vývoji
	02 008 Zakládání a péče o soubory dřevin	ve vývoji
	02 009 Speciální ošetření stromů	ve vývoji
B - Voda v krajině	02 010 Péče o dřeviny kolem veřejné dopravní infrastruktury	ve vývoji
	02 011 Péče o dřeviny kolem veřejné technické infrastruktury	ve vývoji
	02 001 Vytváření a obnova tůní	2014
	02 005 Extenzivní hospodaření na rybnících	ve vývoji
	02 006 Rybí přechody	2014
	02 007 Přírodě blízké malé vodní nádrže	ve vývoji

Řada	Standard péče o přírodu a krajinu	Rok zveřejnění schváleného standardu
C - ÚSES a krajinotvorné prvky	01 001 Hodnocení funkčnosti ÚSES	ve vývoji
	01 002 Vytváření ÚSES (plány a projekty)	ve vývoji
	02 001 Realizace biocenter a biokorodů ÚSES	ve vývoji
	02 002 Vytváření krajinotvorných a interakčních prvků	ve vývoji
	02 003 Funkční výsadby ovocných dřevin v zemědělské krajině	2016
	02 004 Péče o skladebné části ÚSES vč. krajinotvorných a interakčních prvků	ve vývoji
	02 005 Péče o funkční výsadby ovocných dřevin	2016
	02 006 Zakládání a péče o genofundové plochy odrůd ovocných dřevin	ve vývoji
D - Péče o vybrané terestrické biotopy	02 001 Obnova travních společenstev s využitím regionálních směrů	2014
	02 003 Pastva	2015
	02 004 Sečení	ve vývoji
	02 005 Opatření ke zlepšení druhové skladby lesních porostů	2014
	02 007 Likvidace vybraných invazních druhů rostlin (vč. následné péče o lokality)	2016
E - Speciální opatření druhové ochrany	02 001 Zřizování a provoz mobilních zábran pro obojživelníky podél komunikací	ve vývoji
F - Návštěvníká infrastruktura	02 005 Hraniční značení chráněných území a památných stromů	ve vývoji
	02 006 Informační tabule a panely	ve vývoji

Pozn. Tučně vyznačeny standardy zveřejněné na www.standardy.nature.cz (stav k 31.12.2016)

* zveřejněna aktualizovaná verze

3.2. PÉČE O MAJETEK STÁTU SVĚŘENÝ DO UŽÍVÁNÍ AOPK ČR | Barbora Satrapová, Jana Kučerová

V roce 2016 byla AOPK ČR příslušná hospodařit na pozemcích ve vlastnictví státu o celkové rozloze 12 936 ha. Většina pozemků (78 % z rozlohy) se nachází ve zvláště chráněných územích (ZCHÚ) a je tedy třeba zajistit péči zejména s ohledem na jejich předmět ochrany. Zajišťovací činnosti vycházejí nejčastěji z plánů péče, povinnosti vlastníka nebo jsou řešením akutního havarijního nebo jiného problematického stavu. Podrobnější struktura vývoje vlastnictví pozemků podle typu je uvedena v tabulce č. 8. Prostřednictvím Programu na podporu výkupu pozemků ve zvláště chráněných územích, jejich ochranných pásmech a významných krajinových prvcích AOPK ČR vykupuje pozemky především v národních přírodních rezervacích nebo památkách, dále I. zónách CHKO apod. V roce 2016 bylo vykoupeno 114 ha za více jak 38 mil. Kč, například lužní lesy ponechávané samovolnému vývoji v jádrové části CHKO Litovelské Pomoraví. Přehled je uveden v tabulce č. 9.

Péče o pozemky ve vlastnictví státu s příslušností hospodaření pro AOPK ČR byla v roce 2016 finančně zajišťována z následujících zdrojů:

- podprogram Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích MŽP (MaS)
- program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK)

3.2.1. Péče o vodní plochy

Rozloha pozemků s vodními plochami činila 3 450 ha. Většinu rozlohy tvoří vodní nádrže. O některé vodní nádrže se AOPK ČR stará přímo, některé za podmínek zajišťujících uchování předmětu ochrany chráněných území pronajímá k rybářskému využití. V roce 2016 bylo takto pronajato celkem 98 rybníků.

Na péči o vodní ekosystémy bylo z národních zdrojů celkově vynaloženo 9,7 mil. Kč, a to zejména na následující opatření:

- opravu či rekonstrukci hrází, výpustních a ochranných prvků u rybníků Písečný, Novozámecký (viz box č. 8), Zukáček a Pstruhovec,

- přípravu projektové dokumentace plánované revitalizace výpustných a ochranných prvků rybníka Černič a revitalizace NPP Pastvíska u Lednice,

- aktualizaci projektových dokumentací a správních rozhodnutí k projektům plánovaným k podání do výzvy Operačního programu Životní prostředí 2014-2020 (dále jen „OPŽP“) na akce „Revitalizace PP U Sedmi rybníků“, „Revitalizace PP Stonáč“, „Záchrana a podpora biodiverzity na rybnících v PR Bažantula“, „Revitalizace NPP Pastvíska u Lednice“, „Opatření k ochraně mokřadních ekosystémů v PR Kotvice“, „Rekonstrukce bezpečnostních přelivů na rybnících v NPR Lednické rybníky“ a akce „Opatření v povodí Robečského potoka“, která byla v roce 2016 také stavebně zahájena.

Tab. č. 8 Pozemky s příslušností hospodařit AOPK ČR

Kategorie	Rok/Rozloha (ha)			
	2013	2014	2015	2016
Lesní pozemky	2 424	2 539	2 695	2 894
Vodní pozemky	3 394	3 384	3 416	3 450
Nelesní pozemky	6 302	6 459	6 464	6 591
Celkem	12 120	12 382	12 575	12 936

Pozn. Tabulka vyjadřuje rozlohu pozemků dle kategorií s příslušností hospodařit AOPK ČR (pozemky ve vlastnictví státu)

Tab. č. 9 Přehled výkupů v ZCHÚ z národního programu SFŽP ČR

Rok	Rozloha (ha)	mil. Kč
2013	129	6,3
2014	100	23,4
2015	140	32,2
2016	114	38,5

Pozn. Tabulka vyjadřuje rozlohu pozemků včetně vynaložených finančních prostředků na jejich výkup

3.2.2. Péče o lesy

Rozloha lesních pozemků s převládajícím pokryvem lesa činila 2 894 ha. Z této rozlohy připadá zhruba 75 % na přirozené typy lesních biotopů.

Na péči o lesy bylo celkově vynaloženo 0,8 mil. Kč, a to zejména na následující opatření:

- zajištění výkonu odborného lesního hospodáře a vypracování lesních hospodářských plánů (LHP) s platností do roku 2025 pro 1 067 ha lesa (na základě zákonných povinností při nakládání s lesními porosty podle zákona č. 289/1995 Sb., o lesích)

- péči o lesní porosty, a to zejména dosadbu lesních dřevin, budování a opravu oplocenek, doplnění individuálních ochranných nátěr proti okusu, prořezávku a ožin bušené u dříve realizovaných výsadeb.

3.2.3. Péče o travní ekosystémy

Rozloha nelesních (ostatních) pozemků činila 6 591 ha.

Na péči o travní ekosystémy bylo celkově vynaloženo 6,3 mil. Kč, a to zejména na následující opatření:

- péči o travní porosty, a to zejména sečení ručními nástroji, výřez náletových dřevin, pastvu hospodářskými zvířaty jak za účelem zajištění povinnosti vlastníka, tak i ve prospěch ZCHD.

3.3. PÉČE O CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ VE SPRÁVĚ AOPK ČR

Jana Kučerová, Lenka Brožková, Zuzana Kozelková

AOPK ČR je podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny zřízena k výkonu státní správy na území o rozloze přes 1 mil. ha. Tato rozloha je z 96 % tvořena 25 chráněnými krajinovými oblastmi (CHKO). Dále AOPK ČR pečuje o 797 maloplošných chráněných území, z toho 102 národních přírodních rezervací (NPR) a 117 národních přírodních památek (NPP). Mnohdy se překrývají s územím soustavy Natura 2000.

Povinností AOPK ČR je o tato území řádně pečovat a zajistit zachování jejich přírodních hodnot i pro příští generace.

Jedním z klíčových nástrojů pro naplňování této povinnosti je plán péče o zvláště chráněné území (případně souhrn doporučených opatření pro lokalitu soustavy Natura 2000). Plány péče o zvláště chráněná území zpracovává AOPK ČR převážně vlastními silami. V roce 2016 bylo pracovníky regionálních pracovišť AOPK ČR připraveno 71 plánů péče pro PP a PR, k jejichž schválení je AOPK ČR příslušná. Dále AOPK ČR připravila 28 plánů péče o NPR a NPP. Byly předány na MŽP, které je v roce 2017 schválí.

Plány péče se zpracovávají zpravidla na období deseti let, u řady území již vstupujeme i do třetího plánovacího období. Lze proto dobře vyhodnocovat, čeho bylo dosaženo, jak se měnil stav předmětů ochrany nebo vlivů, které na území působí. Vyhodnocení a popis dochovaného stavu je základem plánu péče a vychází především z prováděných inventarizačních průzkumů, studií, mapování a monitoringu biotopů a druhů (bližší viz kap. 4) a dále z prováděných kontrol a návštěv území při správních a odborných činnostech AOPK ČR. Pro lepší evidenci těchto kontrol má AOPK ČR od roku 2012 zaveden systém hodnocení a kontrol pro ta nejčinnější území ve své správě, tj. NPR a NPP. Každá z těchto lokalit má přiděleného správce, zaměstnance AOPK ČR, který je zodpovědný za pravidelné kontroly území, a dále za každoroční vyhodnocení vybraných ukazatelů. Jedním z hodnocených parametrů je i evidence plnění úkolů vyplývajících z plánu péče. Vedle nástrojů pasivní ochrany (především dohled nad dodržováním ochranných podmínek jednotlivých chráněných území) je totiž v kontextu české krajiny zásadní také aktivně prováděná péče. Důležité je také sledovat, jaký konkrétní dopad prováděná péče na lokalitu má (viz i kap. 4.3). Takto získaná data pak pomáhají rozhodovat, zda v nastavené péči pokračovat, nebo zda je vhodné ji pro další období, zejména při zpracování dalšího plánu péče, změnit.

Péče o zvláště chráněná území ČR byla v roce 2016 finančně zajišťována z následujících zdrojů:

- Program péče o krajinu (PPK), podprogram PPK A
- program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK)
- program LIFE+

Z podprogramu pro naplňování opatření vyplývajících ze zákona č. 114/1992 Sb. a souvisejících předpisů a ze schválených plánů péče pro zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma, včetně navrhovaných (PPK A) bylo

Zabezpečení návodního svahu hráze v NPR Novozámecký rybník | Pavel Trnka

Národní přírodní rezervace Novozámecký rybník byla vyhlášena v roce 1933 na ploše 357,89 ha jako ornitologická rezervace, hnízdiště vodního ptactva s rákosinami a přílehlými loukami s rašelinnou květenou. Je zařazena mezi mezinárodně významné mokřady podle Ramsarské úmluvy, do soustavy Natura 2000, zvláště chráněných maloplošných území a do CHKO Kokořínsko – Máchův kraj. Bylo zde pozorováno více než 220 druhů ptáků, mnohé patří mezi ohrožené - například orel mořský, jeřáb popelavý nebo sýkořice vousatá. Vodní plocha a přílehlé mokřadní louky poskytují domov i řadě druhů obojživelníků. Mělké, periodicky zatopené plochy využívá kriticky ohrožená ropucha krátkonohá, rozsáhlejší vodní plochy zase blatnice skvrnitá. Pro ochranu zdejší přírody je klíčové zajištění stabilních vodních poměrů a kvalita vody. AOPK ČR o tento státní majetek pečuje: investuje do jednotlivých technických objektů vodních děl a zajišťuje i další potřebnou péči.

Prvotní zmínky o rybníku pocházejí z 15. století, skalní výpust je datována do poslední čtvrtiny 16. století. Objekt stavidlové výpusti je situován ve vtokové části skalního koryta u levého konce hráze Novozámeckého

rybníka. Konstrukce stavidlové výpusti, stejně jako odpadní kanál vytesaný v pískovcové skále, je technickou památkou ČR. Na přelomu let 2015-2016 byla ve spolupráci s ŘSD ČR realizována oprava návodní strany hráze tak, aby došlo k zabezpečení provozu na komunikaci I. třídy Česká Lípa – Doksy a nebyla ohrožena bezpečnost vodního díla. Oprava začala ihned po výlovu rybníka v rozsahu projektové dokumentace z r. 2014, zpracované společností, která zároveň zabezpečuje technicko-bezpečnostní dohled nad vodním dílem III. kategorie. ŘSD ČR nejprve vyztužila podloží a opravila frekventovanou silnici vedoucí po hrázi. AOPK ČR následně provedla rozbrání stávajícího poškozeného úseku návodní zdi (foto č.1) a výstavbu nové betonové opěrné zdi s pískovcovým obkladem (foto č.2) tak, aby navázala na historický vzhled výpusti. Kompletní oprava návodního svahu naší části (foto č.3) stála 2,9 mil Kč včetně inženýrské činnosti a provedení záchranného archeologického výzkumu. Díky příznivým meteorologickým podmínkám byla realizace s následným napouštěním rybníka ukončena v lednu tak, že umožnila bezpečný návrat ptáků na hnízdiště.

- 01 02 01. Zahájení bouracích prací, foto Pavel Trnka
- 03 02. Betonáž opěrné zdi a obkladu z pískovcových štuků, foto Pavel Trnka
- 03 03. Opravená část návodního svahu hráze, foto Pavel Trnka

vynaloženo celkem 91,3 mil. Kč.

Z programu Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny, podprogramu 115 162/3 bylo vynaloženo celkově 7,5 mil. Kč, z toho z podprogramu 115 162 určeného na zajištění povinností orgánů ochrany přírody ve vztahu k zvláště chráněným územím a zajišťování opatření k podpoře předmětů ochrany ptačích oblastí a evropsky významných lokalit bylo vynaloženo 5,5 mil. Kč a z podprogramu 115 163 určeného na realizaci a přípravu záchranných programů a programů péče o zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů bylo vynaloženo 2,0 mil. Kč.

Z programu LIFE+ bylo vynaloženo v roce 2016 celkově 11,5 mil. Kč. Zpravidla se prováděla nelesní opatření (seč, pastva, výřez dřevin, likvidace invazních a expanzivních rostlin, obnova sadů apod.). Jednalo se o dva projekty o celkové výměře lokalit 2 115 ha. Prvním byl přeshraniční projekt „Motýli ČR-SR“, který probíhal v Bílých Karpatech a byl zaměřen na ochranu vzácných druhů motýlů nelesních stanovišť (viz box č. 9). Druhým byl projekt „Stepi Lounského středohoří“ v CHKO České středohoří. Byl zaměřen na zvýšení populací vzácných druhů a zajištění péče o stepní biotopy evropského významu s využitím tradičních způsobů hospodaření a zvýšení zájmu veřejnosti o problematiku teplomilných společenstev a druhů. Realizace managementových opatření obou projektů byly ukončeny v roce 2016.

Obecně AOPK ČR zajišťuje péči ve zvláště chráněných územích s různými typy biotopů. Z celkové rozlohy 607 tis. ha mapovaných biotopů cca 390 tis. ha zaujímají lesní biotopy, přičemž téměř polovina z nich jsou přírodního charakteru. V případě nelesních biotopů je také přibližně 50 % přírodního charakteru z celkových téměř 200 tis. ha nelesních biotopů. Více v tabulce č. 10.

Tab. č. 10 Mapované biotopy na území ve správě AOPK ČR

Název kategorie biotopů	(ha)
"Lesní biotopy (lesy přírodního charakteru a lesní kultury s nepůvodními dřevinami)"	392 559
"Nelesní biotopy (sekundární trávníky a vřesoviště, alpské bezlesí, zemědělské kultury)"	199 519
"Vodní biotopy (vodní toky, rašeliniště, mokřady)"	15 274
Celkem	607 352

Na nelesní opatření bylo v roce 2016 celkově vynaloženo 67 mil. Kč. V případě přírodních nelesních biotopů se v roce 2016 realizovala plošná péče na rozloze 2,6 tis. ha za 35,5 mil. Kč. Nejčastějším typem činnosti bylo sečení ručními nástroji (křovinořezem nebo ručně vedenou sekačkou) převážně ve zhoršených podmínkách a na podmáčených lokalitách o celkové rozloze téměř 1,3 tis. ha (viz box č. 10). Na tento typ opatření bylo vynaloženo přes 27,2 mil. Kč.

Na vodní opatření byly v roce 2016 celkově vynaloženy 4 mil. Kč. Péče o vodní biotopy je cílena především na

obnovu a tvorbu drobných vodních ploch, jako jsou mokřady, tůňe, a na opatření k zlepšování funkcí rašelinišť i s ohledem na výskyt zvláště chráněných druhů.

Na lesní opatření bylo v roce 2016 celkově vynaloženo 15,5 mil. Kč. Na lesních biotopech je podporována v co největší možné míře přirozená druhová skladba prostřednictvím výsadby (viz box č. 11), podsadby stanovištně původních druhů dřevin (viz box č. 12), včetně jejich ochrany a zároveň i ochrany přirozeného zmlazení (budování oplocení nebo individuálních ochranných). Dalším ochranným opatřením je také nátěr sazenic. V neposlední řadě byla podporována opatření sloužící k bezpečnému ponechání mrtvého dřeva k zetlení.

Na opatření na záchranu a zlepšování podmínek pro zvláště chráněné druhy - zajištění migrace obojživelníků, podpora hnízdních možností apod. (viz boxy č. 13, 14, 15, 16) a na realizaci opatření pro ty zvláště chráněné druhy (sečení ruční, lehkou a těžkou mechanizací, pastva hospodářskými zvířaty, stavba líhnišť, šetrné narušení původního povrchu, výsev semen, záchranné kultivace, repatriace, apod.), pro které jsou vyhlášeny záchranné programy bylo včetně monitoringu vynaloženo celkem 4,2 mil Kč.

Na ostatní opatření, do kterých spadají především práce související s tvorbou plánů péče včetně odborných materiálů (inventarizační průzkumy), geometrické práce (zaměření a vytýčení hranic), pruhové a tabulové značení hranic ZCHÚ, budování nebo oprava návštěvnické infrastruktury (informační panely, zábradlí, povalové chodníky, lávky atd.), bylo vynaloženo 12,9 mil Kč. Dále bylo vynaloženo 3,7 mil. Kč na provoz návštěvnických středisek (Domů přírody) a 0,8 mil. Kč na provoz informačních středisek CHKO.

Každoročně dochází ke zpracování podkladových a osvětových materiálů k zajištění a podpoře účelného vynakládání finančních prostředků v rámci krajinotvorných programů.

V roce 2016 bylo zpracováno 19 odborných studií za téměř 2,2 mil. Kč, z nichž velká část byla zaměřena na konkrétní opatření realizovaná podle plánů péče, hodno-

Tab. č. 11 Podíl čerpání finančních prostředků na péči o zvláště chráněná území v letech 2013-2016 (dle opatření)

Typ opatření	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
	mil. Kč	mil. Kč	mil. Kč	mil. Kč
Lesnická opatření	10,5	11,9	13,4	15,5
Nelesní opatření	64,6	61,7	61,1	67,0
Vodní opatření	3,6	3,9	3,4	4,0
Záchranné programy	3,3	3,8	2,1	4,2
Ostatní opatření	13,1	14,6	12,8	17,4
Studie	2,0	2,3	1,4	2,2
Celkem	97,1	98,2	94,2	110,3

Pozn. Tabulka vyjadřuje čerpání finančních prostředků určených na zajištění péče o ZCHÚ ve správě AOPK ČR dle jednotlivých typů opatření v období 2013 - 2016

Projekt LIFE+ „Motýli ČR-SR“ v Bílých Karpatech | Libor Ambrozek

V letech 2011 až 2016 AOPK ČR realizovala na území CHKO Bílé Karpaty projekt LIFE+, zaměřený na ochranu vzácných druhů motýlů nelesních stanovišť. Partneři této rozsáhlé akce byly vedle dvou českých nevládních organizací (ZO ČSOP Bílé Karpaty a ZO ČSOP Jadernička) i slovenská státní ochrana přírody (ŠOP SR, Správa CHKO Biele Karpaty a CHKO Malé Karpaty) a Bratislavské regionálně ochranné sdružení (BROZ). Celkový rozpočet činil téměř 6 450 tisíc euro (asi 160 milionů Kč), z toho zhruba 80 % prostředků směřovalo na nákup techniky a vlastní management.

Na moravské straně bylo do projektu zahrnuto celkem 95 lokalit o celkové výměře 1370 hektarů (na slovenské 26 lokalit o výměře 683 ha). Jednalo se především o všechna nelesní maloplošná chráněná území a I. zóny, jejichž údržbu AOPK ČR financuje. Byly zpracovány managementové plány pro jednotlivá území a pro 10 cílových druhů motýlů, z nichž dva už žijí jen na slovenské straně - žluťásek barvoměnný, jasoň červenooký, jasoň dymníkový (foto č. 1), bourovec trnkový, modrásek černoskvrný, hořcový, bahenní (foto č. 2) a očkovaný, přástevník kostivalový a ohniváček černočárny.

Hlavním obsahem však byla péče o nelesní stanoviště – louky a pastviny. V CHKO Bílé Karpaty bylo za 6 let trvání projektu vyčištěno od náletových dřevin 110 hektarů, za hranicemi proběhly zásahy na 285 ha. Následující rok po zásahu byly odstraněny výmladky a poté obnoveno kosení, na Slovensku převážně pastva. Také bylo ořezáno 25 km stromových hrází.

Protože kosení rozsáhlých ploch v jednom termínu, navíc v době květu živných rostlin, vede k oslabení populací vzácných druhů hmyzu, směřovala nejvýznamnější část prostředků do mozaikové seče (foto č. 3). Monitoring ukázal, že časná seč kolem poloviny června přináší stejně pozitivní efekt jako pozdní zářijová seč a navíc je seno pro zemědělce využitelné.

Extenzivní pastvu, která je podmínkou výskytu řady vzácných druhů hmyzu včetně motýlů (modrásek černoskvrný, jasoň červenooký), se podařilo se obnovit na více než 500 hektarech, z toho 415 na slovenské straně, především v Bošácké dolině a oblasti vápencových bradel.

Na celém území probíhal monitoring denních motýlů. V Bílých Karpatech se ho zúčastnilo 20 odborníků a podrobně zmapovali výskyt všech vzácnějších druhů. Výsledkem bylo více než 28 tisíc údajů. Na Slovensku se sledování věnovalo 14 specialistů, kteří shromáždili přes 10 tisíc údajů. Nejcennějším byl výskyt žluťáka barvoměnného, který v ČR vyhynul a na Slovensku se vyskytuje právě jen v Bielych Karpatech.

V osvětové fázi projektu bylo osloveno několik stovek vlastníků, z nichž mnozí se přihlásili k údržbě svých pozemků. Každoročně probíhala setkání zástupců Správy CHKO Bílé Karpaty se starosty obcí, s velkými zemědělci v jižní části CHKO a s menšími vlastníky a zhotoviteli na severu. Projekt byl prezentován na významných akcích v regionu. Velmi úspěšný byl výukový program Tajemství louky, připravený VIS Bílé Karpaty o.p.s., kterého se zúčastnilo přes 2800 žáků všech typů škol.

01. Jasoň dymníkový, foto Libor Ambrozek

01

02. Modrásek bahenní, foto Libor Ambrozek

02

03. Mozaiková seč, foto Libor Ambrozek

03

Péče o národní přírodní rezervaci Brouskův mlýn

Zdeněk Hanč

Národní přírodní rezervace Brouskův mlýn, která leží v jihozápadním okraji třeboňské pánve, byla vyhlášena v roce 1991 na rozsáhlém území v nivě řeky Stropnice na ploše 138,20 ha. Nadmořská výška tohoto rovinatého území je 446–455 m.

Chrání rozsáhlý komplex cenných společenstev vodní, mokřadní a luční vegetace s výskytem mnoha vzácných a ohrožených rostlinných druhů (foto č. 1 a 2). Je hnízdním a potravním biotopem mokřadních ptáků, vyskytují se zde početné populace obojživelníků, měkkýšů a rovněž bohatá mokřadní entomofauna. Výjimečně zachovalé je „živé“ meandrující koryto řeky Stropnice. NPR Brouskův mlýn je také součástí EVL Stropnice, kde je předmětem ochrany vydra říční a modrásek očkovaný.

Vegetační kryt tvoří složitá mozaika 10–12 typů vodních, mokřadních, rašeliništních a lučních společenstev. Dnes zde převažují porosty zblochanu vodního (as. *Glycerietum maximae*), místy s vysokými ostřicemi (*Caricetum gracilis*). Směrem k okrajům nivy přecházejí tyto porosty do rašelinných společenstev svazu *Caricion fuscae* a bezkolencových luk svazu *Molinion*. Na okrajích říční nivy sem zasahují také malé plochy kulturních lesů s borovicí lesní. V rezervaci se vyskytuje celá řada zajímavých a ohrožených druhů rostlin, například kosatec sibiřský, tolíje bahenní, suchopýr širokolistý, suchopýrek alpský, bublinatka menší, rosnatka okrouhlolistá nebo srpnatka fermežová.

Žije zde celá řada vlhkomilných druhů brouků, dvoukřídlých a pavouků. Z motýlů se zde vyskytuje například vzácný hnědásek rozrazilový (*Melitaea diamina*), modrásek očkovaný (*Phengaris teleius*), nebo v ČR mimořádně vzácná vřetenuška mokřadní (*Zygaena trifolii*, foto č. 3). V tůních a na nivních loukách žije řada obojživelníků a poměrně často se zde vyskytuje zmije obecná. K nejpočetnějším ptákům patří strnad rákosní a cvrčilka zelená. Hnízdí zde také slavík modráček, bekasina otavní, chřástal vodní

a mnoho dalších druhů.

Poříční niva byla do 50. let 20. století v minulosti hospodářsky využívána většinou jako stelivové louky. Koncem 70. let minulého století se koryto Stropnice silně zaneslo a louky začaly degradovat (vlivem meliorací, pročistování koryta v horním toku řeky, deponiemi, živinami bohatými splachy z intenzivně využívané okolní krajiny a dlouhodobým neobhospodařováním). Původních 35 mapovatelných typů vegetace bylo silně zredukováno a začaly převládat zblochan vodní, chrastice rákosovitá, třtina šedavá a vrbové křoviny. Dnes AOPK ČR pečuje o území ručním sečením, vyřezáváním náletu a obnovou tůň. Některé přístupnější segmenty luk jsou navíc mechanizovaně sečeny v rámci zemědělských dotací – titul trvale podmáčené a rašelinné louky.

V roce 2016 byla péče zaměřena na ruční sečení šesti segmentů rašelinných a silně podmáčených luk o celkové výměře 8,4 ha. Využívají se kosy a křovinořezy, seno je shrabáno a odstraněno. Celou náročnou akci provádí skupina sekáčů s ohledem na počasí od konce června soustavně po dobu 4–5 týdnů. Sečení je velmi pracné a citlivé, s ponecháním nedosečků kosatce sibiřského, aby mohli dokvést a vysemenit. Vzhledem k rozsáhlé ploše mokřadních luk tak přirozeně vzniká časové rozfázování sečení a obrůstání luk, kdy první sečené plochy již začínají nakvétat nektarosnosnými rostlinami, zatímco poslední části luk se ještě dosekávají. Časové fázování je velice významné pro vzácné druhy motýlů, kteří nepřicházejí o zdroje nektaru jako při mechanizovaných „rychlých“ celoplošných sečích. Sečení v rámci zemědělských dotací v jiných částech NPR se provádí v součinnosti s odborným doporučením AOPK ČR až na přelomu srpna a září.

Celkové náklady na opatření v roce 2016 dosáhly výše 315 016,- Kč.

01. Vodní a mokřadní typy společenstev, foto Zdeněk Hanč

02. Podmáčená luční společenstva s kosatcem sibiřským, foto Zdeněk Hanč

03. Vřetenuška mokřadní, foto Zdeněk Hanč

Pěstební péče o plochy obnovené dvojsadbami v CHKO Broumovsko | Petr Kuna

Javorová hora, též zvaná Javorový vrch (777 m n.m.), se nachází v severní části CHKO Broumovsko. Je součástí méně známého pohraničního pohoří nazývaného Javoří hory s nejvyšším vrcholem Ruprechtický Špičák, 880 m n.m. Bez zásahů člověka by západní část Javořích hor s kyselejší podkladem tvořeným hlavně ryolitovými tufy a s vyšší nadmořskou výškou pokrývaly kyselé bučiny s významným podílem smrku. Původní staré porosty smrkových bučin se zde dochovaly jen ostrůvkovitě a chráněny jsou obvykle jako I. zóna CHKO. Celkově v pohoří převažují hospodářské jehličnaté lesy zařazené do II. zóny.

AOPK ČR je majetkovým správcem lesního pozemku o výměře 66 ha, který zaujímá téměř celou českou část Javorové hory v k.ú. Heřmánkovice. V převážně smrkových porostech se od roku 2006 provádějí obnovní zásahy, aby se druhová skladba lesních dřevin postupně přiblížila přírodě blízké. Poměrně značné škody zde působí jeleni a mufloni. Většina sazenic buku, klenu a jedle byla proto vysazována do oplocenek, nebo chráněna proti zvěři mechanickou individuální ochranou (oplůtky, tubusy).

V hřebenových polohách Javořích hor, kde z různých příčin dochází k rozpadu 80 – 130 let starých, převážně smrkových porostů, se dobře osvědčila obnova lesa pomocí tzv. dvojsadeb (foto č. 1) nebo trojsadeb buku lesního se smrkem ztepilým. Jeden nebo dva smrky tvoří ochranu proti okusu. Na podzim se menší stromky natírají repelenty proti zvěři, jak na buku, tak i na smrku, později však jen na buku. Zpracováním kalamitního dřeva (vítr, kůrovec, sucho) vznikají na takto obnovených plochách jen malé škody. Navíc dvojsadby je možno bez potíží realizovat ještě před domýcením rozpadajícího se starého porostu. První trojsadby buku a smrku byly ve vrcholové části Javorové hory provedeny již na podzim roku 2006 v počtu 1350 ks, tehdy ještě jako podsadba v proředěných místech. Další výsadby pokračovaly až do roku 2013, převážně jako

dvojsadba prostokořenného buku a smrku z lesní školky.

V roce 2016 byl jako každý rok realizován v CHKO Broumovsko pestrý soubor pěstebních opatření, zahrnujících výsadby a dosadby stromků, opravy oplocenek, instalace, opravy a úklid individuálních ochranných oplocenek, vyžínání buřeny a nátěry proti zvěři. V tomto roce už došlo na první prořezávky na plochách obnovených dvojsadbami a trojsadbami. Kromě redukce břízy a modřínu z přirozeného zmlazení byly také uvolněny buky ve dvojsadbách a trojsadbách. Aby smrky i nadále chránily mladý bukovec před zvěří, byl pouze zkrácen (tzv. završkován) na výšku 110 – 130 cm, a uvolněn byl pouze bukovec terminál (foto č. 2). Některé buky ve dvojsadbách nebyly dostatečně vysoké, proto byl ještě proveden jejich nátěr repelentem proti zvěři.

Celkové náklady na opatření (speciální typ prořezávky) v roce 2016 dosáhly výše 14 100 Kč.

- 01. Dvojsadba jedle bělokoré a buku lesního v roce výsadby, foto Petr Kuna
- 02. Buky uvolněné prořezávkou a završkováním smrku na podzim 2016, foto Petr Kuna

Podsadba jedle bělokoré v národní přírodní rezervaci Drbákov - Albertovy skály | Pavel Kolibáč

Velkou část lesních porostů v NPR Drbákov - Albertovy skály představují přírodě blízké směsi listnatých dřevin s chráněným tiselem červeným a jedlí bělokorou. Tis červený je zvláště chráněným druhem a jedním ze zdejších předmětů ochrany. Druhá dřevina pak zaznamenala značný pokles v podílu svého zastoupení v našich lesích a tak je také již několik desetiletí v hledáčku ochrany přírody.

Zdejší přírodní podmínky pro růst lesních porostů jsou charakterizovány vysokým podílem vlhkých, humusem obohacených suťových svahů se skalisky. Na všech stanovištích by zde jedle bělokorá měla tvořit až 20 % v druhové skladbě lesních porostů. Tomu však neodpovídá současný stav, neboť přirozená obnova je více než problematická. Jedinci jedle se vyskytují spíše sporadicky a zaujímají v některých částech pouze jednotky procent, věková struktura je nepravidelná. Rostou tu pouze dospělé stromy ve věku nad 100 let, na druhé straně pak lze najít místa s jedlovými semenáčkami, případně víceletou, opakovaně poškozenou přirozenou obnovou. Neexistuje tu však nová nastupující generace. Na vině je především negativní vliv velkých býložravců, kteří semenáčky cíleně vyhledávají a okusují.

AOPK ČR při péči o lesní porosty trvale pokouší podíl jedle zvýšit. Sazenice jsou využívány při zalesňování holin vzniklých po kalamitních těžbách, opakovaně se provádějí ochranné nátěry i jedinců pod porosty z přirozené obnovy (foto č.1). Je ale také potřeba vnášet dostatečný podíl jedle i do stávajících dospělých porostů. Proto jsou v poslední době realizovány dosadby a zejména podsadby pod těmito porosty. Na vhodných, již mírně prosvětlených místech - například po vývratištích a zlomech a všude tam, kde došlo k přirozenému narušení korunového zápoje, jsou podsazovány vyspělejší obalované sazenice. U podsadeb jsou vždy dřeviny sázeny do oplocenek (foto č. 2) nebo do individuální ochrany (foto č. 3) proti poškození zvěří. Ochrana slouží zejména proti srncům, ale také prasatům divokým, která často sazenice cíleně vytažují

z půdy a konzumují jejich kořenovou část. V případě individuálních ochranných oplocenek je proto používáno výhradně svařované lesnické a zahradní pletivo s velikostí ok max. 10x5 cm, které je upevněno na dvou řezaných dubových kůlech. Výhodou je dlouhá životnost. Postupně pak dochází k prorůstání spodních větví oky pletiva, takže od určitého věku dřeviny již není nutné ochranu stabilizovat. V roce 2016 byla jedle bělokorá podsazována na celkové ploše cca 10 ha v počtu 100 ks.

Celkové náklady na opatření v roce 2016 dosáhly výše 41 000,- Kč.

- 01. Ochranný nátěr sazenice, foto Pavel Kolibáč
- 02. Skupinová ochrana sazenic, foto Pavel Kolibáč
- 03. Individuální ochrana sazenice, foto Pavel Kolibáč

cení krajinného rázu a vytvoření metodických materiálů pro aktuální témata ochrany přírody a krajiny (například Metodika monitoringu vod v jeskyních a krasových jevech, jako závrtch, ponorech, vývěrech apod.).

Podíl čerpání finančních prostředků na péči o zvláště chráněná území v letech 2013 - 2016 je uveden v tabulce č.11 (strana 33).

3.4. ADMINISTRACE DOTAČNÍCH PROGRAMŮ V OBLASTI PÉČE O PŘÍRODU A KRAJINU

AOPK ČR se každoročně podílí či přímo zajišťuje administraci žádostí (projektů) z vybraných národních i evropských dotačních programů v ochraně přírody a krajiny.

Národní dotační programy

- Program péče o krajinu (PPK), podprogram PPK B a C
- program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK), podprogram 164 - 166

Evropské dotační programy

- Operační program Životní prostředí (OPŽP)
- Program rozvoje venkova (PRV), agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO)
- Operační program Rybářství (OPR)

V případě dotačních programů PPK, POPFK, OPŽP zajišťuje AOPK ČR příjem žádostí, kontrolu formálních náležitostí a vyhodnocení, včetně stanovení doporučené výše dotace. U žádostí, jejichž realizace zasahuje na území CHKO, vypracovává odborná stanoviska. Dále metodicky usměrňuje a spolupracuje s ostatními organizacemi (MŽP, MZe, SFŽP, aj.).

3.4.1. Operační program Životní prostředí

Lucie Strejčková

Administraci OPŽP 2014 – 2020, prioritní osy 4 – Ochrana a péče o přírodu a krajinu, zajišťuje AOPK ČR prostřednictvím Samostatného odboru OPŽP (dále jen SO OPŽP) a regionálních pracovišť. Zaměstnanci regionálních pracovišť vykonávají kontrolu formálních náležitostí a přijatelnosti, včetně vymezení nezpůsobilých výdajů, a první posudek věcného hodnocení. Zaměstnanci SO OPŽP zpracovávají druhý posudek věcného hodnocení, zajišťují metodickou podporu, nastavení věcných a procesních podmínek prioritní osy 4 a koordinaci projektů technické pomoci OPŽP.

V roce 2016 vyhlásilo MŽP prostřednictvím AOPK ČR celkem 8 kolových výzev na všechny specifické cíle (dále jen „SC“) č. 27, 28, 29, 30, 32, 33, 48 a 49 a jednu průběžnou výzvu pro kraje č. 31, která byla zaměřena na SC 4.1 (Zajistit příznivý stav předmětu ochrany národně významných chráněných území). Současně probíhal příjem a administrace žádostí do prvního kola průběžné výzvy č. 13 a do výzvy č. 14. V lednu a únoru 2016 rovněž probíhalo

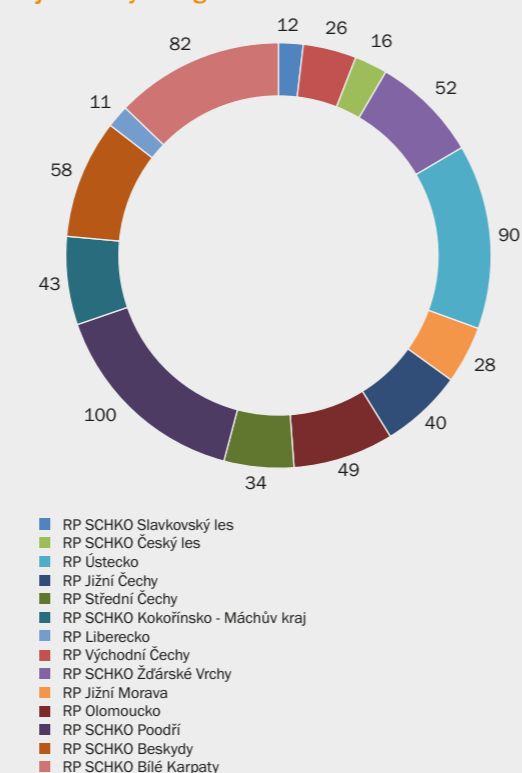
hodnocení kolových výzev č. 10, 11, 12 a 15, které byly vyhlášeny v srpnu roku 2015, a příjem žádostí byl ukončen na podzim 2015. Žádosti byly podávány a administrovány prostřednictvím informačního systému MS2014+ (portálu pro žadatele ISKP14+ a portálu pro hodnotitele CSSF).

V rámci kolových výzev bylo v roce 2016 vyhodnoceno celkem 641 žádostí (včetně žádostí podaných do výzev č. 10, 11, 12 a 15), v nichž si žadatelé nárokovali finanční prostředky z EFRR ve výši 1,16 mld. Kč. Poměrné rozdělení žádostí hodnocených v roce 2016 dle jednotlivých RP je znázorněno na grafu č. 6. Nejvíce žádostí přijala a administrovala RP Jižní Morava, RP Střední Čechy a RP SCHKO Bílé Karpaty.

Z výše uvedených žádostí prošlo úspěšně věcným hodnocením 319 projektů s nárokovanou výší podpory EU ve výši 591,3 mil. Kč. Většina byla tvořena žádostmi ve SC 4.3 (Posílit přirozené funkce krajiny: 168 projektů úspěšných ve věcném hodnocení s dotací EU ve výši 360,5 mil. Kč) a SC 4.4 (Zlepšit kvalitu životního prostředí v sídlech: 121 projektů s dotací EU ve výši 157,7 mil. Kč). Počet schválených žádostí dle jednotlivých SC znázorňuje graf č. 7, rozložení finančních prostředků z EU u schválených žádostí dle SC znázorňuje graf č. 8 na straně 39.

V rámci 1. kola 13. výzvy bylo v roce 2016 přijato 18 investičních záměrů, z nichž většina byla podána v prosinci a hodnocení tak probíhá v roce 2017. V případě jedné žádosti žadatel podal na sklonku roku i konečný projekt. Ve 14. výzvě byly podány pouze dva projekty, z nichž jeden

Graf č. 6 Počet žádostí hodnocených v r. 2016 v jednotlivých regionech

Tab. č. 12 Přehled podaných a schválených projektů v kolových výzvách administrovaných v r. 2016

Číslo výzvy	SC	počet podaných žádostí	příspěvek EFRR v podaných žádostech	schválené projekty	příspěvek EFRR ve schválených projektech
10	SC 4.1	10	41 330 032	4	7 596 656
11	SC 4.2	9	19 503 987	3	3 381 806
12	SC 4.3	89	171 010 895	28	26 605 523
15	SC 4.4	93	134 831 660	35	52 727 545
27	SC 4.1	10	33 776 037	7	14 738 273
28	SC 4.2	11	36 023 188	8	19 454 993
29	SC 4.3	125	282 827 993	78	192 783 500
30	SC 4.4	101	129 398 185	38	54 515 314
32	SC 4.3	92	196 035 342	62	141 085 586
33	SC 4.4	87	83 789 017	48	50 466 069
48	SC 4.1	4	9 420 009	1	7 929 862
49	SC 4.2	10	26 322 406	7	19 980 373
CELKEM		641	1 164 268 751	319	591 265 501

byl podpořen a jeden stažen žadatelem. Do 31. výzvy byly podány čtyři projekty, jejich hodnocení však v roce 2016 ještě nebylo dokončeno. Přehled podaných a schválených projektů v kolových výzvách administrovaných v roce 2016 je uveden v tabulce č. 12.

3.4.2. Program péče o krajinu

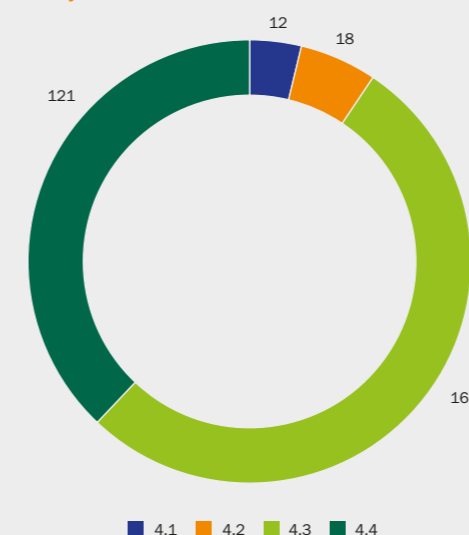
Michal Jelínek

Program péče o krajinu (Podprogram pro zlepšování dochovaného přírodního prostředí - PPK B) umožňuje externím žadatelům financování projektů mimo ZCHÚ, tj. ve volné krajině. Zaměřuje se na zvyšování její biologické rozmanitosti a stability zajištěním drobných neinvestičních akcí (do 250 tis. Kč). Žádosti jsou přijímány začátkem kalendářního roku regionálními pracovišti AOPK ČR,

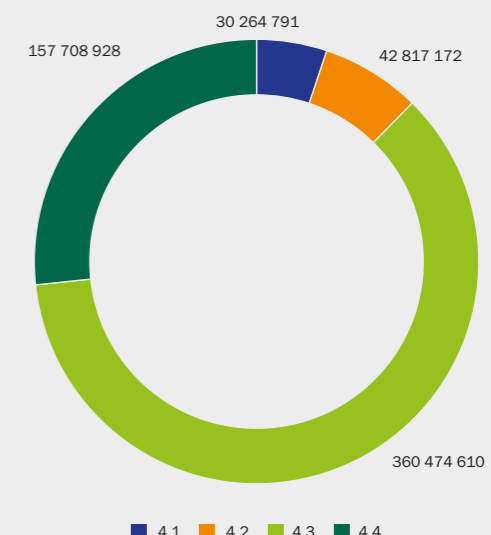
kteří jsou sběrnými místy dle své územní působnosti. Následně probíhá formální kontrola žádostí, jejich hodnocení a schvalování včetně stanovení výše dotace. Úspěšný žadatel obdrží Rozhodnutí o poskytnutí dotace a na základě provedených prací mu jsou uznané vynaložené prostředky proplaceny.

V roce 2016 bylo v PPK B podpořeno 594 žádostí za 28,1 mil. Kč. Nejčastěji žádosti směřovaly na podporu opatření péče o přírodě blízké biotopy a biotopy druhů uvedených v červených seznamech. Jednalo se převážně o sečení ručními nástroji (křovinořez, sekačka) o celkové rozloze 470 ha za více než 13 mil. Kč. Významným podílem byly podpořeny záměry na výsadbu nebo dosadbu dřevin do krajiny. Podařilo se vysadit přes 18 tisíc stromů za více než 5,5 mil. Kč. Dále bylo podpořeno ošetření téměř 200 kusů památných nebo významných stromů za téměř

Graf č. 7 Počet schválených žádostí v jednotlivých specifických cílech

Graf č. 8 Rozložení finančních prostředků mezi specifické cíle

Tab. č. 13 Čerpání finančních prostředků z Programu péče o krajinu (PPK B) v letech 2013 -2016

Název dotačního titulu	Rok 2013		Rok 2014		Rok 2015		Rok 2016	
	mil. Kč	Počet žádostí	mil. Kč	Počet žádostí	mil. Kč	Počet žádostí	mil. Kč	Počet žádostí
"Péče o přírodní a přírodě blízké biotopy a biotopy druhů uvedených v červených seznamech ve volné krajině - B1 např. sečení, výřez křovin na podporu zvláště chráněných druhů"	12,9	372	13,9	370	13,2	365	16,5	366
"Péče o krajinné prvky - B2 např. výsadba ovocných a neovocných dřevin, ošetření památných stromů"	9,6	214	9,6	213	9,7	227	11,7	228
Celkem	22,5	586	23,5	583	22,9	592	28,1	594

Pozn. Tabulka vyjadřuje čerpání finančních prostředků z podprogramu PPK B včetně množství přijatých žádostí od externích žadatelů v období 2013 -2016

Tab. č. 14 Čerpání finančních prostředků z Programu podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (115164-6) v letech 2013 -2016

Název podprogramu	Rok 2013		Rok 2014		Rok 2015		Rok 2016	
	mil. Kč	Počet žádostí	mil. Kč	Počet žádostí	mil. Kč	Počet žádostí	mil. Kč	Počet žádostí
"Adaptační opatření pro zmírnění dopadů klimatické změny na vodní ekosystémy - 164 např. obnova a tvorba tůní, mokřadů"	3,1	24	5,2	29	4,1	27	4,2	34
"Adaptační opatření pro zmírnění dopadů klimatické změny na lesní ekosystémy - 165 např. výsadba ovocných a neovocných dřevin, sečení"	5,1	65	5,0	61	14,9	114	14,0	102
"Adaptační opatření pro zmírnění dopadů klimatické změny na lesní ekosystémy - 166 např. výsadba a ochrana melioračně-zpevňujících dřevin, ponechávání výstavků v porostu"	0,1	2	0,0	1	0,1	2	0,6	4
Celkem	8,3	91	10,2	91	19,1	143	18,8	140

Pozn. Tabulka vyjadřuje čerpání finančních prostředků z programu POPFK včetně množství přijatých žádostí od externích žadatelů v období 2013 -2016

3 mil. Kč. Více v tabulce č. 13.

Program péče o krajinu - podprogram zabezpečení péče o ohrožené a handicapované živočichy (PPK C) je zaměřen na činnosti spojené s péčí o zraněné a handicapované živočichy a jejich návrat do přírody, a na péči o trvale handicapované živočichy umístěné v záchranných stanicích, které jsou využívány k odchovným a osvětovým účelům. Osvětová činnost probíhá ve vztahu k veřejnosti v oblasti ochrany druhů a možnosti omezování působení ohrožujících faktorů. V rámci tohoto podprogramu se na podporu záchranných stanic pro živočichy vyplatilo v roce 2016 téměř 12 mil. Kč. Bylo podpořeno 32 záchranných stanic, které tvoří Národní síť záchranných stanic a svou působností pokrývají celé území ČR.

3.4.3. Program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny | Michal Jelínek

Dotační program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK) poskytuje investiční a neinvestiční prostředky až do výše 100 % vynaložených nákladů na realizaci adaptačních opatření v lesních, nelesních a vodních ekosystémech za účelem zmírnění dopadů

klimatických změn. V roce 2016 AOPK ČR administrovala žádosti externích žadatelů ve třech podprogramech a bylo podpořeno 140 žádostí k realizaci a zároveň pokračovala finanční podpora osmi víceletých akcí o celkovém objemu 18,8 mil. Kč. Žádosti (nestavebního charakteru) přijímala průběžně od začátku března do konce září regionální pracoviště AOPK ČR, která jsou sběrnými místy dle své územní působnosti. Ta následně prováděla kontrolu a navrhovala hodnocení včetně výše doporučené dotace. To pak bylo postoupeno MŽP k vydání Rozhodnutí o poskytnutí dotace. Více v tabulce č. 14.

3.4.4. Dotační programy v působnosti MZe | Michal Jelínek

AOPK ČR se podílí na administraci některých dotačních programů, které jsou v působnosti Ministerstva zemědělství (MZe). AOPK ČR vyhotovuje a vydává stanoviska nebo odborné posudky (dle programu) k některým žádostem o dotaci. Ve stanoviscích nebo posudcích hodnotí zejména dopady záměrů z hlediska ochrany přírody a krajiny a je oprávněna stanovit podmínky či doporučení, za kterých je možné dané záměry realizovat.

Program rozvoje venkova 2014-2020 (PRV)

AOPK ČR vydávala pro vybraná opatření Programu rozvoje venkova na celém území ČR, mimo území národních parků, stanoviska pro MŽP, a to v Prioritě 2 - Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů, v Prioritě 4 - Obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím. V roce 2016 bylo vydáno cca 342 stanovisek MŽP k poskytnutí dotace. AOPK ČR prostřednictvím regionálních pracovišť, oddělení příslušných správ CHKO, vydávala rovněž vyjádření orgánu ochrany přírody k opatřením realizovaným na území CHKO, ptačích oblastí v překryvu s CHKO/NPP/NPR, NPP a NPR mimo CHKO v rámci Priority 4 - Obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím.

Agroenvironmentálně - klimatická opatření (AEKO)

Největší část rozpočtu AEKO je cílena na extenzivní péči o trvalé travní porosty (podopatření Ošetřování travních porostů), zčásti na cílené způsoby hospodaření v chráněných územích, nebo pro hospodaření na plochách s výskytem vybraných biotopů či druhů ve volné krajině. Dotační tituly s vhodnými podmínkami hospodaření pro daný biotop či cílové druhy jsou určovány orgány ochrany přírody na pět let dopředu. Víceletá doba platnosti titulu na konkrétním pozemku zaručuje stabilní rámec péče o porost, vycházející prvotně z jeho diagnostiky z Mapování biotopů Natura 2000. V praxi pracovníci AOPK ČR berou při rozhodování o podmínkách managementu ohledy také na krajinný kontext a reálné možnosti hospodáře (ve smyslu udržitelnosti péče). AOPK ČR má působnost pro

AEKO na území CHKO, v maloplošných chráněných územích mimo NP a na cenných biotopech a místech výskytu cílových druhů ve volné krajině (mimo vojenské újezdy a EVL). Dotačních titulů je celkem deset s dalším podrobnějším rozdělením (jako je možnost hnojení statkovými hnojivy, termín první seče či možnost přepasení porostu) a nástrojem pro jejich tzv. vymezení je vrstva ENVIRO v systému evidence zemědělské půdy LPIS. Regionální pracoviště AOPK ČR přiřazují v chráněných územích z této nabídky: Mezofilní a vlhkofilní louky hnojené a nehnojené, Horské a suchomilné louky hnojené a nehnojené, Trvale podmáčené a rašelinné louky, Ochrana chřástala polního, Ochrana modrásků, Druhově bohaté pastviny, Suché stepní trávníky a vřesoviště, dále dotační titul Extenzivní péče o louky a pastviny. V tzv. „volné krajině“ (mimo chráněná území) vymezovala regionální pracoviště AOPK ČR čtyři „nadstavbové“ tituly, konkrétně Trvale podmáčené a rašelinné louky, Ochrana chřástala polního, Ochrana modrásků, Suché stepní trávníky a vřesoviště.

AOPK ČR má také možnost využít operativní nástroj k úpravě některých podmínek managementu na konkrétních travních porostech, platný pro konkrétní rok. Jsou jím souhlasná vyjádření, kterými lze umožnit například odložení termínu nebo vynechání seče, povinnost sečení nedopasků, mulčování nebo bodovou aplikaci herbicidů. Regionální pracoviště se také vyjadřují například k možnosti přisevu či obnovy, ke skladbě druhů obsažených v osevní směsi v rámci titulu Zatrávňování orné půdy druhově bohatou a regionální směsí. V roce 2016 bylo vydáno AOPK ČR 291 těchto souhlasných vyjádření pro cca 1 500 pozemků (dle LPIS „díků půdních bloků“).

Redukce kleče na Malém Dědu ve prospěch populace okáče menšího | Václav John

Horské partie Hrubého Jeseníku představují v České republice unikátní prvek alpského bezlesí, kde můžeme nalézt řadu druhů živočichů, které se u nás jinde nevykytují. Bohužel je ohrožuje nepůvodní borovice kleč, která vytváří souvislé porosty a alpské druhy vytlačuje. V mnoha evropských pohořích se kleč vyskytuje přirozeně a teprve nad ní je pásmo alpského bezlesí, Jeseníky jsou však příliš nízké a kleč se úspěšně šíří i v nejvyšších partiích na hlavním hřebeni - pro druhy vázané na pásmo bezlesí zde pak nezbývá místo.

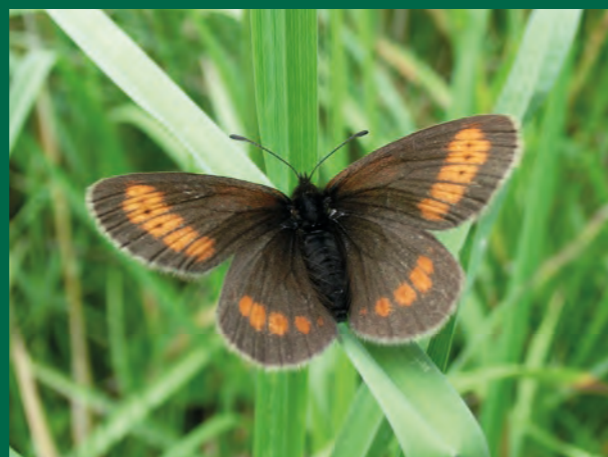
Velké problémy s klečí jsou i na lokalitě Malý Děd, která přitom patří mezi nejcennější části NPR Praděd. Vyskytuje se zde řada unikátních druhů živočichů a rostlin, zejména endemický poddruh okáče menšího (*Erebia sudetica sudetica*), endemický poddruh okáče horského (*Erebia epiphron silesiana*) a mnoho dalších ohrožených druhů hmyzu. O významu tohoto území svědčí i to, že zde bylo poslední známé tokaniště tetřívka obecného v Jeseníkách.

V loňském roce byla proto odstraněna kleč na celkové ploše 12 ha (z toho čistá plocha kleče 1,79 ha), zdrojem financí byl projekt „Opatření pro zastavení úbytku biodiverzity na celostátní a regionální úrovni“, který byl podpořen z EHP fondů. V následujících letech se bude sledovat, jak budou cílové druhy reagovat na redukci kleče, a to zejména populace okáče menšího, pro kterou AOPK ČR zpracovala regionální akční plán.

01. Likvidace kleče, foto Vít Slezák

02. Likvidace kleče, foto Vít Slezák

03. Okáč menší, foto Vít Slezák

01

02

03

Obnova populace přesličky různobarvé v Litovelském Pomoraví | Václav John

V letech 2015–2017 realizovala AOPK ČR regionální akční plán pro přesličku různobarvou (*Equisetum variegatum*) na Olomoucku, a to jako součást projektu „Opatření pro zastavení úbytku biodiverzity na celostátní a regionální úrovni“, který byl podpořen z tzv. EHP fondů. Přeslička různobarvá je kriticky ohrožený druh, který je v České republice recentně vázaný téměř jen na antropogenní stanoviště, jako jsou štěrkopískovny. Jeho existence úzce závisí na aktivní lidské péči, protože vyžaduje raně sukcesní stádia biotopů.

Na Olomoucku je známa lokalita na Moravičanském jezeře, u pískovny Náklo a velmi slabá vymírající populace u cihelny v Olomouci-Nemilanech. Na lokalitě u Moravičan byl silný výskyt přesličky různobarvé zjištěn na původním aktivním náplavu vzniklém při těžbě štěrku. Ve chvíli, kdy došlo ke změně využití lokality, začal již neaktivní náplav zarůstat a po postupném propadu zde přeslička zcela vymizela. Naštěstí však došlo ke kolonizaci nového náplavu, který je umístěn severněji.

Ve snaze o posílení populace byl na místě původního náplavu stržen drn do hloubky 30-40 centimetrů, a to na ploše celkem 200 metrů čtverečních. Po odstranění zeminy byly na této ploše vysazeny přesličky různobarvé, odebrané z nedaleké lokality na novém aktivním náplavu. V příštích letech bude sledován vývoj populace na této lokalitě a zjištěné poznatky budou využity pro optimalizaci ochrany tohoto druhu na střední Moravě a zajištění jeho dlouhodobého přežití.

01

02 03

01. Přeslička různobarvá, foto Václav John

02. Stržení drnu do hloubky 30 - 40cm, foto Jan Vrbický

03. Plocha po odstranění zeminy, foto Jan Vrbický

Péče o lipovou alej - biotop zvláště chráněných druhů brouků

| Vladislav Holec, Jana Kučerová

Staré stromy - například ve stromořadích podél cest nebo v městských a zámeckých parcích - jsou významným stanovištěm saproxylofágních (na dřevo vázaných) brouků. Domov tu mají i další živočichové, kteří potřebují podobné prostředí, například netopýři či ptáci. Cílem AOPK ČR je podpořit využití odumřelého dřeva na stojících živých stromech a výskyt dutin. Stromy, které mají potřebné vlastnosti, jsou totiž většinou za horizontem sadovnické délky života a majitel pozemku obvykle řeší provozní bezpečnost, tedy zákonnou povinnost, pokácením starých stromů. AOPK ČR se proto snaží dojednat s vlastníkem takové opatření, které zachová existenci biotopů pro ohrožené brouky a současně provozní bezpečnost zajistí.

V lipové aleji (více než 60 stromů) nedaleko cesty mezi Litovlí a Novými Mlýny v CHKO Litovelské Pomoraví byl při entomologickém průzkumu potvrzen výskyt zvláště chráněných druhů brouků vázaných na stromové dutiny, například krasce lipového (*Lamprodila rutilans*, foto č. 1, zlatohlávka skvostného (*Protaetia speciosissima*) a kovařika rezavého (*Elater ferrugineus*). Hojně se zde vyskytují také kozlíček (*Saperda octopunctata*) a tesařík (*Strangalia attenuata*). Alej se nachází na pozemku, kde je příslušná hospodařit AOPK ČR. Pracovníci regionálního pracoviště Olomoucko, oddělení Správy CHKO Litovelské Pomoraví navrhli různé typy opatření pro jednotlivé

stromy a zároveň prováděli dozor nad realizační firmou (Technické služby Litovel). Staré stromy byly zbaveny potenciálně nebezpečných větví nad cestou, byl upraven průchozí a průjezdní profil celkem u 44 stromů. Tím došlo zároveň u většiny stromů ke snížení těžiště koruny a byla tak zvýšena stabilita a odolnost stromů vůči větru a sněhu. U všech stromů byly odstraněny uschlé a odložené větve. Tři byly ořezány na třímetrová torza, která tu byla ponechána rozpadu. Dva nejrizikovější stromy musely být pokáceny, protože byly zcela suché a nestabilní i v kmenové části. U 23 stromů bylo odstraněno jmelí. To má pozitivní, i když většinou jen krátkodobý vliv na vitalitu stromu. K narůstání jmelí dochází opakovaně, protože v kůře živých větví zůstávají zachovány haustorie (kořeny jmelí). K opakovanému napadení dochází také kvůli přenašení semen ptačím trusem. Zásahy probíhaly v době vegetačního klidu s pomocí vysokozdvizné plošiny (foto č. 2). Část kmenů a masivních větví byla ponechána v osluněné části lokality pro dokončení vývoje larválních stádií a k případnému osídlení dalšími organismy vázanými na rozkládající se dřevní hmotu. Zbytek slabších větví byl seštěpkován.

Celkové náklady na realizaci opatření v roce 2016 dosáhly výše 31 426 Kč.

01. Krasce lipový (*Lamprodila rutilans*) je běžnýmobyvatelem osluněných lipových stromořadí, foto Vladislav Holec

02. Vysokozdvizná plošina značně zrychluje práci v obtížně dosažitelných místech, foto Vladislav Holec

Opatření ve prospěch tetřevovitých ptáků ve smrkových porostech do 40 let věku

Tomáš Myslíkovjan

Ptačí oblast Beskydy byla vyhlášena v roce 2004 na více než 41 tisíc hektarech, což představuje zhruba třetinu CHKO Beskydy. Hlavním typem pokryvu jsou lesy, původně převažovaly jedlobučiny, nyní většinu tvoří smrkové porosty. Obecně je snahou AOPK ČR podporovat zlepšení druhové a věkové skladby lesů tak, aby se zvyšovala jejich biologická rozmanitost a odolnost vůči různým stresovým faktorům. Současně s tímto cílem se regionální pracoviště SCHKO Beskydy snaží podpořit klíčové druhy na území ptačí oblasti. Jedním z opatření jsou zásahy v mladých lesních porostech, které pomáhají zlepšit prostředí pro výskyt a udržení chráněných druhů tetřevovitých ptáků. V ptačí oblasti žije tetřev hlušec (cca 10 ks, foto č. 1) a jeřábek lesní (cca 100 párů). Při plánování vhodných lokalit se vychází z potřeb cílových druhů. Podmínkou je přítomnost borůvky jako nejvýznamnějšího potravního zdroje nebo potenciál pro její výskyt u plně zapojených porostů, kde zcela chybí bylinné patro. V nejmladších porostech (nejlépe do věku 20 let) se rozšiřují světliny s borůvkou či vytvářejí nové otevřené plochy nepravidelného tvaru o výměře do 0,04 ha (tj. o průměru do 20 m) - foto č. 2. Pokácené smrky včetně větví se odstraňují mimo borůvčí. Vytvořené světliny je vhodné propojit prosvětlenými koridory nepravidelného tvaru o šířce zhruba 5 metrů. Cílem je vytvoření funkčního biotopu i v mladých porostech

s vysokým zápojem a podpora dostupnosti nepostradatelného potravního zdroje a úkrytu v místě světlin.

V mladých a středně starých porostech (do 40 let věku) se provádějí intenzivní lokální zásahy s cílem vytvořit mezeratý porost tak, aby se koruny stromů nedotýkaly. Jedině tak vzniknou vhodné podmínky pro rozšíření borůvky. Zároveň se při zásahu maximálně podporují jedle a všechny pro tetřevovité ptáky důležité listnaté dřeviny (jeřáb, bříza, vrba, olše, foto č. 2). V nejvyšších partiích hor se udržují přirozeně vznikající hloučky smrků tvořené několika blízkou sebe rostoucími jedinci. Při těžbě se nezasahuje dovnitř kompaktní skupiny. Naopak se intenzivně vyřezávají stromy rostoucí mezi hloučky tak, aby byly zachovány zelené koruny dosahující až k zemi. Takový okraj je nejvhodnějším úkrytem (nejen) tetřevovitých ptáků před predátory, zároveň je funkční ochranou skupiny stromů před větrem nebo sněhem a stává se základem pro ekologicky stabilní část lesního porostu. V roce 2016 byly provedeny zásahy ve prospěch tetřevovitých ptáků na celkové ploše asi 53 ha, přičemž v tradičních tetřevích oblastech, jako jsou oblast Trojačka, PR Smrk a PR Malý Smrk, proběhly na 4 ha.

Celkové náklady na opatření v tradičních tetřevích oblastech v roce 2016 dosáhly výše 44 400,- Kč.

01. Samice tetřeva hlušce, foto František Jaskula

02. Světlina s ponecháním listnatých stromů, foto Tomáš Myslíkovjan

Rousínovský potok, foto Martin Waldhauser

4. Monitoring biodiversity | Karel Chobot

Monitoring biodiversity zahrnuje činnosti dlouhodobého sledování přírodních složek, zejména s ohledem na naplňování závazků z evropské i tuzemské legislativy. Jde tedy především o sledování stavu biotopů a druhů podle směrnice o stanovištích. Výstupy sledování stavu jsou podkladem pro základní indikátory biodiversity v ČR: stav evropsky významných druhů a přírodních stanovišť. V roce 2016 byl souhrn hodnocení druhů a stanovišť publikován knižně, jeho součástí tak byla i řada datových přehledů (obrázek č. 2).

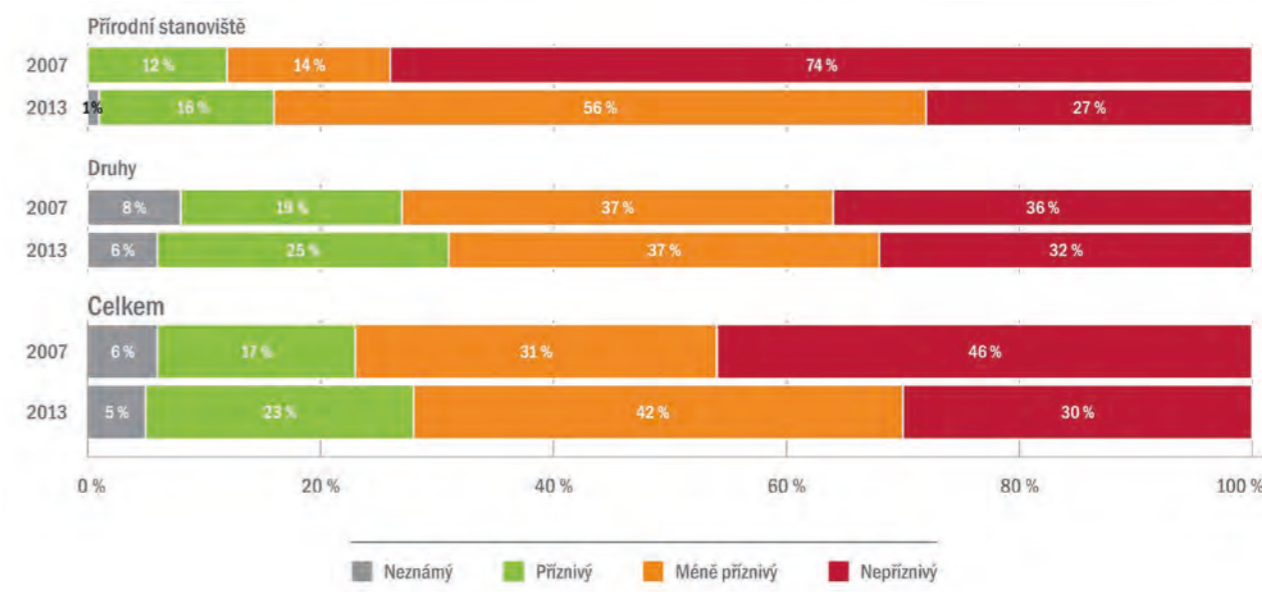
V roce 2016 byl zajišťován sběr dat pro příští podání hodnotící zprávy Evropské komisi (2019), organizován monitoring evropsky významných fenoménů vedený pomocí metodik dlouhodobého sledování stavu biotopů a druhů na území ČR. AOPK ČR vede odbornou skupinu pro Nálevkovou databázi ochrany přírody; je gestorem odborného obsahu databáze, především v oblasti povinné garance dat o výskytu druhů v zájmu ochrany přírody a rovněž ve věci zpracovávání a zadávání údajů. Na Portálu ISOP jsou v sekci Monitoring biodiversity k dispozici souhrnné přehledy hodnocení stavu, web www.biomonitoring.cz pak obsahuje další relevantní materiály a dokumenty k monitoringu evropsky významných fenoménů. K popularizaci mapování a monitoringu druhů a biotopů slouží www.facebook.com/Biodiverzitanadzlatu.

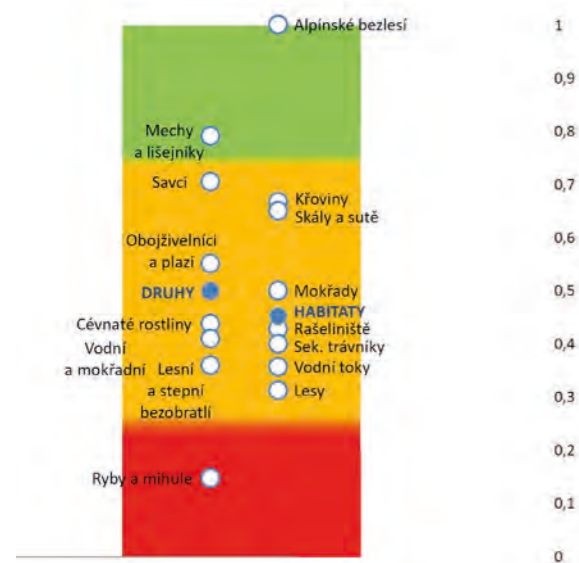
Práce v rámci sledování stavu biotopů a druhů v roce 2016 probíhaly podle již zavedeného vzoru. Jeho součástí je jednak výběr externích dodavatelů na základě dostupných prostředků a jednak zajištění organizace interního zapojení. Na AOPK ČR je sledování stavu jednou ze standardních součástí pracovní náplně se snahou o vyvážené

Obrázek č. 1 Obálka publikace Druhy a přírodní stanoviště

Graf č. 9 Souhrn a srovnání hodnocení stavu evropsky významných druhů a přírodních stanovišť v roce 2007 a 2013. Jeden z hlavních indikátorů biodiversity na národní a evropské úrovni

Obrázek č. 2 Barometr shrnuje výsledky hodnocení po jednotlivých skupinách na škále od 0 (všechna hodnocení v nepříznivém stavu) do 1 (všechna hodnocení v příznivém stavu). Stav druhů jako skupiny je příznivější než přírodních stanovišť, nejhorší stav je hodnocen u ryb (což je dáno silnou modifikací vodních stanovišť), naopak nejpříznivěji je hodnoceno alpské bezlesí, které ač nepatrně rozlohou, je efektivně chráněno a lidskému vlivu vystaveno nejméně.

zapojení (v roce 2016 zapojení na úrovni 4889 osobodní), míra zapojení je jedním z ukazatelů pro stanovení finančních odměn ředitelům regionálních pracovišť. Tato činnost je završována přebíráním hotových děl a kontrolou jejich kvality, posléze pak vyhodnocováním získaných dat.

Data z vrstvy mapování biotopů a z náleзовých údajů druhů jsou poskytována na základě žádostí a smluv. Tento proces je zaveden od roku 2007. Od počátku vykazuje tato agenda vzestupnou tendenci, která má charakter zvýšené byrokratické zátěže (každá žádost je projednávána a zpřesňována, nakonec vrcholí uzavřením smlouvy, které teprve umožňuje vlastní export dat). V roce 2016 bylo vyřízeno 85 žádostí o data o výskytu druhů a 48 žádostí o data o výskytu biotopů.

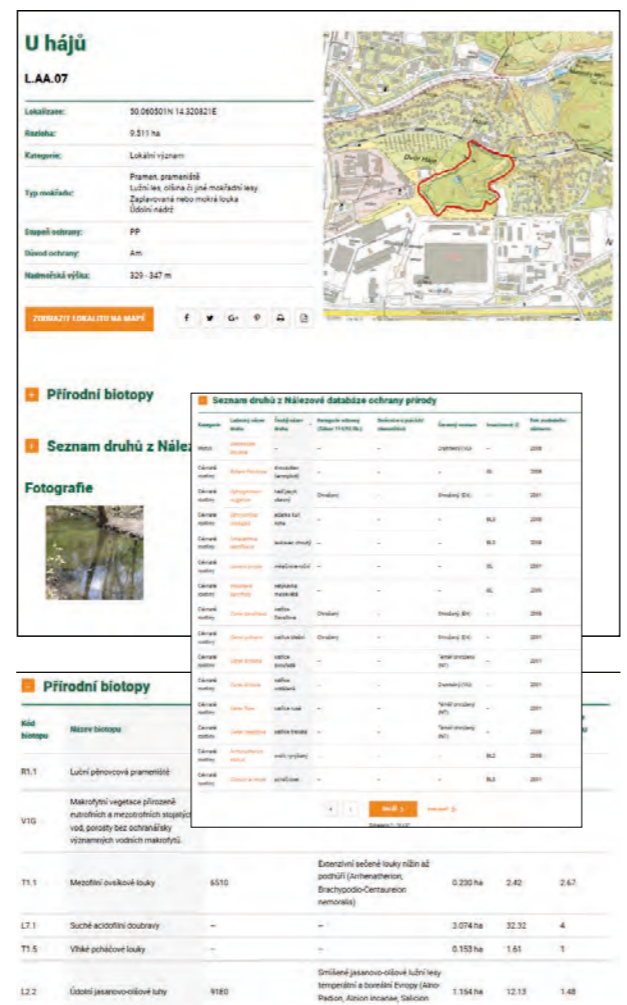
V mezinárodní spolupráci jsou nejrozsáhlejší aktivity spojeny s Evropským tematickým střediskem pro biodiverzitu (European Topic Centre on Biological Diversity, ETC/BD) a účastí na pracovních skupinách Evropské komise (Expert Group on Reporting a její pracovní podskupiny, pracovní skupina zaměřená na hodnocení ekosystémových služeb, WG MAES).

Pro informovanost, především pracovníků AOPK ČR, ale i odborné veřejnosti bylo v rámci monitoringu zorganizováno celkem pět seminářů. První obecný, a zaměřený především na zaměstnance AOPK ČR, se uskutečnil v Radešíně v březnu 2016 (125 účastníků). Zde byl představen a připomenut systém sledování stavu ilustrovaný řadou dílčích příspěvků k jednotlivým oblastem, zároveň

však také posloužil jako prostor pro formulaci či diskusi nad dílčími úkoly či zadáními ze strany ústředí AOPK ČR k regionálním pracovištím. V červnu bylo pro monitorovatele obojživelníků a plazů uspořádáno dvoudenní terénní setkání. Proběhlo na lokalitách v okolí Hradce Králové a zúčastnilo se jej 48 účastníků. Podzimní dvoudenní přednáškový seminář se uskutečnil v Domě přírody Moravského krasu (60 účastníků). V listopadu proběhlo ve středočeských Dobřichovicích dvoudenní setkání 26 interních pracovníků podílejících se na sledování stavu biotopů.

V rámci EHP projektu „Ochrana a udržitelné využívání mokřadů České republiky“ byla v roce 2016 vytvořena databáze mokřadů ČR na adrese <http://mokrady.ochranaprirody.cz/>, realizovaná v rámci aktivity Příprava databáze mokřadů ČR na portálu AOPK ČR. Tato databáze je prvním pokusem o zpřístupnění výstupů mapování druhů i stanovišť v konkrétním zájmovém území (obrázek č. 3). Databáze přímo publikuje souhrny z databází nálezů druhů (NDOP) i mapování biotopů.

Obrázek č. 3 Ukázka karty mokřadu lokálního významu s propojením na přehledy druhů a biotopů.

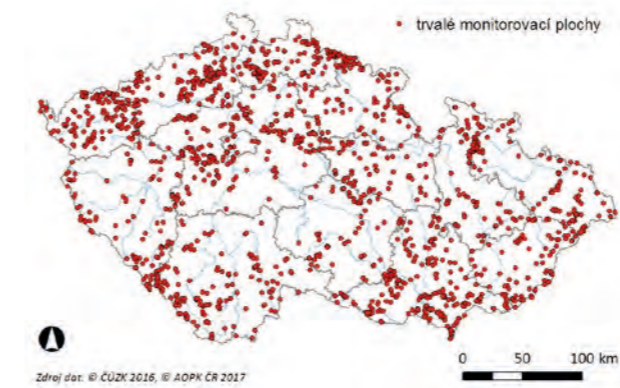

4.1. SLEDOVÁNÍ STAVU BIOTOPŮ | Pavla Trachtová

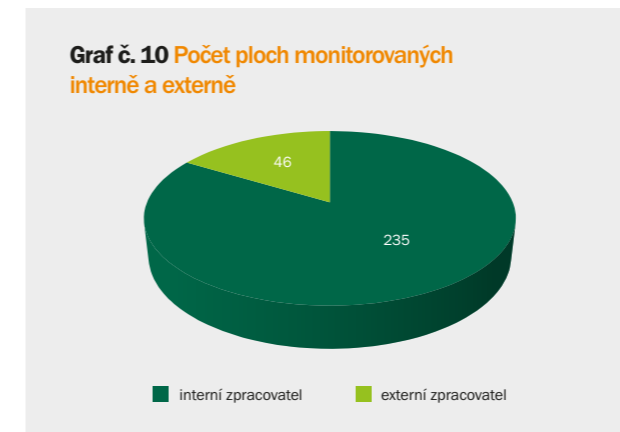
Sledování stavu biotopů se provádí prostřednictvím aktualizace vrstvy mapování biotopů (VMB) a monitoringem trvale monitorovacích ploch (TMP).

4.1.1. Monitoring biotopů

Monitoring biotopů je realizován metodou fytoocenologických snímků. Plochy snímků jsou expertně přímo v terénu vybírány, poté zakládány a fixovány. Pro každý typ evropského stanoviště by mělo být založeno až padesát monitorovacích ploch, v případě vzácnějších typů vegetace však může být počet úměrně snížen. V roce 2016 se již čtvrtým rokem uskutečnil opakovaný monitoring, kdy se na v minulosti založených plochách provedl opětovný zápis fytoocenologického snímku (obrázek č. 4). V roce 2016 byly monitorovány především mezofilní ovsičkové louky, nízké xerofilní křoviny, primární křoviny na skalách s druhy rodu *Cotoneaster* a degradovaná vrchoviště. Celkově bylo v letošním roce nově založeno a opakovaně monitorováno kolem 281 monitorovacích ploch, z čehož 127 ploch bylo zmonitorováno opakovaně. Zároveň se v terénu vybíraly lokality, na nichž proběhne monitoring v roce 2017.

Obrázek č. 4 Lokality trvalých monitorovacích ploch pro monitoring biotopů, které byly založeny v letech 2009 až 2016. Vyšší lokální početnost monitorovacích ploch zpravidla značí vyšší kvalitu a pestrost přírodních biotopů.

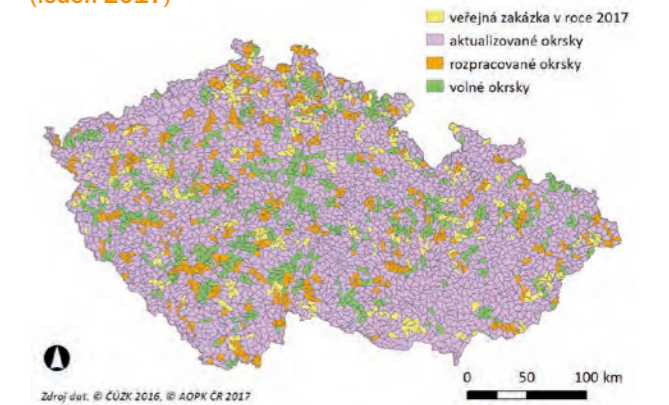
Na monitoringu TMP se v roce 2016 podílelo 60 interních zaměstnanců AOPK ČR a 13 externích spolupracovníků. Externisté monitorovali zhruba 16 % ploch (46) s celkovými finančními náklady ve výši 70 500 tisíc Kč. Jednalo se pouze o plochy opakovaného monitoringu, kde jsou primárně oslovení původní autoři snímku, aby byla zachována kontinuita zápisu dat. Externě byly monitorovány především plochy s alpskou vegetací a plochy vrchovišť, které vyžadují expertní přístup (graf č. 10).

Zajímavým vedlejším produktem monitoringu biotopů je několik stovek jejich fotografií, které monitorovatelé povinně vkládají do databáze společně se zjištěnými vegetačními daty. Všechny fotografie se stávají automatickou součástí fotoarchivu AOPK ČR a mohou být využity pro prezentační i publikační účely (např. ve veřejné fotogalerii AOPK ČR).

4.1.2. Mapování biotopů

Aktualizace vrstvy mapování biotopů je celoplošný průzkum stavu a dynamiky přírodních stanovišť v České republice. Aktualizace VMB (obrázek č. 5) navazuje na původní vrstvy mapování biotopů, vytvořenou v letech 2000–2004. Aktualizuje se plošně na celém území státu, včetně nechráněné krajiny. Ověřuje se výskyt a stav všech přírodních biotopů podle původní VMB, a dále se

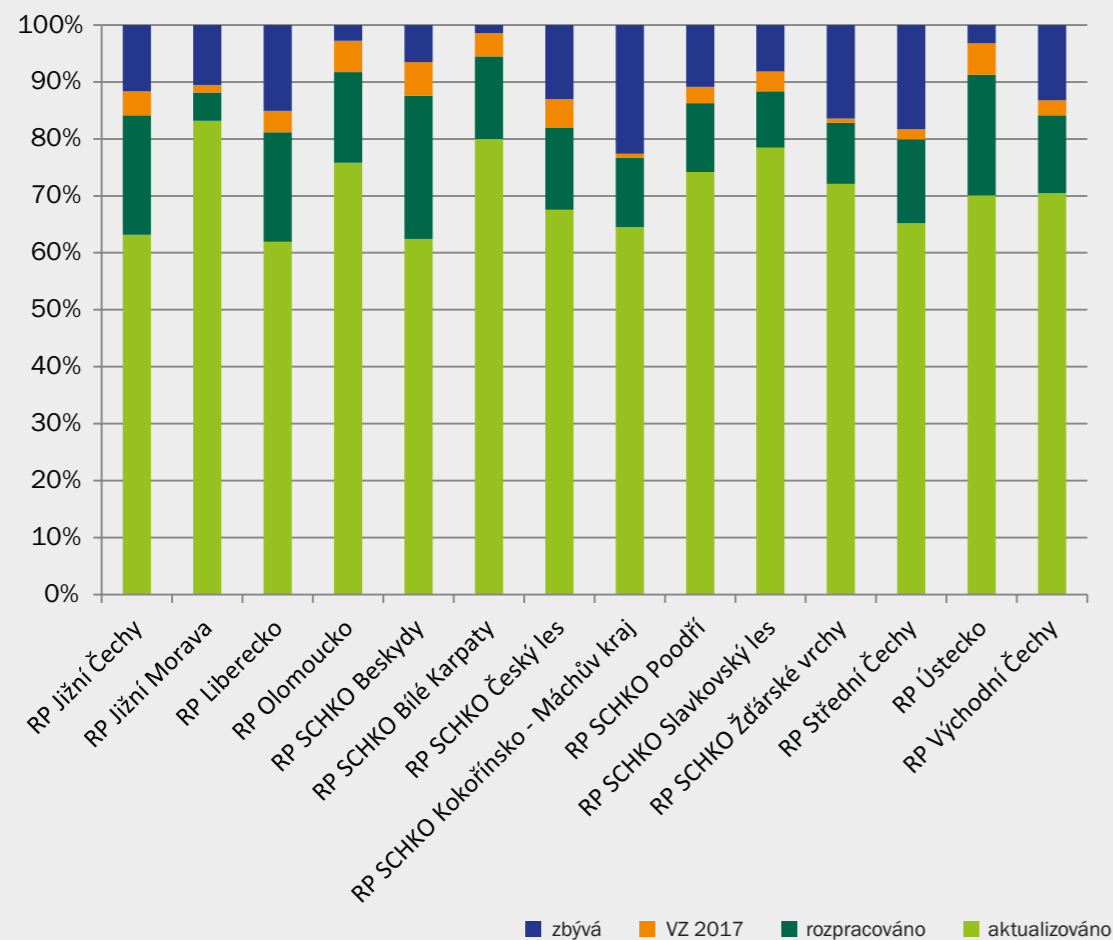
Obrázek č. 5 Stav aktualizace vrstvy mapování biotopů (leden 2017)

Tab. č. 15 Přehled odevzdaných okrsků aktualizace vrstvy mapování biotopů v průběhu let 2007-2016

Rok	Počet okrsků	Rozloha (ha)	% ČR
2007	9	20855	0,26%
2008	249	562514	7,13%
2009	297	693837	8,80%
2010	289	675817	8,57%
2011	217	513592	6,51%
2012	243	551047	6,99%
2013	200	446241	5,66%
2014	214	495537	6,28%
2015	276	626150	7,94%
2016	441	988311	12,53%

Graf č. 11 Aktualizace VMB na jednotlivých pracovištích AOPK ČR (stav leden 2017). Regiony s nejvyšším procentem dokončených mapovacích okrsků jsou RP Jižní Morava, RP SCHKO Bílé Karpaty a RP SCHKO Slavkovský les. Relativně nejméně vymapovaným regiony jsou RP Liberecko, RP SCHKO Beskydy a RP Jižní Čechy.

zakreslují jejich nové výskyty. Díky pravidelné aktualizaci VMB mohou data sloužit nejen pro popis stavu, ale i k hodnocení trendů vývoje.

V současném cyklu (2007–2018) již bylo kompletně dokončeno (tj. zapsáno prostřednictvím programu Wanas a převzato garantem) 70 % okrsků (přehled po jednotlivých letech viz tabulka č. 15). Další 11 % okrsků je v rozpracovaném stádiu, což znamená, že dosud nebyly řádně zapsány, případně u nich nebyly plně dokončeny terénní práce. Díky výběrovému řízení se podařilo snížit cenu externích prací o cca 40 %.

Regiony s nejvyšším procentem dokončených mapovacích okrsků jsou RP Jižní Morava, RP SCHKO Bílé Karpaty a RP SCHKO Slavkovský les. Relativně nejméně vymapovaným regiony jsou RP Liberecko, RP SCHKO Beskydy a RP Jižní Čechy (viz graf č. 11).

Na aktualizaci VMB se v roce 2016 podílelo 52 interních zaměstnanců AOPK ČR, 38 externistů a po jednom pracovníkovi ze Správy KRMAP a Správy NP České Švýcarsko. Finanční náklady na externí spolupracovníky dosáhly v roce 2016 více než čtyř a půl milionů Kč a byly pou-

žity na aktualizaci VMB ve 432 aktualizacích okrsků (z toho 252 okrsků bylo do letošní sezóny přesunuto z roku 2015 – tyto okrsky byly zčásti financovány již v loňském rozpočtovém období). Internisté v terénu pracovali na 119 aktualizacích okrsků (z části se však jednalo i o okrsky, na nichž byly zahájeny terénní práce již v předchozích letech). Celkem 16 mapovacích okrsků se podařilo zmapovat jako dílčí produkt projektu EHP „Ochrana a udržitelné využívání mokřadů České republiky“. To stejně jako v roce 2015 částečně přispělo k vyššímu tempu aktualizace VMB.

Údaje ze sledování stavu biotopů jsou početně nejvýznamnějším zdrojem dat NDOP. Z aktualizace vrstvy mapování biotopů pochází celkem 7 123 706 záznamů o výskytu rostlin a v rámci monitoringu biotopů bylo doposud zapsáno a následně převedeno do NDOP 63 768 údajů.

4.2. SLEDOVÁNÍ STAVU DRUHŮ

4.2.1. Mechorosty, lišejníky a houby

Lucie Zemanová

V roce 2016 bylo mapováno a monitorováno celkem pět ze šesti evropsky významných druhů vyskytujících se na území České republiky: šikoušek zelený, dvouhrotec zelený, srpnatka fermežová, mozelka skalní a šurpek Rogerův.

Rok 2015 byl poznamenán velkým letním suchem, což se velmi negativně promítlo ve velikosti a plodnosti populace mozolky skalní zjištěné při jarním monitoringu 2016 na její jediné lokalitě na Šumárníku v Hrubém Jeseníku. Za posledních 14 let, kdy je populace pravidelně každoročně monitorována, byl srovnatelný propad ve velikosti populace zaznamenán pouze v roce 2003. Tehdy, stejně jako v roce 2016, bylo napočítáno 135 stélkových ramen oproti více než čtyřnásobku, jehož bylo rekordně dosaženo v předchozích dvou letech. Další vývoj populace bude silně záviset na průběhu počasí v nadcházejícím roce. Vzhledem k tomu, že při podzimním monitoringu 2016 byla zaznamenána částečná regenerace zaschlých stélek po celé ploše výskytu vzácné jätrovky, nemusí být vyhlídky do dalších let zatím nijak pesimistické.

Suchý rok 2015 zkomplikoval i monitoring srpnatky fermežové, neboť seschlé mechové patro na řadě lokalit neumožnilo odhad velikosti populací. Monitoring na části z nich byl proto zopakován v roce 2016. Byly založeny tři nové trvalé monitorovací plochy na nově objevených lokalitách na Šumavě a proběhl pravidelný monitoring lokalit soustavy Natura 2000 (celkem bylo takto pokryto 11 trvalých monitorovacích ploch). Z běžných provozních prostředků byl dále hrazen monitoring na dalších 15 plochách dle standardního plánu na rok 2016. Mimo činnost financovanou AOPK ČR byly nalezeny čtyři nové lokality srpnatky fermežové, čímž se počet známých lokalit druhu zvýšil na 68. Tyto lokality budou následně zařazeny do pravidelného monitoringu financovaného AOPK ČR.

Sledování stavu populací dvouhrotce zeleného bylo v roce 2016 kromě pravidelného monitoringu šesti lokalit zacíleno na průzkum rozšíření druhu na severu České republiky, odkud dosud byl udáván jen jediný známý výskyt objevený v roce 2013 v rámci inventarizačního průzkumu v NPR Jezevčí vrch v CHKO Lužické hory. Výskyt druhu se podařilo pozitivně ověřit, další mapování v Lužických horách však nevyneslo objev žádné nové lokality. To může být způsobeno alespoň částečně tím, že sever Čech byl v minulosti více imisně zatížen a pro výskyt tohoto epifytického druhu mohlo být znečištění ovzduší limitující.

Atmosférické znečištění a s ním související dlouhodobá acidifikace by mohly vysvětlovat i zcela negativní výsledek poměrně rozsáhlého mapování šikoušku zeleného v oblasti Krušných hor. Přes velké množství prohledaných lokalit (39) se nepodařilo druh zjistit ani na jediné z nich, přestože všechna stanoviště velmi dobře odpovídala ekologickým nárokům druhu. Tři nové lokality byly objeveny v Hrubém Jeseníku, jež je těžištěm výskytu druhu v ČR.

Objevení nových lokalit šurpku Rogerova v roce 2015 vedlo k záměru rozšířit oblast mapování v roce 2016, neboť se ukázalo, že druh se nevyskytuje pouze lokálně na malém území střední části Krušných hor a je nutné lépe prozkoumat potenciální výskyt druhu v dalších částech ČR. Mapování bylo tedy rozšířeno i do okolních oblastí a v roce 2016 se podařilo potvrdit výskyt druhu v severní i jižní části Krušných hor a také v Slavkovském lese. Z toho lze usuzovat, že by mohl být postupně nalézán v dalších přilehlých i vzdálenějších oblastech.

Lišejníky a houby se systematicky nemonitorují, a tak hlavními zdroji informací o výskytu druhů v Nálezevých databázi ochrany přírody (NDOP) jsou závěrečné zprávy z inventarizačních průzkumů maloplošných chráněných území a nálezy publikované v odborných periodících. Cenné informace, často dosud nepublikované údaje o historickém rozšíření ohrožených druhů mechorostů a lišejníků pocházející z revidovaných herbářových položek byly v roce 2016 získány pro NDOP díky výstupu projektu TAČR, „Metodika druhové ochrany bezcévných rostlin“.

4.2.2. Cévnaté rostliny | Dana Turoňová

Monitoring evropsky významných cévnatých rostlin byl v roce 2016 proveden téměř u všech druhů přílohy II a IV. Sledováno bylo celkem 34 druhů přílohy II a IV; mapování a monitoring byl proveden také u čtyř druhů přílohy V (viz box č.17). Z kriticky ohrožených druhů byly monitorovány leknín bílý a l. bělostný na Labi, dále hořeček drsný a h. nahořklý na lokalitách v celé ČR. Celkem bylo monitorováno přes 700 lokalit. Monitoring byl prováděn jednak padesáti interními pracovníky AOPK ČR a jednak šestnácti externisty. Největší pozornost byla opět věnována nejohroženějším významným rostlinám s jednou až dvěma lokalitami v ČR. Na mnoha sledovaných populacích byl v roce 2016 znát silný negativní vliv suchého léta předchozího roku. Například na většině sledovaných lokalit včelníku rakouského byl zaznamenán úbytek v desítkách procent jedinců. Na Velké hoře a Kodske stěně jeho populace klesla dokonce o 50-70 % oproti stavu v roce 2015. V Císařské rokli a na Haknoveckých skalách a v Radotínském údolí klesla o cca 30 %. Pouze populace na Vanovicích a v Karlickém údolí mají stále podobný počet rostlin. Lokalita na Vanovicích je pravděpodobně vlhčí se severozápadní expozicí a utrpěla méně. Dlouhodobý, velmi nepříznivý stav je u dvou evropsky významných druhů sinokvětu chrpovitého a jazýčku jadranského, které jsou oba na hranici vyhynutí. Sinokvět chrpovitý má poslední lokalitu v PP Píšťčina u Tišic a počet jedinců se neustále snižuje, i když je na lokalitě prováděn management kosením. To se zdá být nedostatečné, neboť v loňském roce bylo zjištěno pouhých 14 posledních růžic. Byla přijata opatření, aby druh nevyhynul - sinokvět je pěstován v kultuře ze semen pocházejících z Tišic, z této kultury bude možné populaci v přírodě posilovat. Je také navrhován management speciálně pro tento druh – rozrusování drnu a odstraňování konkurenčních bylin, tak jak to probíhá například na některých lokalitách v Německu. Jazýček jadranský roste rovněž na poslední lokalitě v ČR (údolí Oslavy a Chvojnice) a jeho populace v posledních letech nedosahuje ani desítky jedinců, v roce 2013 nebyl

Monitoring hadince červeného na jižní Moravě | Petr Slavík

Evropsky významný druh hadinec červený (*Echium maculatum*) a zároveň jedna z nejvzácnějších cévnatých rostlin České republiky má poměrně rozsáhlý areál sahající od Středního východu po východní Evropu. U nás dosahuje severozápadní hranice výskytu. Omezuje se pouze na panonskou část Jihomoravského kraje s malým přesahem do kraje Zlínského. V současné době je druh potvrzen na 15 nalezištích, kde je vymezeno 21 trvalých lokalit (TML) pro monitoring. Většina leží v okolí Hustopečí, Kyjova a Veselí nad Moravou. Naprostá většina jeho současných lokalit patří mezi EVL a má také zajištěnu územní ochranu formou maloplošného zvláště chráněného území.

Jde o značně světlomilnou, teplomilnou, nikoli však oblibátně suchomilnou rostlinu nejčastěji s dvouletým cyklem. V příznivých podmínkách se může chovat i krátce vytrvale. Takové rostliny pak přežívají i několik (snad i 10) let.

Systematický monitoring standardizovanou metodikou probíhá od roku 2006. U některých lokalit je tedy k dispozici více než desetiletá řada údajů. Pouze na jediné z nich se dlouhodobě stav udržuje v řádech vyšších desítek až stovek – EVL/PP Horky. Několik dalších hostí populace pohybující se v řádu desítek – EVL/PP Kamenný vrch u Kurdějova, EVL/NPP Na Adamcích, EVL/PP Miliovy louky a EVL Jasenová. Nižších desítek v příznivých letech dosahují stavy ještě na asi čtyřech dalších místech. Zhruba polovina všech známých lokalit však hostí jen slabé populace pohybující se od nuly po jednotky kvetoucích jedinců. Důležitý poznatek však je, že druh dlouhodobě přežívá i ve velmi slabých populacích, zdánlivě odsouzených k zániku.

Na všech dosud známých lokalitách bez výjimky je prováděn ochranný management. Za optimální z hlediska hadince se dnes považuje kosení po dozrání semen, tedy v druhé polovině léta, příp. dříve, ale s obsékáním plodných rostlin. Možná je i občasná alternace seče s pastvou. Termín pastvy musí opět respektovat životní cyklus hadince, protože zvířata tento druh spolehlivě spasou. Například v roce 2014 nebylo možné provést monitoring na lokalitě Horky, protože právě v době kvetení probíhala zcela nevhodně pastva. Podobně špatně načasovaný management ovšem bývá spíše výjimkou. Za vhodné opatření, které by mohlo zlepšit schopnost generativního množení, se považuje lokální rozrušování drnu v okolí plodných rostlin. Tento zásah se ale zatím cíleně příliš neprojektuje a narušení vegetace bývá spíše příležitostně způsobeno pastvou.

Dosavadní poznatky získané více než desetiletým sledováním populací hadince červeného lze shrnout do několika závěrů:

- značný význam pro vývoj populací mají vlivy „vis major“, zejména srážkové deficity. Jejich význam se zdá být ještě větší než například provádění managementu či degradační faktory.
- populace reagují na výrazné změny vnějších podmínek poměrně prudce a především spolupůsobení několika nepříznivých faktorů může mít za následek prudké propady početnosti.
- na mezofilnějších stanovištích s vyrovnanějšími vláhovými poměry jsou populace stabilnější než na vysychavých lokalitách. Projevují zde mnohem menší výkyvy početnosti a rostliny jsou vitálnější a chovají se vytrvale. I slabé populace jsou přes velkou rozkolísanost životaschopné přinejmenším ve střednědobém horizontu.

01. Hadinec červený, foto Petr Slavík

dokonce zjištěn žádný jedinec, v roce 2016 jen čtyři jedinci. Na záchranu druhu, včetně jeho pěstování v kultuře a posílení populace, byly v roce 2016 iniciovány aktivity, které vyústily ve svolání semináře v březnu 2017 v Brně. I většina dalších malých populací evropsky ohrožených druhů vykazuje bohužel sestupné trendy - například Iněnka bezlistenná, koniklec otevřený, zvonovec liliolistý.

I druhy, které mají relativně dosti lokalit, a často na nich probíhá management, mají sestupný trend. Koniklec velkokvětý má téměř 300 lokalit, ale je konkurenčně slabým druhem a jeho populace se udržely hlavně na skalních biotopech, které tak nezaručují travinami a dřevinami. Rozsáhlý monitoring na všech známých lokalitách ukazuje, že druh vykazuje slabý, ale trvalý úbytek počtu jedinců (viz graf č. 12) způsobený pravděpodobně velmi pozvolnou eutrofizací prostředí; také se nedostává všem lokalitám potřebný management. Monitoring oměje tuhého moravského naopak ukázal mírně pozitivní zjištění. S přihlédnutím k výsledkům sledování padesáti lokalit v roce 2016 i dlouhodobějším znalostem stavu populací je zřejmé, že druh aktuálně vážněji ohrožen není. Jako zásadní pro udržení jeho dobrého stavu se jeví ochrana přirozených stanovišť, které žádné managementové zásahy nepotřebují, neboť se ve většině případů jedná o přirozené bezlesí, které je udržováno dlouhodobě probíhajícími procesy nebo stanovištními podmínkami. Tato stanoviště je třeba chránit před poškozením při lesnických činnostech, jako je těžba a manipulace dřevní hmoty v porostech, ale také před umělým zalesňováním. Stejně tak je

zásadní ochrana malých vodních toků před protipovodňovými úpravami, případně před budováním nových svážnic a lesních cest v úzkých nivách podél potoků.

Monitoring probíhá jednotně podle metodik monitoringu a dotazníků uvedených na webu AOPK ČR. Získaná data jsou ukládána do aplikace MOD, zčásti do NDOP.

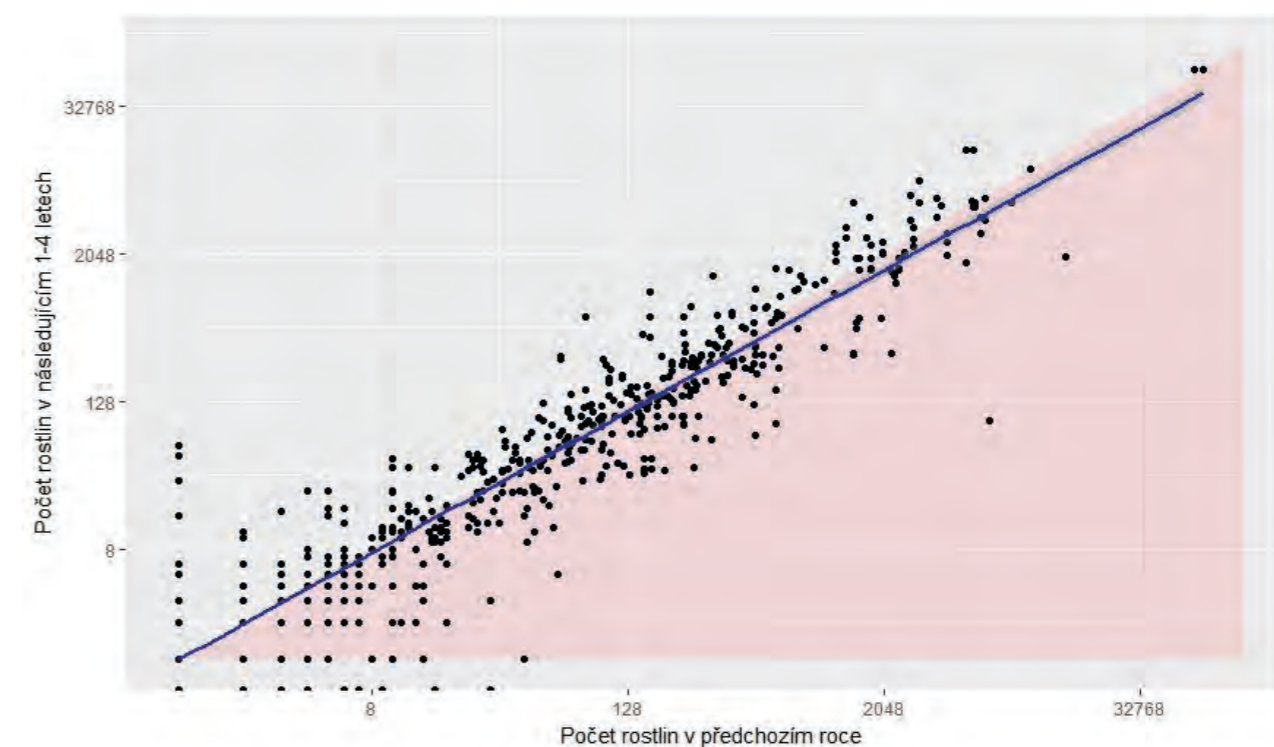
4.2.3. Bezobratlí | Radek Hejda, Alois Pavlíčko

V rámci monitoringu hmyzu byl sledován stav druhů z čtyř skupin: brouků, motýlů, vážek a rovnokřídlých.

Rok 2016 byl ve znamení zakončení projektu EHP „Monitoring stavu evropsky významných druhů rostlin a živočichů a druhů ptáků v soustavě Natura 2000“ a vyhodnocení jeho výstupů. Součástí tohoto projektu bylo sledování výskytu evropsky významných druhů saproxylického hmyzu, přástevníka kostivalového, střevlíka hrbolatého, saranče skalního a evropsky významných druhů vážek v celkem 206 evropsky významných lokalitách (v řadě z nich bylo zkoumáno více skupin).

Saproxylický hmyz byl monitorován v 90 EVL a některý z evropsky významných druhů byl potvrzen v 56 z nich, u dalších lokalit byl zjištěn pravděpodobný výskyt. Relativně pozitivní výsledky jsou ovšem negativně ovlivněny sledovanými charakteristikami lokalit, kdy velmi často úplně chybí či je zastoupen pouze v malém množství pro saproxylický hmyz klíčový element, mrtvé dřevo. Mimo to často také chybí či jsou dokonce odstraňovány dutinové

Graf č. 12 Meziroční změny populací koniklece velkokvětého. Graf ukazuje slabý, ale trvalý a statisticky velmi významný pokles počtu sledovaných kvetoucích jedinců koniklece velkokvětého mezi jednotlivými návštěvami lokalit (interval 1-4 roky). Populace, v nichž došlo k meziročnímu úbytku počtu kvetoucích jedinců, jsou v červené zóně grafu. Regresní přímka udává celkový trend. Data jsou odvozena z celkem 693 po sobě jdoucích párových pozorování za období let 2005 až 2016.

stromy či lokality zarůstají náletem a invazními dřevinami, což má výrazně negativní vliv na světlomilný hmyz. Z hlediska budoucího vývoje nelze hodnotit vyhlídky příznivě.

Prástevník kostivalový byl sledován na 51 EVL, pozitivně pak na 26 z nich. Tento druh, u kterého sledujeme postupné šíření v rámci ČR, vyžaduje rozvolněné porosty a světlé okraje lesů. V takřka polovině sledovaných lokalit bylo opět zaznamenáno jejich zarůstání a i proto nebyl na řadě historických lokalit znovu potvrzen.

Stav populací evropsky významných vážek je relativně stabilní, pozitivně se ověřil výskyt v 23 EVL z 51 zkoumaných lokalit. Lokálně je problém se zastíňováním břehů vodních ploch a toků, které má negativní vliv na vývoj populací. Jednoznačně největším problémem je ovšem rybníční hospodaření, kde velká část vodních ploch ve volné krajině je silně přerýbněna a eutrofizována. V takových podmínkách je výskyt většiny druhů vážek i jiného vodního hmyzu silně limitován až vyloučen.

Naproti tomu stav střevlíka hrbolatého a saranče skalního lze hodnotit pozitivně. Jejich výskyt byl ověřen na všech lokalitách, odkud byly z nedávné doby záznamy o výskytu, a v případě střevlíka hrbolatého byl jeho výskyt dokonce potvrzen i na lokalitách, odkud dříve nebyl znám.

Mimo projekt EHP fungoval i standardní monitoring interními pracovníky, kteří ověřovali recentní výskyt evropsky významných druhů ve faunistických čtvrcích bez nálezu po 1. 1. 2013. Do monitoringu hmyzu se zapojilo 14 pra-

covníků ze všech regionálních pracovišť v rozsahu 71 faunistických čtvrců. V omezeném rozsahu fungoval v roce 2016 i monitoring externí, který se soustředil zejména na monitoring kobylky ságy a ověřování výskytu páchníka hnědého.

Monitoring ikonického druhu motýla, hnědáka osikového, byl řešen v rámci jeho záchranného programu a přinesl pozitivní výsledky, kdy po prudkém propadu až k samé hranici vymření jsme nyní svědky postupné stabilizace a narůstání početnosti. Nicméně i dále je třeba druh pečlivě monitorovat, souběh více negativních faktorů (počasí, parazitace aj.) může situaci opět ztlačit zkomplikovat.

Monitoring ostatních bezobratlých byl v roce 2016 zajištěn jak interními, tak i externími spolupracovníky na 99 lokalitách a také byly v tomto roce naposledy využity výsledky a zpracovávána data z projektu OPŽP „Mapování a monitoring“. Osm druhů bezobratlých (pijavka lékařská, rak říční a kamenáč, svinutec tenký, perlorodka říční, velevrub tupý, vrkoč útlý a bažinný) je sledováno na 266 lokalitách. Interní monitoring proběhl na 44 lokalit pěti druhů (svinutec, velevrub, raci, pijavka - viz graf č. 13). Externisté monitorovali 7 druhů na 45 lokalitách.

Rok 2016 byl také druhým a posledním rokem EHP projektu „Monitoring stavu evropsky významných druhů rostlin a živočichů a druhů ptáků v soustavě Natura 2000“. V průběhu let 2015 – 2016 bylo mapováno deset evropsky významných druhů (EVD) v 61 evropsky významných lokalitách (EVL). Štírek *Anthrenochernes stellae* byl cíleně mapován v EVL Hvězda (negativní výsledek). Obdobně

pijavka lékařská, která byla mapována na místech historického nebo možného výskytu na EVL Lednické rybníky, pokusně v EVL Výří skály (Orlická přehrada), všude s negativním výsledkem. U raka kamenáče byl potvrzen výskyt na 13 EVL. Obdobně byl mapován a monitorován velevrub tupý také na 13 EVL (čtyři pozitivní). Velice významný výskyt s dobrou populační hustotou byl prokázán na EVL Lužnice a Nežárka mezi Veselím a Tábořem nebo na celé EVL Dolní Sázava a Vlašimská Blanice. Pro perlorodka říční bylo mapováno šest EVL mimo hlavní plochy výskytu a s historickými nálezy. Pozitivní výskyt byl ve třech EVL. Mapování a monitoring potvrdil zrychlené vymírání, kterému lze čelit pouze polopřirozeným odchovem v rámci záchranného programu. Sedm EVL svinutce tenkého disponovalo pouze čtyřmi pozitivními výskyty, navíc v malé průměrné populační hustotě. Vrkoč útlý byl testován v patnácti EVL (všechny pozitivní, vždy v malé populační hustotě – maximálně desítky exemplářů). Obdobně byl zjišťován ve čtrnácti EVL vrkoč bažinný s deseti pozitivními výskyty (ve velmi malé populační hustotě a s úzce vymezeným – lokálním výskytem).

Rok 2016 byl úspěšným ve vyhledávání lokalit vzácných druhů vrkočů, zvláště však evropsky chráněného vrkoče Geyerova, který byl opakovaně potvrzen i na dalších lokalitách mimo Vysočinu (např. PR Koubovský rybník na Prachaticku) nebo do roku 2012 pro ČR neznámého vrkoče rašelinného, který byl opakovaně potvrzen na Vysočině a Šumavě. Vrkoč je významným glaciálním reliktem.

V souvislosti s račím morem byly prověřovány tři lokality. Mor byl prokázán na dvou - Svinenský potok (Rychnov u Nových Hradů, Jihočeský kraj) a Ostrovský potok (v k.u. Ostrov u Bohdanče, Pardubický kraj). Výskyt z roku 2015 v Plzeňském kraji, Pec pod Čerchovem, rybník U Mlýnečku na Černém potoce, odezněl. Na problematice monitoringu AOPK ČR úspěšně spolupracuje s katedrou ekologie PřF UK a ÚÚV TGM.

4.2.4. Ryby a mihule | Milan Muška

Rozsah monitoringu ryb a mihulí v roce 2016 v porovnání s rokem 2015 výrazně poklesl. V rámci projektu EHP fondů „Monitoring stavu evropsky významných druhů rostlin a živočichů a druhů ptáků v soustavě Natura 2000“ byl uskutečněn průzkum třinácti evropsky významných lokalit (EVL), ve kterých bylo navštíveno 37 míst. Tyto průzkumy byly soustředěny převážně do Středočeského kraje a ve většině případů se jednalo o menší toky. Na deseti lokalitách byl zjištěn výskyt vranky obecné, ve čtyřech případech byla zaznamenána mihule potoční a na jedné hořavka duhová. Při průzkumu tůň v Polabí (EVL Lžovické tůň, Polabí u Kostelce), kde se ověřoval výskyt hořavky duhové či piskoře pruhované, bylo zaznamenáno pouze početné společenstvo kaprovitých ryb a značně degradovaný habitat.

V roce 2016 proběhla také rozsáhlá inventarizace ichtyocenóz nově vyhlášené CHKO Brdy. Na tomto území bylo prozkoumáno dvacet toků a více než padesát lokalit. Obecně jsou ichtyocenózy v Brdech v dobrém stavu. Jelikož se v minulosti ve vojenském újezdu na tocích rybářsky nehospořádalo, jsou populace málo ovlivněné vy-

sazováním a zároveň i regulace toků zde nebyla tak častá jako ve volné krajině. O jejich dobrém stavu svědčí i extrémně vysoké hustoty vranky obecné v některých tocích (Padrský potok, Klabava). Populace mihule potoční se vyskytuje v menším počtu toků, ale i její hustoty zde dosahují vysokých hodnot. Výrazný pokles byl zaznamenán u střevle potoční. Ta na většině dříve známých lokalit buď zcela vymizela, nebo se zde vyskytuje pouze nízké počty přestálých jedinců. Toto až masivní vymírání střevle v Brdech je pravděpodobně způsobeno hlavně neuváženým vysazováním okounů říčních do drobných vodních ploch, kteří odtud expandují i do tekoucích vod. Zde pak okoun působí silným predčním tlakem na ostatní druhy a jediným dlouhodobým řešením je důsledné odstranění populace okouna z těchto lokalit.

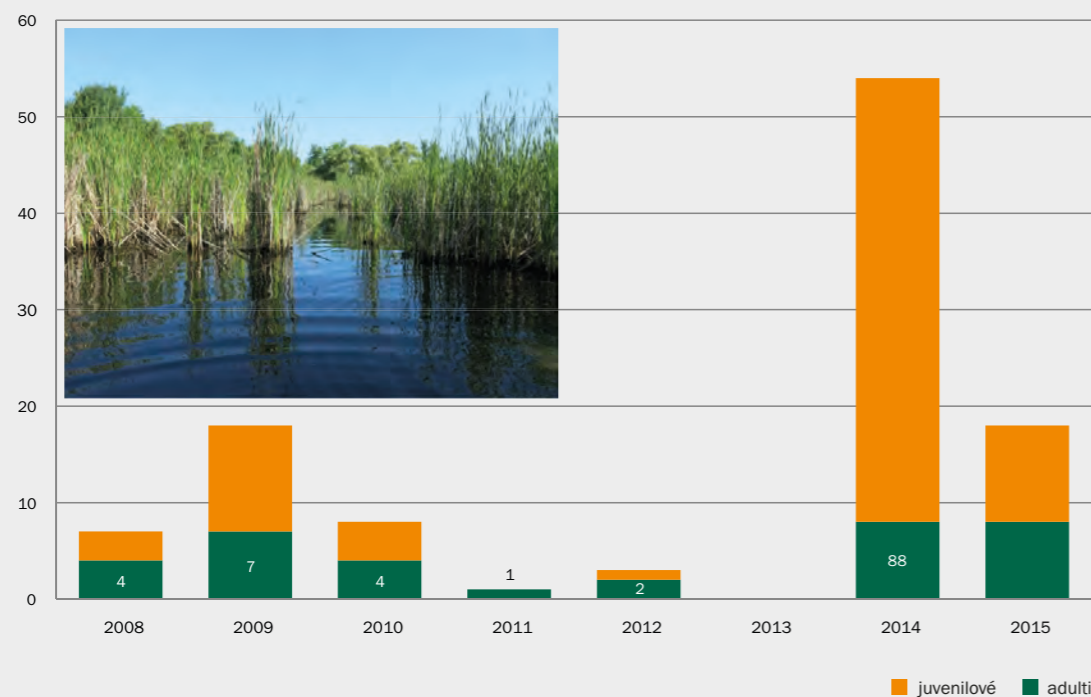
Další významnou aktivitou ve sledování ryb a mihulí bylo dokončení ověřování výskytu střevle potoční ve vybraných tocích na Vysočině, jakožto součást přípravy Regionálního akčního plánu pro střevle potoční na Vysočině. Tyto průzkumy, financované v rámci projektu „Opatření pro zastavení úbytku biodiverzity na celostátní a regionální úrovni“ (EHP-CZ02-OV-1-042-01-2014), navazovaly na loňské aktivity a zahrnovaly v roce 2016 47 lokalit na 23 tocích. Výsledky ukazují, že vhodné podmínky nachází střevle v Sázavce pod soutokem s Loseničkou, v Doubravě a Sázavě mezi Ronovem a Havlíčkovým Brodem včetně spodních úseků jejich přítoků. Střevle naopak vymizela z většiny horních částí toků, které jsou aktuálně více vystaveny občasnému vysychání a kam se následkem migračních bariér nemohou populace ryb následně vracet (blíže viz box č. 5).

Naprostě zásadní objev v poznání ichtyofauny v ČR se povedl při opakovaném monitoringu nově vyhlášené EVL Meandry Jihlavy, kde je předmětem ochrany hrouzek běloploutvý. Ačkoliv zde probíhalo ichtyologické šetření každoročně poslední tři roky, byla zde až loni objevena zcela nová populace sekavčíka balkánského. Jedinou lokalitou tohoto druhu byla až dosud hraniční část říčky Vlárky v Bílých Karpatech. Zde se navíc nevyskytuje početná stabilní populace, ale spíše migrující fragment početnější populace ze Slovenska. Sekavčíci v Jihlavě se tak stali jedinou stálou populací tohoto druhu v ČR. Jedná se zároveň i o jedinou známou populaci v povodí Moravy a vzhledem k historickému výskytu druhu i v Bečvě se ukazuje, že většina vzácných druhů byla rozšířena daleko více.

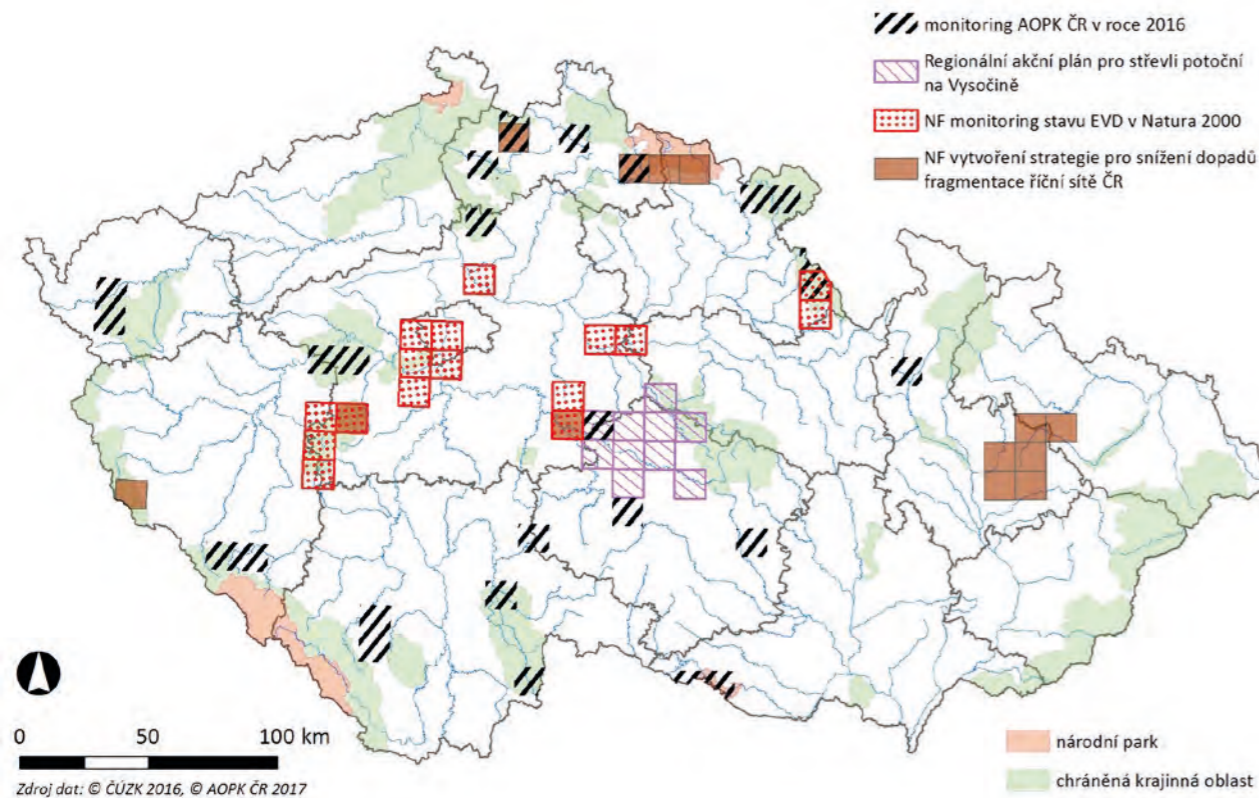
Sledování výskytu vranky obecné a mihule potoční bylo loni zajištěno pouze pracovníky AOPK ČR. Systematický interní monitoring proběhl na 22 trvale monitorovaných lokalitách (11 pro vranku / 11 pro mihuli), které se vždy skládají ze tří monitorovaných profilů.

Celkem byly tedy v roce 2016 v rámci cíleného monitoringu a mapování získány informace o rozšíření ryb a mihulí z 63 mapových polí, což představuje přibližně 10 % plochy celé České republiky. Připočteme-li i údaje získané z mapování vzácných druhů ryb ve spolupráci se serverem Biolib, nesystematické záznamy pracovníků AOPK ČR a ostatní datové zdroje, rozrostl se počet sledovaných čtvrců na celkových 164, což již představuje 22 procent rozlohy ČR (obrázek č. 6).

Graf č. 13 Monitoring pijavky lékařské v NPR Pastvisko. Výsledky dlouhodobého monitoringu pijavky lékařské (*Hirudo medicinalis*) v NPR Pastvisko, lokalita I. Druh se na lokalitě pravidelně vyskytuje, stále však na hranici pozorovatelnosti. Ročními výkyvy jsou způsobeny suchým létem. Příznivým rokem byla sezóna 2014.

Obrázek č. 6 Rozsah sledování stavu mihulí a ryb v roce 2016

4.2.5. Obojživelníci a plazi

Lenka Jeřábková

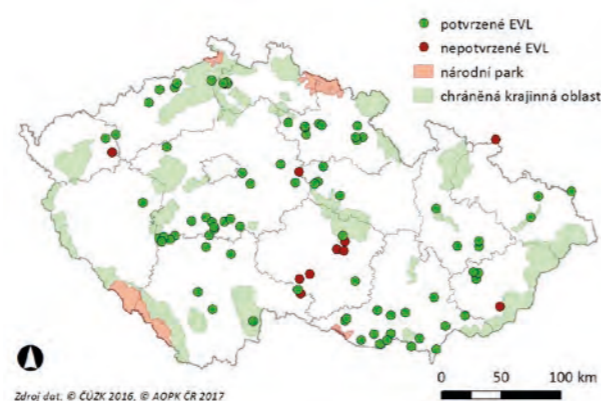
Sledování stavu obojživelníků a plazů probíhalo v roce 2016 na několika úrovních. Monitoring byl v tomto roce z 60 % realizován interními pracovníky a ze 40 % externími. Terénní práce probíhaly převážně v první polovině roku na konkrétně určených lokalitách v rámci systému monitoringu dle stanovených metodik.

V roce 2014 byl dokončen projekt celoplošného mapování obojživelníků a plazů. Na tento projekt se v roce 2015 a 2016 navázalo a započalo další období celoplošného mapování (v roce 2015 externími a interními pracovníky, v roce 2016 už jen interními pracovníky). Předpokládá se, že mapování bude pokračovat do roku 2022 a za toto období bude opět zmapována celá Česká republika. Během prvních dvou let bylo získáno celkem 30 000 recentních náleзовých dat o výskytu obojživelníků a 7 000 dat o výskytu plazů. Získané údaje jsou velmi cenným podkladem pro analýzy stavu druhů.

V roce 2016 probíhalo vyhodnocování dat ze sledování stavu obojživelníků a plazů ve vybraných EVL v rámci projektu z EHP fondů „Monitoring stavu evropsky významných druhů rostlin a živočichů a druhů ptáků v soustavě Natura 2000“ (aktivita Mapování evropsky významných druhů živočichů ve stanovištně vhodných územích sou-

stavy Natura 2000), kde terénní práce probíhaly v roce 2015. Jedním z výstupů bylo i vyhodnocení stavu předmětů ochrany na území EVL. Například kuňka ohnivá byla předmětem ochrany na 89 sledovaných EVL. Na deseti EVL nebyla kuňka vůbec potvrzena, na třinácti byla početnost odhadnuta v řádu jedinců a na patnácti v řádech nižších desítek jedinců. Celkově je tedy stav populací kuňky hodnocen jako velmi špatný nebo na hranici přežití na 38 z 89 EVL (obrázek č. 7). Hlavními negativními vlivy na těchto lokalitách byla sukcese a s tím související chybějící management, špatné rybníční hospodaření, chemie na okolních pozemcích (polních, lučních, lesních), predace (kachny, prasata a další) a v neposlední řadě vliv člověka (například zavážení tůní odpadem).

Obrázek č. 7 Stav EVL s výskytem kuňky ohnivé.

4.2.6. Ptáci | Eva Vojtěchovská

Sledování stavu ptáků probíhá od roku 2014 do roku 2018 v síti střeoevropského systému, členícím Českou republiku na celkem 679 polí (kvadrátů). Terénní šetření obsahuje dva metodické bloky: A a B. V bloku A se užívá jednotná metodika „Atlasu hnízdního rozšíření“ pro všechny druhy a na celém území ČR. V bloku B se uplatňují specifické metodiky monitoringu pro vybrané druhy ptačí směrnice na vybraných územích. Blok A zajišťuje externě Česká společnost ornitologická, blok B je zajištěn interními zaměstnanci AOPK ČR (viz obrázek č. 8).

V rámci metodického bloku A bylo v roce 2016 zmapováno téměř celé zbývající území ČR. V metodickém bloku B proběhl pomocí 25 metodik monitoring 56 druhů ve 132 kvadrátech. Všechna nasbíraná data byla odevzdána do Náleзовé databáze ochrany přírody (NDOP).

V roce 2016 byl monitoring v bloku B zaměřen zejména na druhy mokřadní (například bukač velký, bukáček malý, chřástal, břehouš černoocasý, či vodouši), dále pak na významný druh zemědělské krajiny čejku chocholatou a vzácné pěvce (linduška úhorní, strnad zahradní, bělořit šedý, chocholouš obecný nebo lejsek malý). Kromě metodik pro tyto vybrané druhy byla použita také stále oblíbenější metoda akustického monitoringu, která se používá převážně pro monitoring nočních druhů ptáků. Díky ní se v některých oblastech podařilo zněkolikanásobit odhadovaný počet jedinců – například puštíka bělavého v ptačí oblasti Boletice. Tato metoda byla použita v osmi kvadrátech. Interní pracovníci AOPK ČR se také zapojili do

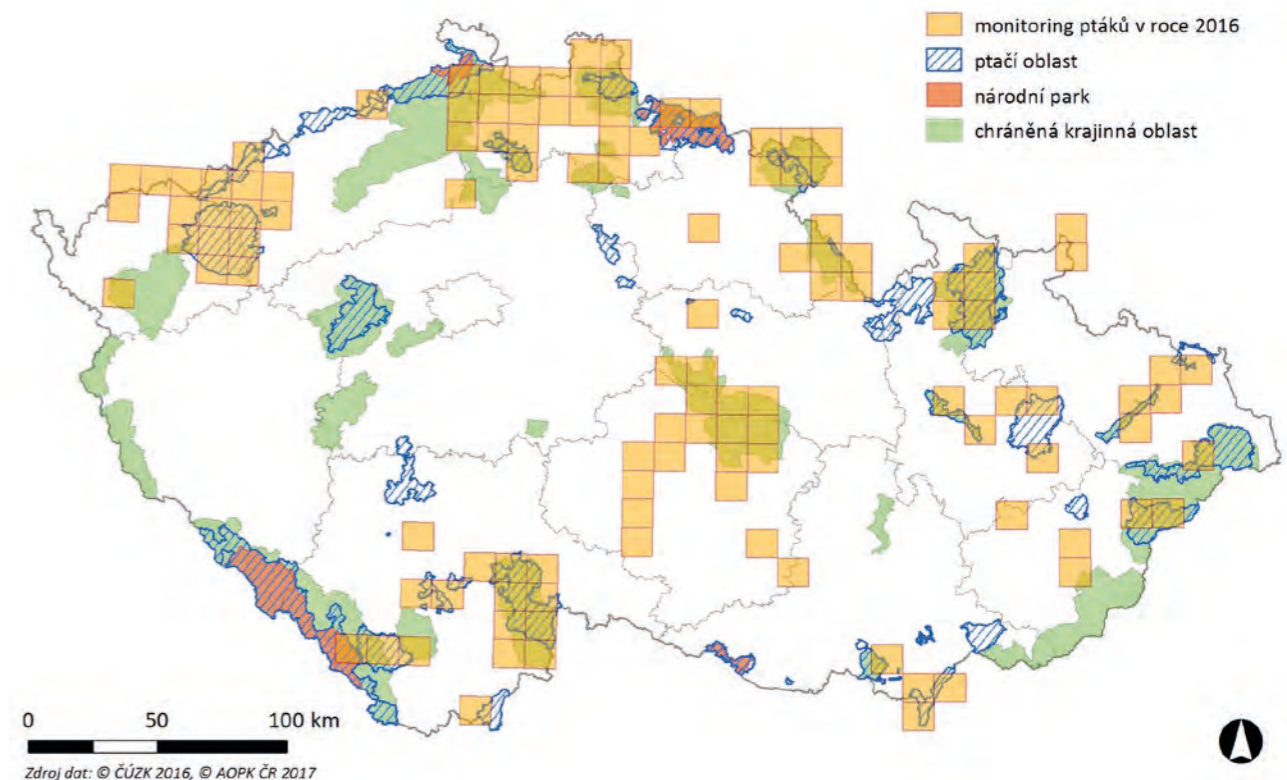
mapování „Atlasu hnízdního rozšíření“ v rámci metodického bloku A. Mapování proběhlo v pěti kvadrátech.

V roce 2016 proběhlo mapování ptáků také v rámci pěti studií z PPK. Studie byly prováděny v CHKO Brdy a byly zaměřeny na mapování ptáků bývalých dopadových ploch, ptáků zachovalých lesních porostů, lesních druhů sov, vybraných (prioritních) druhů a na revizi výskytu a možného hnízdění sokola stěhovavého. Výsledky těchto studií byly zapsány do NDOP, zároveň byly odevzdány závěrečné zprávy s přehledem mapovaných lokalit a dosažených výsledků a také články shrnující závěry studií, které vyjdou v roce 2017 ve sborníku Bohemia Centralis.

4.2.7. Savci | Vladimír Hanzal

Největší taxonomickou skupinou savců, která je předmětem monitoringu, jsou netopýři (27 druhů). V roce 2016 bylo sledování opět zajištěno ve spolupráci s Českou společností pro ochranu netopýřů a zahrnovalo především: 1) sčítání netopýřů na zimovištích (proběhlo v lednu a únoru – cca 600 lokalit); 2) sledování letních kolonií (proběhlo v červnu a červenci – 150 lokalit). Jedná se o pokračování dlouhodobého projektu, který byl zahájen již v 50. letech minulého století a získaná data tak zásadně přispívají k řešení problematiky dlouhodobých změn rozšíření a početnosti jednotlivých druhů na území ČR (viz box č. 18). V roce 2016 byl opět potvrzen trend nárůstu početnosti netopýra velkého, netopýra brvitého či vrápence malého. V rámci projektu EHP projektu „Ochrana a udržitelné využívání mokřadů České republiky“ byla

Obrázek č. 8 Interní monitoring ptáků v roce 2016

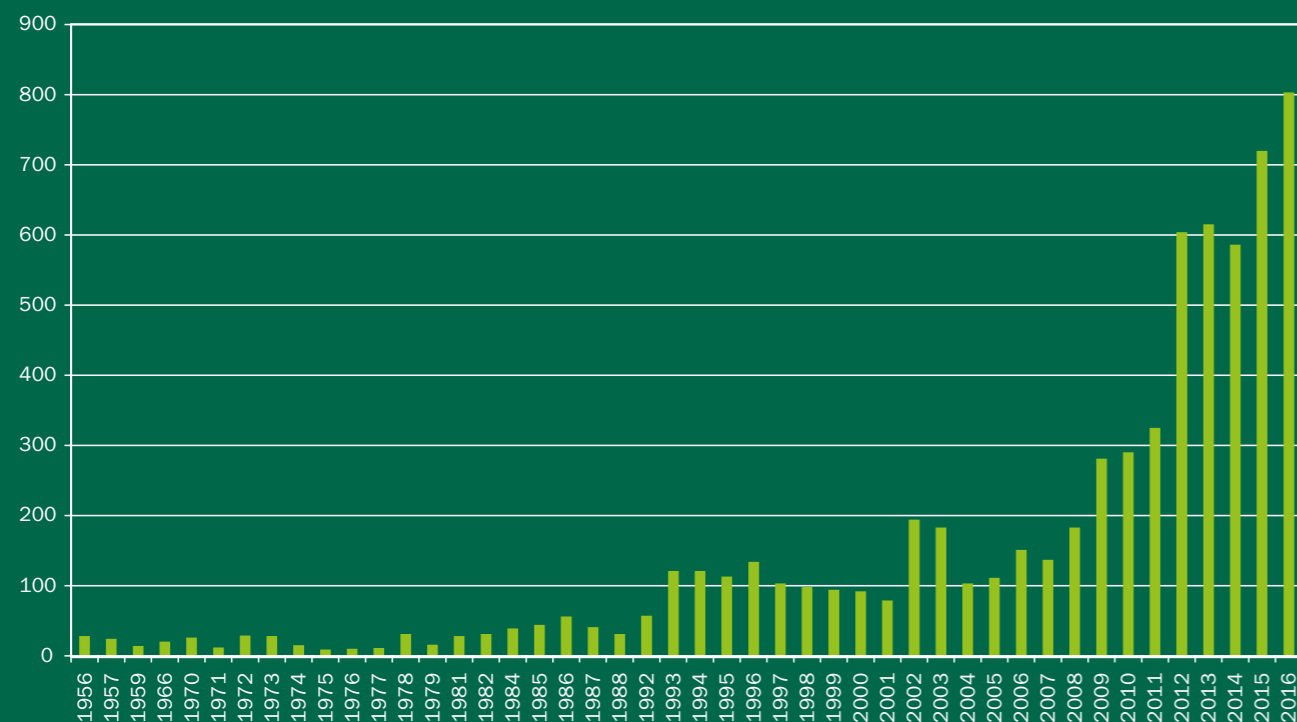

Sčítání letounů na zimovištích CHKO Český kras

| Jaroslav Veselý, Vladimír Hanzal

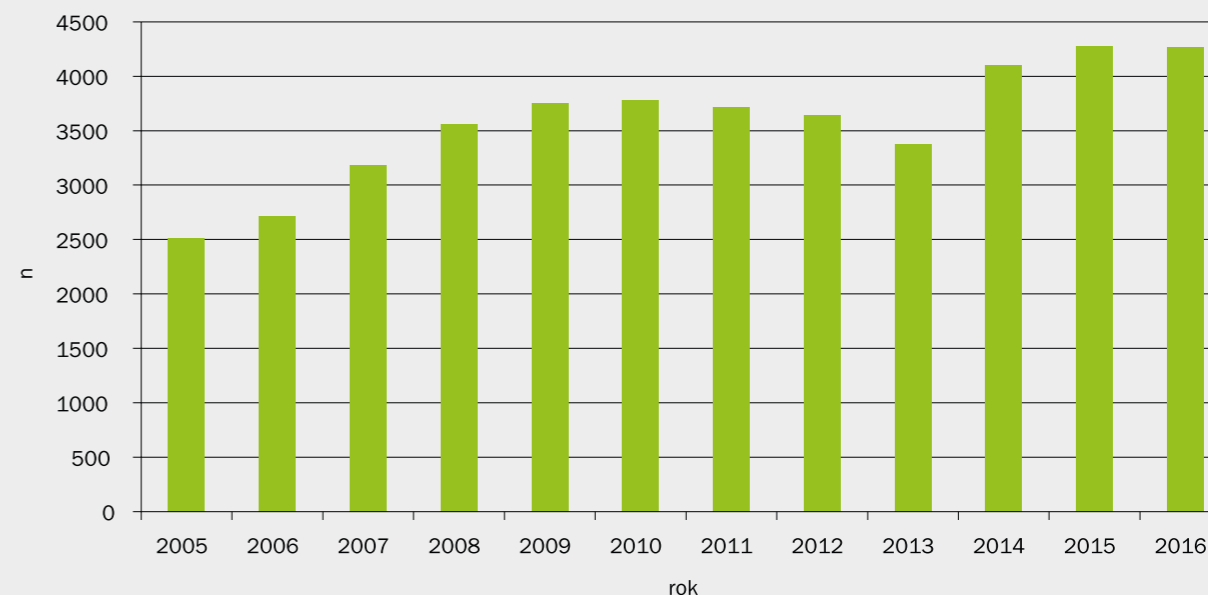
Na přelomu ledna a února proběhlo za účasti pracovníků AOPK ČR, RP Střední Čechy, oddělení Správa CHKO Český kras, členů místních speleologických základních organizací a PříF UK Praha tradiční sčítání letounů na zimovištích Českého krasu. Celkem bylo zkontrolováno 81 podzemních prostor a zaznamenáno 3148 jedinců 13 druhů. Ve 24 podzemních prostorech byl zjištěn doposud nejvyšší počet jedinců zimujících letounů. Roste počet zimujících netopýrů velkých ve všech třech nejvýznamnějších zimovištích tohoto druhu v Českém krasu. Ve štole Malá Amerika se v posledních třech letech pohybuje počet zimujících netopýrů velkých okolo 800 exemplářů (nejvíce v roce 2016 – 803 ex.). Ve štole V závodě došlo oproti loňskému roku k navýšení počtu zimujících netopýrů velkých o více než 100 jedinců, a to na současných 352. Třetí lokalitou, ve které byl nalezen rekordní počet zimujících netopýrů velkých, jsou štoly v lomu Alkazar. Jedná se o tři navzájem nepropojené systémy štol. Jediným významným zimovištěm netopýrů v Českém krasu, kde došlo k razantnímu propadu zimující populace, a to jak netopýrů velkých, tak i vrápenců malých, je rozsáhlý systém Koněpruských jeskyní. Příčinou je predace kunou skalní.

Změny početnosti netopýra velkého (*Myotis myotis*) ve štolách lomu Malá Amerika v letech 1956 - 2016

Nejpočetnějším druhem opět byl kriticky ohrožený netopýr velký. Na zimovištích bylo letos nalezeno celkem 2281 jedinců, což představuje 72,46 % z celkového počtu. Počet nalezených zimujících jedinců dokládá dlouhodobě se zvyšující početnost tohoto druhu. Druhým početně nejvíce zastoupeným druhem byl kriticky ohrožený vrápenec malý, který byl nalezen v počtu 333 jedinců (10,58 %). U tohoto druhu došlo oproti roku 2016 ke zvýšení počtu zimujících exemplářů o cca 50 jedinců. Třetím nejpočetnějším druhem byl netopýr černý s 275 exempláři, což je o 175 více než v roce minulém. Tato skutečnost však byla způsobena především extrémně nízkými teplotami v průběhu sčítání - noční teploty se pohybovaly hluboko pod bodem mrazu. Relativně hojně zaznamenaným druhem byl i netopýr vodní - 102 exemplářů. Dále byli zjištěni: netopýr ušatý, n. dlouhouchý, n. hvízdavý, n. pestrý, n. večerní, n. řasnatý, n. vousatý, n. Brandtův a n. brvitý.

Graf č. 14 Změny početnosti sysla obecného (*Spermophilus citellus*) v letech 2005 - 2016

hodnocena i druhová diverzita netopýrů, v roce 2016 byl proveden jako doplněk aktivit z roku 2015 chiropterologický průzkum PR Mokřady dolní Liběchovky.

Výskyt sysla obecného byl v roce 2016 potvrzen celkem na 36 lokalitách. Na dalších dvou - Chvalovice a Slavkov u Brna - se nepodařilo výskyt syslů ověřit. Nově byl v roce 2016 zaznamenán výskyt na lokalitě Hnanice - fotbalové hřiště a na příhraniční lokalitě Valtice se podařilo prokázat výskyt syslů na území ČR. Celková početnost populace syslů byla odhadnuta na 4200 - 5000 jedinců (viz graf č. 14). Management na většině lokalit probíhá odpovídající formou díky podpoře zajišťované v rámci záchranného programu z několika zdrojů ochrany přírody (POPFFK, PPK, Life+, příspěvky některých krajských úřadů). Méně závažné problémy s managementem byly zaznamenány na lokalitách Radouč a Ivančice. Bohužel velmi nevhodný management, respektive jeho absence, byl zaznamenán na lokalitě Biskoupky. V době monitoringu nebyla přinejmenším polovina plochy kolonie pokosena a tráva, byť místy polehlá, zde dosahovala do výše pasu. Na ostatních lokalitách lze management označit jako vyhovující.

V případě velkých šelem bylo z území celé České republiky získáno za období 2015 - 2016 61 nových údajů o výskytu rysa ostrovida, 28 údajů o výskytu vlka obecného a pouze jeden údaj o výskytu medvěda hnědého. Získané údaje spolu s údaji předchozích monitoringů potvrzují stálý výskyt všech tří velkých šelem v oblasti Beskyd a stálý výskyt rysa ostrovida v Českém lese, na Šumavě, v Blanském lese, Novohradských horách a Plánickém hřebenu. Na ostatním území nemá výskyt rysa stálý charakter. Nicméně jeho opakovaná pozorování v Krkonošském národním parku, v Jizerských horách a Krušných horách naznačují na možný vznik stabilních a možná i rozmnožujících se populací. Po delší době byl zaznamenán výskyt

rysa i na Písecku a Křivoklátsku, pravděpodobně se však jednalo pouze o migrujícího jedince. Opakovaně byly získány údaje o výskytu vlka v severních Čechách a zvláště pak v oblasti Mimoňska a Šluknovska, nově pak v oblasti Broumovska. Na Mimoňsku a Broumovsku bylo zjištěno i narození mláďat. Oproti minulému období byl prokázán výskyt vlků v oblasti Krušných hor a Krkonoš. Opětovně byl zaznamenán i na Šumavě a v Beskydech.

V rámci EHP projektu „Monitoring stavu evropsky významných druhů rostlin a živočichů a druhů ptáků v soustavě Natura 2000“ byl ve 177 EVL mapován výskyt 33 druhů savců: myšivka horská (13 EVL), plch lesní (6), plíšik lískový (141), kuna lesní (61), vydra říční (75), tchoř tmavý (173) a letouni (170). Byl zaznamenán i výrazný nárůst počtu lokalit dosud nedostatečně zmapovaných druhů (netopýr nejmenší, n. alkathoe), byly zjištěny dvě nové lokality výskytu vzácného netopýra Saviova. Souhrnné výsledky projektu jsou uvedeny v tabulce č. 16.

Tab. č. 16 Shrnutí výsledků projektu „Monitoring stavu evropsky významných druhů rostlin a živočichů a druhů ptáků v soustavě Natura 2000“

druh	počet sledovaných EVL	počet EVL s prokázaným výskytem	%
myšivka horská	13	3	23,1
plch lesní	6	0	0
plíšik lískový	141	19	13,5
kuna lesní	61	20	32,8
tchoř tmavý	173	27	15,6
vydra říční	75	47	62,7
letouni	170	170	100

4.3. HODNOCENÍ PÉČE O PŘÍRODU A KRAJINU

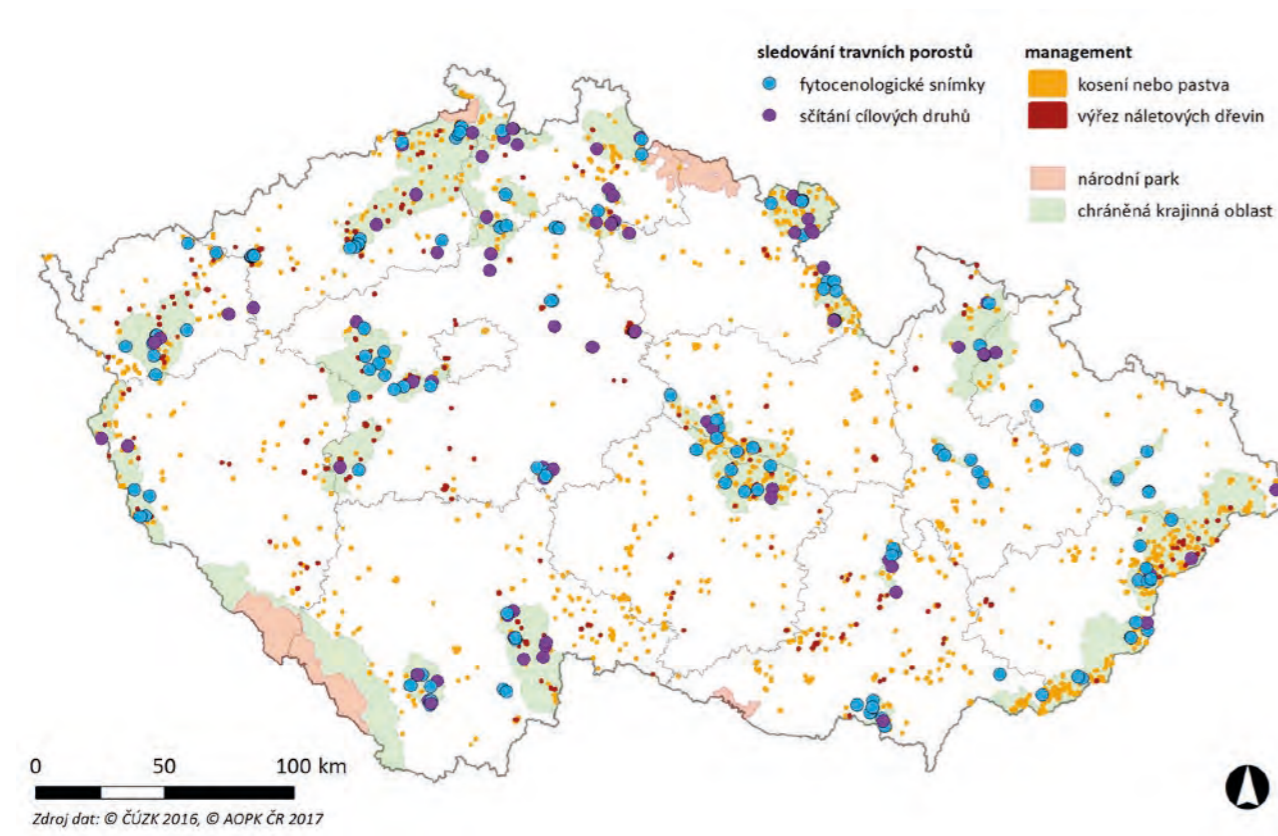
Iva Hönigová

Hodnocení se dlouhodobě zaměřuje na vybraná opatření prováděná v ochraně přírody a na jejich dopad na biodiverzitu. Zdrojem dat pro hodnocení je monitoring vzorku lokalit, které jsou předmětem péče ochrany přírody s cílem podpořit biologickou rozmanitost a kvalitu biotopů. V roce 2016 pokračoval sběr dat zaměřený na tři opatření:

- péče o trvalé travní porosty, konkrétně kosení, pastva a likvidace náletu (okruhy A1 a A2),
- vytváření tůní pro podporu populací obojživelníků (okruh C),
- likvidace invazních druhů rostlin (okruh D).

Na sběru dat se podílelo šedesát monitorovatelů, všichni jsou pracovníky AOPK ČR. Celkem je předmětem sledování 342 lokalit. Sběr terénních dat proběhl standardizovaným způsobem podle již ustálené metodiky. Obrázek č. 9 ukazuje rozmístění lokalit, kde je prováděno sledování dopadů péče o travní porosty.

Obrázek č. 9 Lokality, kde je prováděno sledování dopadů péče o travní porosty. Zelenou barvou travní porosty, o které bylo v roce 2016 pečováno díky prostředkům Programu péče o krajinu nebo příbuzným dotačním programům. Fialové a modře sledované lokality.

4.4. HODNOCENÍ EKOSYSTÉMOVÝCH SLUŽEB

Iva Hönigová

AOPK ČR nadále spolupracuje s partnery na činnostech směřujících k hodnocení ekosystémových služeb v ČR. Hodnocení má vyjádřit význam přírodní složky prostředí (= ekosystémů) pro kvalitu života lidské společnosti a přiměřeně jej zohlednit při všech typech rozhodování, které mají na přírodu dopad.

Zástupce AOPK ČR průběžně komunikuje s pracovníky Evropské komise o postupu ČR v hodnocení a zúčastnil se dvou jednání pracovní skupiny zaměřené na hodnocení ekosystémových služeb (WG MAES). AOPK ČR spolupracuje s týmem projektu ESERALDA, který na zadání Evropské komise analyzuje postup, shody a odlišnosti ve způsobu hodnocení v různých státech EU a sestavuje metodická doporučení a materiály.

Vedlejším produktem AOPK ČR připraveným za účelem odhadu kapacity ekosystémů poskytovat služby je konsolidovaná vrstva ekosystémů. Vrstvu je k dispozici k nahlédnutí na MapoMat ČR (<http://mapy.nature.cz/>), na žádost je rovněž poskytována externím žadatelům (v roce 2016 dalším šesti institucím).

V roce 2016 se AOPK ČR připravila pro potřeby dvou projektů podávaných do programu LIFE+ návrh hodnocení ekosystémových služeb v lokálním měřítku. Zvolená metodika TESSA umožňuje provést hodnocení v krátkém čase a s relativně malými náklady. Oba projekty byly schváleny k financování. Předpokládá se, že praktická zkušenost v následujících letech umožní zpřístupnit hodnocení ekosystémových služeb také dalším subjektům a institucím, které budou mít zájem o posouzení dopadů ochrannářského managementu nebo změn využití území právě na ekosystémové služby.

5. Správa a poskytování dat

5.1. ÚSTŘEDNÍ SEZNAM OCHRANY PŘÍRODY

Pavel Žofka

Činnosti v oblasti zabezpečení chodu Ústředního seznamu ochrany přírody (ÚSOP) probíhají dle zákona č. 114/1992 Sb. a vyhlášky č. 64/2011 Sb. Současně byla v roce 2016 zajišťována správa vektorových geografických dat o zvláště chráněných územích (ZCHÚ), smluvně chráněných územích (SCHÚ) a památných stromech. Pokračovala digitalizace (skenování) tištěné dokumentace a její doplňování do Digitálního registru ÚSOP (DR ÚSOP).

Na základě aktuální i dodatečně dodané dokumentace doručené v roce 2016 bylo do DR ÚSOP zapsáno 35 nových maloplošných zvláště chráněných území (MZCHÚ), bylo aktualizováno 83 přehlášených MZCHÚ a sedm území bylo zrušeno (viz tabulka č. 17). V ojedinělých případech byla dokumentace do ÚSOP doručena od orgánů ochrany přírody až se čtyřletým zpožděním. Byla zpracována změna zonace CHKO Železné hory. Na základě nařízení vlády byl proveden zápis padesáti nových evropsky významných lokalit (EVL) a aktualizován zápis 369 stávajících EVL. Bylo zapsáno šest nových smluvně chráněných území (SCHÚ) a jedno SCHÚ bylo aktualizováno.

Dále bylo nově zaznamenáno 77 památných stromů (PS), sedmnáct jich bylo přehlášeno, jeden PS byl označen jako zaniklý, 34 PS bylo označeno jako zrušené a u 18 skupin nebo alejí došlo ke zrušení ochrany jednotlivých stromů (viz tabulka č. 18).

Do DR ÚSOP bylo zaevidováno 121 inventarizačních průzkumů, 327 souhrnů doporučených opatření a 301 plánů péče. Došla dokumentace byla spolu s dalšími podklady uložena do Sbírký listin. Tu v roce 2016 navštívilo 127 lidí, z toho 61 externích badatelů a 66 zaměstnanců AOPK ČR. V rámci poskytování elektronických dokumentů z DR ÚSOP bylo vyřízeno 126 elektronických žádostí. Především v druhé polovině roku probíhaly ve spolupráci s dodavatelskou firmou T-mapy práce na nové podobě DR ÚSOP s plánovaným dokončením v roce 2017.

Ve spravovaných geografických datech byly prováděny průběžné aktualizace. Vymezení MZCHÚ bylo aktualizováno pětkrát, datová sada VZCHÚ byla aktualizována dvakrát, památných stromů dvakrát a smluvně chráněných území jednou. Proběhly dvě aktualizace prostorového vymezení EVL, došlo k aktualizaci datových sad o migracích živočichů a o výskytu zvláště chráněných druhů národního významu, tato data AOPK ČR poskytuje pro účely územního plánování. Proběhly také dvě aktualizace vymezení geoparků.

I v roce 2016 probíhaly kontroly vyhlášovacích dokumentací ZCHÚ ve správě AOPK ČR před jejich vyhlášením. Cílem těchto kontrol je prevence výskytu chyb ve zřizovací dokumentaci, které jsou po vyhlášení ZCHÚ již těžko napravitelné. Zkontrolováno bylo čtrnáct navrhovaných maloplošných ZCHÚ a dvě velkoplošná ZCHÚ.

Na základě žádosti Katastrálního úřadu pro Ústecký kraj započalo v součinnosti s regionálním pracovištěm Ústecko provádění revize stavu zápisu ochrany přírody v písemném operátu katastru nemovitostí v Ústeckém kraji. Ten byl v roce 2016 revidován ve čtyřech katastrálních územích.

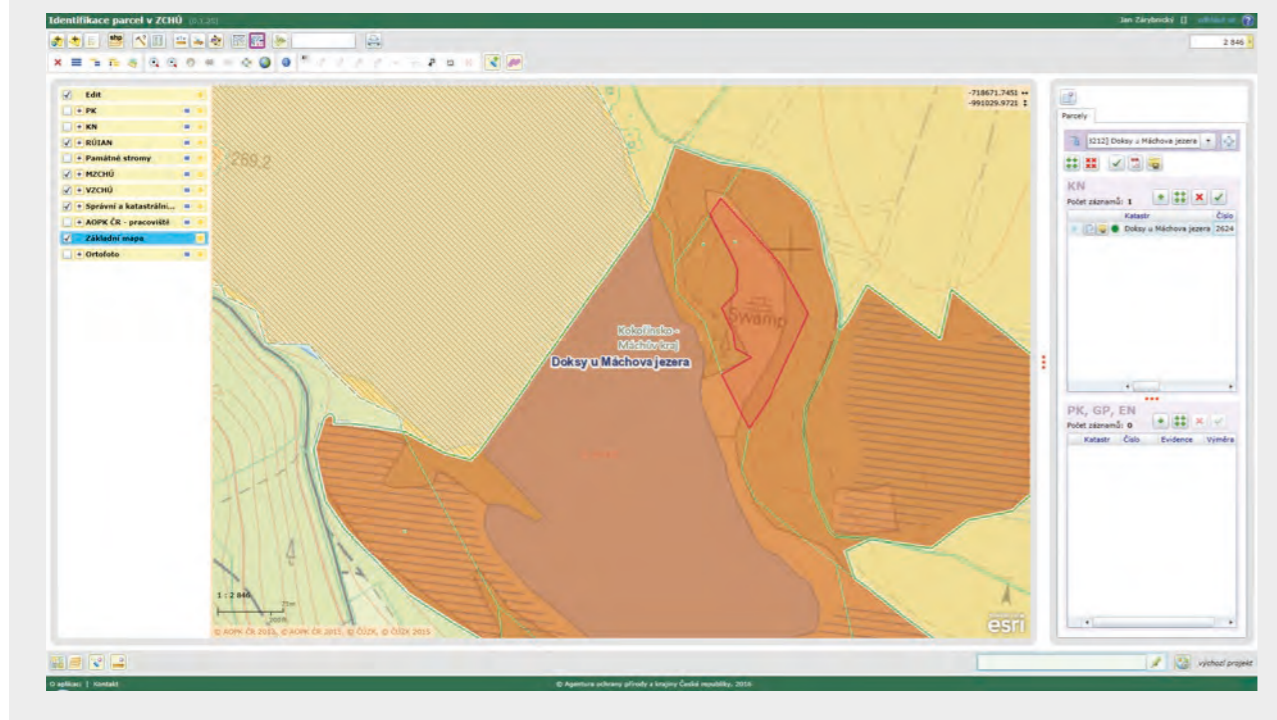
Tab. č. 17 Vyhlášená, přehlášená a zrušená MZCHÚ zpracovaná v DR ÚSOP v roce 2016

Kategorie MZCHÚ	NPR	NPP	PR	PP	Celkem
V DR ÚSOP zpracováno:					
nově vyhlášených MZCHÚ			3	32	35
přehlášených MZCHÚ	3	4	33	43	83
zrušených MZCHÚ			4	3	7

Tab. č. 18 Vyhlášené, přehlášené a zrušené památné stromy doručené a zpracované v DR ÚSOP v roce 2016

Dokumentace z roku	1997	2004	2007	2008	2011	2013	2014	2015	2016	Celkem
V DR ÚSOP zpracováno:										
vyhlášené				1			1	13	62	77
přehlášené		1							16	17
zaniklé									1	1
zrušení části aleje či skupiny								2	16	18
zrušené	1		1		1	2		6	23	34

Obrázek č. 10 Ukázka uživatelského rozhraní aplikace IPAR.

Pracovníci AOPK ČR jsou zapojeni do procesu příprav technologie zápisu prostorového vymezení prvků územní ochrany do Informačního systému územní identifikace (ISÚI), přes který by data měla být v budoucnu evidována v Registru územní identifikace, adres a nemovitostí (RÚIAN), odkud by měla být přebírána do Informačního systému katastru nemovitostí (ISKN). Tento projekt je organizován a řízen Českým úřadem zeměměřickým a katastrálním (ČÚZK).

5.2. INFORMAČNÍ SYSTÉM OCHRANY PŘÍRODY

Jan Zárybnický

V roce 2016 byl plynule bez vážných výpadků zabezpečen chod všech aplikací a databází Informačního systému ochrany přírody (ISOP). V rámci jednotné administrace bylo registrováno již více než 4 200 uživatelů. Mnozí z nich využili informace obsažené v Nálezové databázi ochrany přírody (NDOP), kde byla překročena hranice 18 milionů evidovaných odborných pozorování fauny a flóry na území celé České republiky. Ke sledování biodiverzity ČR nemalou měrou přispívají i pozorování fauny a flóry zapisovaná amatérskými, ale i profesionálními pozorovateli přímo v terénu pomocí mobilní aplikace BioLog. Během roku tak bylo skrze rozhraní BioLog nově zapsáno více než 23 tisíc záznamů do NDOP. Při využívání filtru nálezových dat bylo uživateli spuštěno v průběhu roku více než 146 tisíc dotazů, což svědčí o užitečnosti shromažďovaných dat. Mnozí uživatelé rovněž využili rozhraní pro poskytování aktuálních dat vydávaných pravidelně pro územní plá-

nování, nebo navštívili nahlížení na evidenci vyhledávací a průvodní dokumentace chráněných území v digitálním registru ochrany přírody. Stejně tak ale nelze opomenout další využívaná provozovaná aplikační webová rozhraní, jež slouží pro návrh souhrnu doporučených opatření lokalit soustavy Natura 2000, či aplikace pro aktualizaci vrstvy mapování biotopů, nebo některá z rozhraní pro správu a návrh managementových zásahů v rámci krajinných programů. Mezi standardně nejvíce využívané aplikace patří interně vyvinutá aplikace LandMan sloužící pro prostorové vymezení opatření podporovaných v dotačních titulech krajinných programů.

V roce 2016 pokračoval vývoj a rozšiřování funkcionality internetové mapové aplikace tzv. podnikového GIS a sloužícího primárně pro prohlížení interních a externích mapových služeb s názvem MapoMat+, provozované na adrese (<http://gis.nature.cz>). Ukázka je na obrázku č. 11. V polovině roku byla interně vyvinuta mapová aplikace s názvem Identifikace parcel v ZCHÚ (<http://gis.nature.cz/ipar>) s cílem ušetřit administrativní zátěž spojenou s nakládáním majetku ve vztahu k novelizaci zákona 219/2000 Sb., o majetku České republiky (viz obrázek č. 10). Tato aplikace je provozována primárně pro Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (ÚZSVM), který má více než 100 uživatelských přístupů a za polovinu roku provedl více než 8 000 dotazů na parcely z hlediska jejich lokalizace vůči prostorovému vymezení zvláště chráněných území ČR. Součástí výstupu z aplikace je digitálně podepsaný dokument ve formátu PDF s informací o tom, zda daná parcela leží, neleží, anebo leží částečně v ZCHÚ a či v jeho ochranném pásmu, který byl vzájemně odsouhlasen příslušnými institucemi (MF, MŽP, ÚZSVM,

AOPK ČR). Aplikace tak významně pomáhá snížit písemnou administrativní zátěž AOPK ČR, ÚZSVM při udělování tzv. schvalovacích doložek MŽP. Ukázka je na obrázku č. 10.

Především díky servisní práci datové podpory byla zajištěna plynulá servisní, analytická a v neposlední řadě komplexní kartografická činnost v rámci AOPK ČR. Mezi její aktivity v roce 2016 patří také podpora aplikací a služeb v prostředí ArcGIS Online, zejména pak aplikací Collector for ArcGIS, Survey123 for ArcGIS a tvorby mapových prezentací Story Maps. Byly vyvinuty mobilní aplikace pro podporu mapování migračních bariér na vybraných tocích v České republice. Díky mobilním aplikacím Collector a Survey bylo v terénu zmapováno více než 9 600 bariér a technicky zabezpečeno zpracování dat v rámci projektu EHP „Vytvoření strategie pro snížení dopadů fragmentace říční sítě ČR“. Ukázka je na obrázku č. 12.

Jednou z aktivit v roce 2016 bylo zpracování digitální podoby výstupů projektu „Ochrana a udržitelné využívání mokřadů České republiky“ v roce 2016 podpořeného z EHP, kdy byla vytvořena databáze mokřadů ČR a i její webová prezentace <http://mokrady.ochranaprirody.cz/>. Ukázka je na obrázku č. 13.

5.3. POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ A DAT

Jan Votrubec, Jana Milová

AOPK ČR je povinna poskytovat informace a data zejména dle zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, v platném znění a zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, v platném znění. Většina informací a dat je zveřejněna na internetových stránkách, které AOPK ČR provozuje:

- www.nature.cz - oficiální internetové stránky AOPK ČR
- www.natura2000.cz - o soustavě Natura 2000 v ČR
- www.chm.nature.cz - Úmluva o biologické rozmanitosti
- <http://drusop.nature.cz> - Ústřední seznam ochrany přírody
- <http://jeso.nature.cz> - Jednotná evidence speleologických objektů (JESO)
- <http://portal.nature.cz> - Portál ochrany přírody - centrální informační rozhraní pro přístup k digitálním informacím o stavu přírodního prostředí shromažďovaných AOPK ČR
- <http://mapy.nature.cz> - internetový prohlížeč mapových služeb AOPK ČR

Dále podle zákona č. 123/1998 Sb. bylo v roce 2016 podáno a vyřízeno více než tisíc písemných i ústních žádostí o informace. Podle zákona č. 106/1999 Sb. pak bylo v roce 2016 podáno 515 žádostí, z nichž dvě žádosti byly odmítnuty, a dále byla podána jedna stížnost na postup při vyřizování žádosti. Pokud nebyla AOPK ČR příslušná k vyřízení žádosti, postoupila ji správnému orgánu kompetentnímu k jejímu vyřízení. Informace byly poskytovány

ústně, písemně nebo elektronicky. Žádosti o informace podávaly většinou soukromé osoby, dále zástupci spolků a neziskových organizací. V průběhu roku byly poskytnuty statistické výstupy a přehledy o chráněných územích následujícím organizacím v ČR: Český statistický úřad, Ministerstvo životního prostředí, CENIA, Česká geologická služba. Na úrovni mezinárodní spolupráce byl odeslán pravidelný roční reporting do Common Database on Designated Areas (CDDA), spravované Evropskou agenturou pro životní prostředí, a to včetně geografických dat. Během roku byly prováděny přípravy a harmonizace dat pro jejich vydávání v souladu s evropskou směrnicí INSPIRE.

Vedle zpřístupnění většiny geografických dat AOPK ČR prostřednictvím volně dostupných mapových služeb poskytovaných veřejnosti mapovým serverem AOPK ČR na adrese (<https://gis.nature.cz/arcgis>) bylo nadále zajišťováno přímé poskytování dat žadatelům. Od roku 2016 bylo nově umožněno zasílat žádosti o data prostým e-mailem a většina dat je zpřístupňována a poskytována za podmínek otevřené licence „Creative Commons Uveďte původ“. Celkově bylo vyřízeno 44 oficiálních žádostí o poskytnutí geografických dat mimo AOPK ČR.

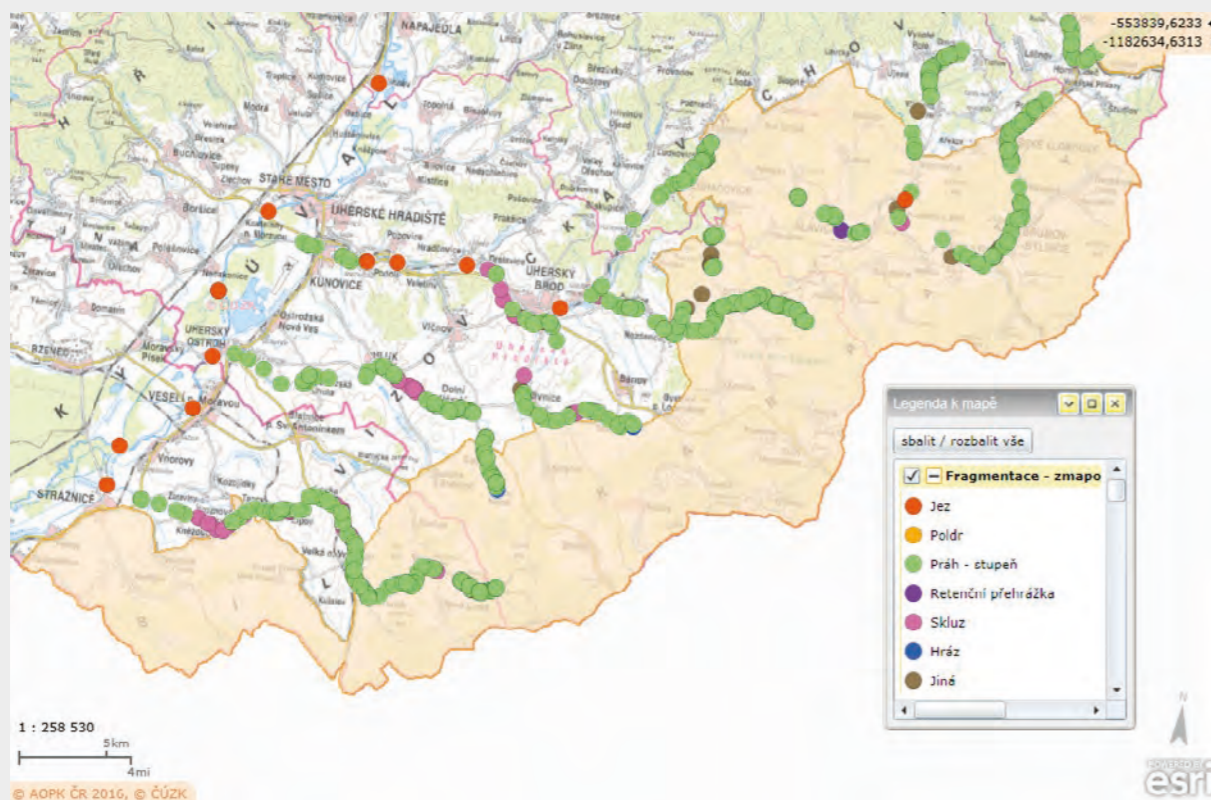
V souvislosti s poskytováním dat a i služeb byl výrazně aktualizován i jejich metadatový popis, který je veřejně dostupný na adrese (<http://metadata.nature.cz/>). Interně byly rozšířeny převážně služby sloužící jako informace o mapovacích a monitorovacích projektech AOPK ČR a spolupracujících externích subjektů. Projekty jsou členěny do dvou hlavních částí, a to Sledování stavu a Projektové aktivity. Seznam veřejně poskytovaných mapových služeb zpřístupňuje přehlednou formou více než tři roky Průvodce mapovými službami AOPK ČR (MapoMat, <http://mapy.nature.cz>). Vlastní výčet poskytovaných dat a služeb je pak uveden v sekci Poskytování dat na Portálu ISOP. K online stahování geografických dat slouží mapové služby WFS (formát shapefile). Vedle tohoto formátu otevřených dat jsou pro strojové zpracování k dispozici také formáty XML a JSON publikované přes vlastní rozhraní REST API (<http://webgis.nature.cz/aopkrest/>). Takto jsou aktuálně publikovány údaje hlavně o maloplošných zvláště chráněných územích a jejich orgánech ochrany přírody, ale postupně přibývají i další datové sady EVL a významné mokřady.

Údaje o území pro zpracování územně analytických podkladů (ÚAP) dle zákona 183/2006 Sb. a jeho prováděcí vyhlášky č. 500/2006 Sb. byly nadále poskytovány prostřednictvím webové aplikace pro výdej údajů o území (<http://uap.nature.cz>). Ke konci roku 2016 zpřístupňuje výdejní aplikace dvacet vrstev geografických dat o ochraně přírody a vedle předávání údajů pro územní plánování je využívána také pro smluvní poskytování dat dalším 21 subjektům. Aplikace má více než 500 externích uživatelů a kromě nich mají do aplikace přístup také všichni zaměstnanci AOPK ČR.

Obrázek č. 11 Naučné stezky v přírodní rezervaci Hruboskalsko – ukázkový kartografický výstup

Obrázek č. 12 Zmapované migrační bariéry na vybraných tocích v České republice

Obrázek č. 13 Ukázka webového rozhraní Mokřady ČR, jež zobrazuje informace o ramsarských mokřadech v České republice a o mokřadech nadregionální, regionální a lokální významnosti

Mokřady jsou životně důležité pro nespočet rostlinných a živočišných druhů. Patří mezi nejproduktivnější ekosystémy na světě, jsou zdrojem velké biologické rozmanitosti a také lidem poskytují nezapustitelné ekosystémové služby. I přes jejich význam se ukazuje, že rozloha mokřadů i jejich kvalita nadále klesají a to ve většině regionů světa a s velkým přičiněním člověka.

Mravenci, foto Lubomír Dajč

6. Práce s veřejností | Květa Černohlávková, Lenka Šoltysová, Karolína Šulová

Hlavním cílem práce s veřejností AOPK ČR je vytvoření a posílení kladných postojů lidí k ochraně přírody a krajiny, posílení dobrého jména AOPK ČR jako odborné instituce, která se o naši přírodu stará, a v neposlední řadě také zvýšení zájmu veřejnosti o pobyt v přírodě a praktické zapojení do její ochrany. AOPK ČR při práci s veřejností využívá celou řadu nástrojů. Komunikuje s médii, pořádá konference a semináře pro odbornou veřejnost, vydává nejrůznější typy publikací a časopis Ochrana přírody, přímo v terénu pak využívá informační tabule a stezky, pracuje s dětmi a naplňuje ambiciózní program Dům přírody.

6.1. MÉDIA

AOPK ČR ve své mediální práci dlouhodobě sleduje několik cílů: chce, aby byla vnímána jako instituce, která se kvalifikovaně stará o naši přírodu a zároveň nezapomíná na místní obyvatele ani na návštěvníky. Pozitivní motivací, zejména ukazováním krás a zajímavostí z naší přírody, chce posílit zájem veřejnosti o její ochranu.

Jedním z komunikačních nástrojů jsou internetové stránky. AOPK ČR provozuje doménu www.nature.cz, která slouží jako hlavní zdroj informací o její činnosti, měsíční návštěvnost se pohybuje kolem 20 000. Jednotlivá regionální pracoviště provozují vlastní domény, nejnavštěvovanější je web CHKO Pálava s měsíční návštěvností 2500. Kromě toho AOPK ČR využívá i další specializované webové stránky – například o záchranných programech informuje www.zachranneprogramy.cz (měsíční návštěvnost 1000), o Domech přírody www.dumprrody.cz (měsíčně 4000), standardům péče o přírodu a krajinu je věnována stránka www.standardy.cz (800), invazním druhům pak www.invaznidruhy.nature.cz (4000). O dalších specializovaných službách informuje kapitola 5.

Zajímavosti, které jsou zveřejňovány formou aktualit na internetových stránkách www.nature.cz, doplnil v roce 2016 profil na sociálních sítích. Hned během prvního roku si jej oblíbilo téměř tisíc fanoušků. Kromě aktuálního dění přináší profil i mnoho fotografií přímo od zaměstnanců AOPK ČR.

Bylo vydáno více než 60 tiskových zpráv, které se věnovaly celé škále nejrůznějších aspektů činnosti AOPK ČR, od záchranných programů až po managementová opatření. Tradičně největší mediální ohlas měly zprávy, které informovaly o výskytu velkých šelem, velký zájem ale vyvolalo například také taktické cvičení hasičů spojené s reálnou simulací hoření vřesoviště v CHKO Brdy.

6.2. PUBLIKAČNÍ ČINNOST

AOPK ČR se vedle odborné činnosti zabývá také prezentací zjištěných údajů a publikováním odborných publikací z oblasti péče o přírodu a krajinu. Pracovníci AOPK ČR uveřejňují odborné a vědecké práce v řadě časopisů a sborníků z nejrůznějších konferencí či pracovních seminářů. AOPK ČR dlouhodobě rovněž vydává sborník Příro-

da a také jeden z nejstarších časopisů z oblasti životního prostředí, časopis Ochrana přírody. Mimo to vycházejí také metodiky, informační brožury, letáky, komiksy pro děti a další drobné tiskoviny.

6.2.1. Časopis Ochrana přírody

V roce 2016 vyšlo šest pravidelných čísel časopisu Ochrana přírody, který poskytuje odbornou a informační podporu zejména profesionálním ochráncům přírody. Je přístupný rovněž na internetových stránkách www.casopis.ochranaprirody.cz, které mají měsíční návštěvnost 7000 přístupů. Na vydávání časopisu se podílí Správa jeskyní ČR a správy všech čtyř národních parků.

6.2.2. Odborná periodika

AOPK ČR vydává již od roku 1994 sborník Příroda jako odborný časopis pro ochranu přírody a krajiny. Publikuje původní odborné práce v oboru ochrana přírody a krajiny se zaměřením na území České republiky, resp. střední Evropy. V roce 2016 se tak ke čtenářům dostalo o 33: Monitoring druhů přílohy I směrnice o ptácích a ptačích oblastí v letech 2008 – 2010. AOPK ČR vydává také regionálně zaměřené odborné publikace – sborníky Bohemia Centralis a Natura Pragensis. V roce 2016 vyšlo číslo 23 sborníku Natura Pragensis zaměřené na savce a jejich výskyt na území hlavního města.

6.2.3. Regionální periodika

Více než polovina regionálních pracovišť AOPK ČR vydává sama nebo ve spolupráci s místním partnerem regionální periodikum. Jde například o Zpravodaj CHKO Beskydy, Bílé/Biele Karpaty, Křemežsko, Český les: příroda a historie, Turnovsko, Krkonoše a Jizerské hory, časopis Arnika, přírodou a historií Karlovarského kraje, Upolín, Pod Blánkem.

6.2.4. Samostatné publikace

Publikační činnost AOPK ČR byla i v roce 2016 hojná (celkem 20 různých knih, brožur a letáků). Vydala například metodiku „Ekologicky orientovaná správa vodních toků v oblasti péče o jejich morfologický stav“, ve spolupráci s MŽP pak publikaci „Druhy a přírodní stanoviště, která komentuje výsledky poslední hodnotící zprávy Evropské komise za Českou republiku“. Publikace jsou k dispozici v elektronické podobě na webových stránkách <http://www.ochranaprirody.cz/publikacni-cinnost/>.

6.3. AKCE PRO VEŘEJNOST A OSVĚTOVÉ MATERIÁLY

AOPK ČR v roce 2016 uspořádala 1157 akcí veřejnost, které navštívilo přes 73 tisíc lidí. Přípraveny byly stovky

exkurzí v terénu s kvalifikovanými průvodci (400 akcí, 12 922 návštěvníků), tematicky laděné přednášky a semináře (612 akcí, 16 043 účastníků) či výstavy (24 akcí, 11 454 účastníků) a mnoho dalších. Mezi tradiční akce patří Vítání ptačího zpěvu, Mezinárodní noc pro netopýry či Evropský den chráněných území. Popularitu si získaly Slavnosti stepí v Českém středohoří, které se v roce 2016 konaly popáté.

V roce 2016 se ve spolupráci s Českou zemědělskou univerzitou v Praze konala již druhá ze série pravidelných velkých konferencí. Konference na téma Pastva v chráněných územích proběhla v pražském Suchdole a zúčastnilo se jí na 300 lidí. Program obsahoval 18 odborných přednášek doplněných o bloky diskuzí.

AOPK ČR i v roce 2016 vydávala osvětové materiály, zaměřené na širokou veřejnost: například brožuru o chráněných krajinných oblastech České republiky, o chráněné krajinné oblasti Brdy, letáky o CHKO Český kras, Kokořínsko – Máchův kraj, Slavkovský les, Třeboňsko či Žďárské vrchy. Ze snímků, které při své práci vyfotografovali zaměstnanci AOPK ČR, byl sestaven stolní kalendář s mottem: Chráníme, pečujeme, žijeme.

6.4. KNIHOVNA AOPK ČR

Martin Kvítek

Veřejnosti přístupná odborná knihovna AOPK ČR evidovala k 31. prosinci 2016 11 250 svazků monografií, 4 675 svazků časopisů, 218 svazků beletrie, 2 000 vědeckých zpráv a 152 aktuálně docházejících periodik. Knihovna se počtem svazů řadí do kategorie středně velkých. Oproti běžné knihovně zajišťuje prodej a distribuci publikací vydávaných AOPK ČR. Jejich přehled je průběžně aktualizován na internetových stránkách www.nature.cz. Zde je k dispozici on-line katalog s databází dostupných publikací knihovny, takže si je zájemci mohou vyhledávat z pohodlí svého domova. Nově byly v průběhu roku 2016 v rámci revize knihovního fondu opatřeny všechny svazky čárovými kódy. Načítání výpůjček i jejich vyhledávání v knihovně je nyní rychlejší a snazší. Průběžně probíhá katalogizace vědeckých zpráv dle knihovnických standardů. Regionální pracoviště sjednocují záznamy ve svých knihovnách, aby bylo v katalogu na první pohled zřejmé, o jaké publikace se jedná.

6.5. NÁVŠTĚVNICKÁ INFRASTRUKTURA

6.5.1. Značení hranic chráněných území | Ondřej Vítek

Zákon o ochraně přírody a krajiny ukládá orgánům ochrany přírody povinnost označit předepsaným způsobem některá chráněná území, která spravují. V případě AOPK ČR jde o území kategorií CHKO, NPR, NPP, některé PR, PP a o památné stromy. Toto značení je nutné provést vždy při vyhlášení nového objektu či při změně hranice stávajícího ZCHÚ a následně trvale udržovat. Značení se provádí

jednak tabulemi (zpravidla umístěnými na dřevěných hranicích) a pruhovým značením (nejčastěji na stromech nebo dřevěných kůlech). Celkově bylo v roce 2016 vynaloženo na nové označení ZCHU včetně opravy stávajícího 1,7 mil. Kč. Pruhově bylo vyznačeno, resp. obnoveno značení v celkové délce cca 96 km. Tabulově bylo vyznačeno, resp. obnoveno značení v celkovém počtu cca 1500 kusů.

AOPK ČR používá pro zákonné označení chráněných objektů většinou smaltované tabule. Jejich výroba je s ohledem na množství ošetřena rámcovou smlouvou na roky 2015-17. Významnou část v roce 2016 tvořily tabule pro nově vyhlášené přírodní rezervace a památky na území CHKO Brdy, většina ostatních tabulí představuje náhradu za tabule zničené či odcizené vandaly v terénu. Kromě zákonného značení nechala AOPK ČR v roce 2016 vyrobit ještě 60 smaltovaných piktogramů, které po instalaci v chráněných územích Litovelského Pomoraví a východních Čech srozumitelně a přitom jednoduše informují o některých ochranných podmínkách.

6.5.2. Naučné stezky a informační panely

AOPK ČR má ve své správě 94 naučných stezek, které jsou postupně obnovovány tak, aby odpovídaly současným poznatkům z oblasti interpretace přírodního dědictví a umožňovaly návštěvníkům bezpečnou cestu (viz box č. 19). Zajímavosti o přírodě přináší také informační panely, které jsou umístěny téměř u všech maloplošných zvláště chráněných území. Pro návštěvníky jsou atraktivní například ptačí pozorovatelný, které umožňují pohodlné sledování opeřenců (viz box č. 20). Pohyb v terénu usnadňují mostky, schody, zábradlí, přístřešky či lavičky.

Zdrojem financí jsou především dva tituly: z PPK A se v roce 2016 zajistila výroba a instalace prvků návštěvnické infrastruktury za 1 345 tis. Kč a nové označení ve výši 1 689 tis. Kč. Z POPFK obnova návštěvnické infrastruktury ve výši 839 tis. Kč.

6.5.3. Program Dům přírody

Lenka Šoltysová

V roce 2016 byly slavnostně otevřeny další dva domy přírody – Dům přírody Českého lesa (21. 1. 2016) a Dům přírody Českého ráje (4. 4. 2016, viz box č. 21), oba za účasti ministra životního prostředí Richarda Brabce.

V roce 2016 tak bylo pro veřejnost otevřeno celkem osm domů přírody (DP Blaníku, Českého ráje, Českého lesa, Poodří, Moravského krasu, Litovelského Pomoraví, Slavkovského lesa a Třeboňska) a sedm informačních středisek CHKO (Macocho, Dolní Lomná, Bukovina, Šargoun, Veselí nad Moravou, Holubov, Křivoklát) ve 12 CHKO.

Základním informačním médiem pro síť Dům přírody jsou webové stránky www.dumprirody.cz, kde každý dům přírody (DP) a informační středisko (IS) mají vlastní podstránky plně v péči smluvních provozovatelů (Sluňákov o.p.s., Město Třeboň, Městys Klenčí pod Čerchovem, Obec Holubov, Dům přírody Moravského krasu o.p.s., ZO ČSOP Nový Jičín, ZO ČSOP Vlašim, VIS o.p.s., infinity-progress z.s., Křivoklát-

sko o.p.s., Středisko ekologické výchovy Český ráj, Ekocentrum Oldřichov v Hájích o.p.s., Správa jeskyní ČR).

V roce 2016 objekty v síti Domů přírody navštívilo minimálně 170 000 návštěvníků (domy přírody 120 000 a informační střediska 50 000). Nutné je počítat s vyšším počtem, protože řada objektů je volně přístupná a tak není k dispozici přesná evidence.

Náklady na provoz DP se pohybovaly kolem 10,2 mil. Kč. AOPK ČR poskytla příspěvek na provoz celkem 3 247 088 Kč. Náklady na provoz IS byly 2,3 mil. Kč, z toho příspěvek AOPK ČR činil 0,75 mil. Kč. Domy přírody a informační střediska v roce 2016 nabídly návštěvníkům více než 1 600 programů, výstav, exkurzí, přednášek a celodenních akcí.

6.6. STRÁŽ PŘÍRODY

Ondřej Vítek

Stráž přírody je na AOPK ČR vykonávána především dobrovolnými spolupracovníky. Situace na regionálních pracovištích (RP) ještě stále není jednotná. Na jednom RP (SCHKO Kokořínsko – Máchův kraj) přetrvává stav, kdy není v letošním roce nikdo, kdo by byl ustanovený strážcem přírody. Strážců ustanovených z řad zaměstnanců je na AOPK ČR celkem 36, dobrovolných strážců celkem 281. Kromě strážců jsou členy stráže přírody i zpravodajové, kterých je 66. Jednou z činností, i když ne tou hlavní, je ukládání blokových pokut za přestupky. Pokut bylo uloženo celkem rovných 100 v souhrnné výši 64 650 Kč. Všechny tyto počty představují pokles oproti předchozímu roku. Zvýšila se pouze průměrná výše udělených blokových pokut (647 Kč). V případě zjištění rušivé probíhající činnosti je strážce přírody oprávněn k jejímu pozastavení na místě (§ 81 odst. 8 ZOPK). Tento nástroj byl v roce 2016 využit jen jednou (na RP Jižní Morava).

Celostátní setkání strážců uspořádala AOPK ČR opět ve spolupráci s Asociací strážců přírody ČR, tentokrát ve dnech 8. a 9. dubna v CHKO Žďárské vrchy. Setkání se zúčastnilo celkem 54 lidí, mezi kterými bylo 13 strážců národních parků (všech čtyř), 31 členů stráže přírody deseti chráněných krajinných oblastí a pět koordinátorů

a strážců pěti krajských úřadů. Hlavním tématem letošního setkání byly průvodcovské služby v přírodních územích.

6.7. MONITORING NÁVŠTĚVNOSTI V ZCHÚ

Ondřej Vítek

AOPK ČR zajišťuje monitoring návštěvnosti ve vybraných lokalitách, které spravuje, již řadu let. Od roku 2009 jsou údaje o návštěvnosti získávány převážně metodou automatických sčítačů a jde tedy o počty průchodů zaznamenané na vytipoovaných profilech. Data jsou získávána od dodavatelů monitoringu na základě uzavřené rámcové smlouvy na roky 2015-17 a jednotlivých prováděcích smluv na konkrétní regiony a roky. V roce 2016 probíhal monitoring na celkem 123 profilech. Většinou byly měřeny průchody bez rozlišení uživatelských skupin a směrů, některé profily však sledovaly zvlášť průjezdy cyklistů nebo aut nebo směry pohybu. Na většině profilů běžel monitoring celý rok.

Výsledky ukazují v některých případech značné rozdíly mezi sledovanými lokalitami, a to nejen v počtu zaznamenaných průchodů, ale i v charakteru návštěvnosti v průběhu dne, týdne a roku. Například některé profily na cestách ve vrcholových partiích Jizerských hor jsou mnohem využívanější v zimě než v ostatních částech roku a na některých cestách v nově vyhlášené CHKO Brdy je větší provoz ve všedních dnech než ve volných. V průměru však nejvíce lidí navštěvuje sledovaná chráněná území o letních prázdninách a v květnu a nejvytíženějším dnem bývá sobota. Průměrná návštěvnost o víkendových dnech bývá 2-7krát vyšší než o všedních dnech. Na křivkách zaznamenaných denních počtů se výrazně projevují organizované hromadné akce, a to zejména na cestách vedoucích na regionálně významné vrcholy (Milešovka, Velký Blaník apod.).

V roce 2016 uspořádala AOPK ČR na téma monitoring návštěvnosti již třetí odborný seminář určený správcům CHKO a NP. Hlavním tématem bylo využití výsledků v ochranné praxi.

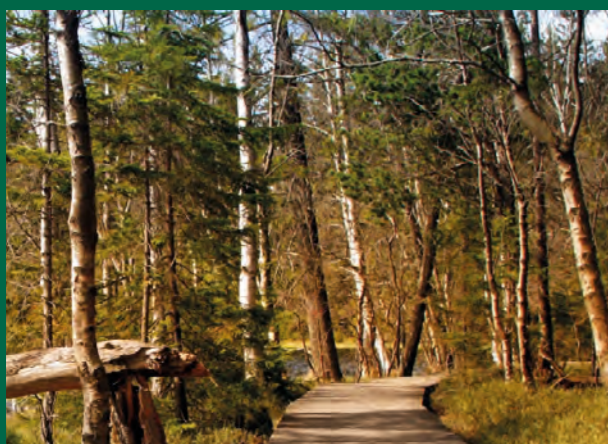
Oprava povalového chodníku na naučné stezce Kladská | Jan Rolková

Naučná stezka byla veřejnosti otevřena již v roce 1977 a patří k nejstarším a nejnavštěvovanějším naučným stezkám v CHKO Slavkovský les. Po dřevěném povalovém chodníku návštěvník projde snadno suchou nohou, stezka je přizpůsobena i pro tělesně postižené. Vede rašelinným lesem podél hranice NPR Kladské rašeliny a při běhu Kladského rybníka. Na čtrnácti velkoformátových informačních panelech (čtyři z nich jsou ve vlastnictví LČR, s. p.) se návštěvník dozví o vzniku a přírodních zajímavostech okolních vrchovištních rašeliništ, o zdejších lesích, o historii osady Kladská nebo o technické památce Dlouhá stoka. Stezka je doplněna několika prvky informační-

ho zařízení, jako jsou orientační šipky, zákazové tabulky a malé panely upozorňující na zajímavosti na stezce (sluneční hodiny, čarověník, doskočiště). Procházka stezkou může navazovat na návštěvu Domu přírody Slavkovského lesa. Jeho čtyři expozice představují nejvýznamnější a nejcennější místa CHKO Slavkovský les – minerální prameny, rašeliniště, hadce, mokřady a lesy.

V roce 2016 proběhla kompletní rekonstrukce povalového chodníku naučné stezky a drobné opravy dalších prvků návštěvnické infrastruktury, jako jsou lavičky, zábradlí či plošiny. Vynaloženo bylo 839 306 Kč.

Důvod opravy	Povalový chodník (m)	Další zařízení NS	Rok realizace	Zdroj financí	Cena (Kč)
Kompletní rekonstrukce povalového chodníku plus drobné opravy prvků NS Kladská v majetku AOPK ČR	230	-	2012	POPFK	587 232
	55	-	2013	NI	145 500
	197,7	26,4 m lávky	2015	NI	640 363
	201,8	6,2 m plošiny	2015	NI	426 916
	407,8	43,09 m plošiny a 19m zábradlí	2016	POPFK	839 306
		Údržba menších prvků NI (orientační šipky, tabulky, nářeť, lavičky, ...)	2012, 2014, 2016	PPK A	86 448

- 01 02 01. Oprava povalového chodníku, foto Jana Rolková
- 03 02 02. Lávka čeká na návštěvníky, foto Jana Rolková
- 03 03 03. Návštěvník projde suchou nohou, foto Alexandra Hrušková

Pozorovatelná pro milovníky ptactva | Vlastimil Peřina

V květnu 2016 byla na severním cípu Polákova poloostrova v národní přírodní rezervaci Bohdanečský rybník slavnostně otevřena nová pozorovatelná pro obdivovatele ptačího světa. Jde o významnou ornitologickou lokalitu s výskytem řady vzácných druhů, jako jsou bahňáci, bukač velký, bukáček malý, husa velká, slavík modráček, čírky, kachny, racci, chřástal kropenatý, labuť velká či jeřáb popelavý.

Stavba z masivního dubového a modřínového dřeva se střechou z rákosu dobře zapadá do okolní krajiny. Z okének pozorovatelné je možné přehlédnout podstatnou část národní přírodní rezervace.

Návštěvníci se mohou stát spoluautory terénní knihy, která je jim k dispozici uvnitř pozorovatelné. Zapisovat do ní mohou svá pozorování ptačích druhů, dojmy nebo komentáře. Na první straně knihy se kromě podpisů lidí, účastníků slavnostního aktu, objevily za doprovodu tisícovky racků chechtavých takové celebrity, jako například jeřáb popelavý, kolíha malá, zrzohlávka rudozobá nebo bukáček malý.

Přímo z pozorovatelné jsou dobře vidět hnízdní kolonie volavek popelavých a racků chechtavých. Zápisy v terénní

knize dokládají oblibu pozorovatelné u návštěvníků rezervace, nechybí ani pozorování vzácných druhů.

Zdrojem financí byl dotační program Rozvoj a obnova materiálně technické základů v systému řízení MŽP. Celkové finanční náklady dosáhly 370 946 Kč.

Ilustrační fotografie ze slavnostního otevření pozorovatelné v národní přírodní rezervaci Bohdanečský rybník, foto Zuzana Růžičková

Dům přírody Českého ráje | Lenka Šoltysová

Dům přírody Českého ráje byl pro návštěvníky slavnostně otevřen 5. dubna 2016. Nenabízí jim jen expozici, ale také ekovýchovné programy, prezentace regionálních produktů a tradičních řemesel, tematické přednášky, výstavy, projekce a tvůrčí dílny - a to jak pro veřejnost, tak i pro školy.

Nejzajímavějším prvkem Domu přírody Českého ráje je interaktivní přírodovědná expozice, do které se návštěvníci dostanou výtahem. Exponáty, které zabírají celé třetí podlaží objektu, jsou rozděleny do osmi oddělených buněk. Každá z nich hravým způsobem přibližuje některý z fenoménů Českého ráje. Ať už jde o pískovcová skalní města, bývalé sopky, lesy, louky a mokřady nebo o vliv člověka na zdejší krajinu. Jednotlivým prvkem expozice je sokol stěhovavý, který spolu s hradem Trosky patří mezi symboly Českého ráje. Návštěvníci se tu zábavnou formou dozvědí řadu informací o nejstarší chráněné krajinné oblasti v České republice.

V přízemí třípodlažního objektu si návštěvníci zakoupí nejen vstupenky do expozice, ale i regionální občerstvení nebo suvenýry. Zároveň se tu dozvědí o dalších domech přírody v České republice nebo si prohlédnou historický prostorový model Českého ráje, vyrobený v první polovině 20. století. Ve druhém patře je k dispozici konferenční místnost pro padesát osob, vybavená audio- a videotechnikou. Tento prostor je vhodný pro přednášky a výhledově tu provozovatel plánuje pořádání školních výukových programů.

Dům přírody Českého ráje najdou návštěvníci ve zrekonstruované budově bývalé školy, v těsné blízkosti železniční zastávky Dolánky u Turnova. V sousedství stojí národní kulturní památka, roubený Dlaskův statek s národopisnou expozicí Muzea Českého ráje. Před Domem přírody

je vodácky atraktivní řeka Jizera a cyklostezka Greenway Jizera, kterou ročně projede okolo 100 000 lidí. Moderní návštěvnické středisko má oslovit především návštěvníky regionu, ale i místní obyvatele. Cílovou skupinou jsou rodiny s dětmi, školy a senioři.

Na vzniku Domu přírody se podílela Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, regionální pracoviště Liberecko, město Turnov a Projektový ateliér David. Investorem a provozovatelem Domu přírody Českého ráje je obecně prospěšná společnost Ekocentrum Oldřichov v Hájích.

Celkové náklady na moderní přestavbu a interiéry jsou 34 842 667 Kč (z toho 29 616 267 Kč, tj. 85 %, je výše podpory z fondu Evropské unie, z Operačního programu Životní prostředí). Vlastní podíl investora, který poskytla obecně prospěšná společnost Suchopýr, je 10 % (3 484 267 Kč) a příspěvek Státního fondu životního prostředí ČR činil 5 % (1 742 133 Kč).

Ilustrační fotografie z expozice v Domě přírody Českého ráje, foto archiv Domu přírody Českého ráje

7.1. MEZINÁRODNÍ ZÁVAZKY

Zapojení do mezinárodní ochrany přírody patří mezi tradiční činnosti AOPK ČR. Priority v oblasti mezinárodní spolupráce určuje v roce 2015 schválená Strategie mezinárodní spolupráce AOPK ČR. Činnostem souvisejícím s vytvářením evropské soustavy chráněných území Natura 2000 se věnuje kapitola č. 2.2.3.

▪ Činnosti v rámci Evropského tematického střediska biologické rozmanitosti (European Topic Centre on Biodiversity – ETC/BD)

Odborná instituce Evropské unie, Evropská agentura životního prostředí (European Environment Agency, EEA) působící od roku 1993 v Kodani, zřizuje pro vybrané okruhy péče o životní prostředí specializovaná pracoviště – evropská tematická střediska. Současné Evropské tematické středisko biologické rozmanitosti (European Topic Centre on Biological Diversity, ETC/BD) tvoří konsorcium třinácti vědeckovýzkumných institucí, univerzit, resortních odborných pracovišť a odborných mezinárodních organizací, zaměřených na péči o přírodu, krajinu a biologickou rozmanitost z jedenácti evropských zemí. AOPK ČR se stala partnerem konsorcia ETC/BD v roce 2005.

AOPK ČR se na činnosti ETC/BD v roce 2016 podílela porovnáním cílů Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky s obdobnými koncepčními dokumenty v EU a na globální úrovni, podporou vytváření soustavy území zvláštního významu pro ochranu přírody (soustavy Smaragd) v evropských zemích, které nejsou členskými státy EU (Norsko, Švýcarsko, Ruská federace, Ukrajina, Gruzie, Ázerbájdžán, Arménie, Moldavsko), aktualizací celoevropských indikátorů snažících se postihnout stav, změny a vývojové trendy modelových složek biologické rozmanitosti, přípravou metodiky pro podávání zpráv podle směrnice EU na ochranu přírody za období 2013 – 2018 a rešerší informačních zdrojů o dlouhodobých lesích v Evropě.

Ve dnech 24. – 25. května 2016 uspořádala AOPK ČR v Praze zasedání řídicího výboru ETC/BD. Jednání se kromě organizačních otázek zaměřilo zejména na činnost konsorcia v roce 2016.

Podrobné informace poskytuje domovská stránka ETC/BD: <http://bd.eionet.europa.eu/>.

▪ Federace EUROPARC

Zástupci AOPK ČR se zúčastnili výročního zasedání Federace v švýcarském Parc Jura Vaudois, kde hlavními tématy bylo rozhodování a management v chráněných oblastech, dobrovolnictví, financování a komunikace v ochraně přírody, udržitelné zemědělství a turismus, podpora soustavy Natura 2000 a další. V rámci tématu komunikace a spolupráce s místními subjekty byly prezentovány příklady dobré praxe z projektu LIFE+ Stepi Lounského středohoří.

Sekce pro střední a východní Evropu se sešla v březnu v Bílých Karpatech v Hostětíně. Členové sekce se dohodli

na prosazování role středoevropské sekce Federace jako klíčového koordinátora pracovní skupiny pro přeshraniční spolupráci. Široce diskutovány byly příležitosti pro společné projekty v regionu, zejména využití programu Interreg.

▪ Předsednictví Slovenské republiky Radě Evropské unie

AOPK ČR se podílela na předsednictví SR Radě EU, které probíhalo v druhém pololetí roku 2016 koordinací aktivit Evropské unie, související s realizací Nagojského protokolu o přístupu ke genetickým zdrojům a spravedlivém a rovnoprávném sdílení přínosů plynoucích z jejich využívání, sjednaného v rámci Úmluvy o biologické rozmanitosti (CBD).

▪ Úmluva o biologické rozmanitosti (CBD)

AOPK ČR se v roce 2016 zapojila do naplňování klíčové normy mezinárodního práva, Úmluvy o biologické rozmanitosti (Convention on Biological Diversity, CBD). Její pracovníci se podíleli na přípravě anglického překladu aktualizované Národní strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky, koordinované MŽP, na zajištění odborných podkladů pro 20. zasedání Poradního orgánu CBD pro vědecké, technické a technologické záležitosti (SB-STTA-CBD, Montreal, duben 2016), pro poradní skupinu CBD pro informační systém (CHM) a pro 13. zasedání konference smluvních stran CBD (Cancún, prosinec 2016).

▪ Informační systém Úmluvy o biologické rozmanitosti (CBD CHM)

Nadále byla aktualizována struktura webové stránky CHM (Clearing House Mechanism) – poskytovat by měla základní informace o mezinárodních úmluvách a dalších souvisejících tématech týkajících se ochrany biodiverzity, jako je například Nagojský protokol o přístupu ke genetickým zdrojům nebo strategické dokumenty. Více na: <http://chm.nature.cz/>

▪ Úmluva o ochraně evropské fauny a flory a přírodních stanovišť (Bernská úmluva)

AOPK ČR podporuje naplňování závazků vyplývajících z Bernské úmluvy, celoevropské mnohostranné dohody na ochranu přírody, přípravou odborných podkladů (v roce 2016 zpráva o prevenci usmrcování a zraňování ptáků elektrovody v ČR) a zapojením do činnosti odborných skupin (rešerše dokumentů odborné skupiny pro invazní nepůvodní druhy a pro změnu podnebí a biologickou rozmanitost). Pracovník AOPK ČR předsedal biogeografickým seminářům a konferencím v rámci vytváření soustavy Smaragd (Kišiněv, květen 2016; Trondheim, červen 2016; Minsk, říjen 2016) a působil jako člen předsednictva Stálého výboru Bernské úmluvy.

▪ Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (Bonnská úmluva)

Rovněž pro realizaci Bonnské úmluvy poskytla AOPK ČR v roce 2016 odborná stanoviska: jednalo se například o problematiku omezování otrav ptáků a dalších obratlovců a o připravovaný program ochrany západní africko-

-euroasijské tahové trasy ptáků. Péči o prostředí dropa velkého na Znojensku AOPK ČR podporuje realizaci Memoranda o porozumění o ochraně středoevropské populace dropa velkého (blíže viz kap. č. 2.4.1.).

▪ Úmluva o ochraně a udržitelném využívání Karpat (Karpatská úmluva)

V roce 2016 se hlavní aktivity soustředily na přípravu dvou projektů Transgreen a Connectgreen, které se týkají tématu dostupnosti krajiny pro velké savce v Karpatech z pohledu dopravní infrastruktury a územního plánování. Od 1. 1. 2017 do 30. 6. 2019 je v řešení první z nich. Vedoucím partnerem projektu Transgreen je WWF-DCP z Vídně. AOPK ČR je jeden z devíti finančních partnerů (CZ, SVK, HU, RO, UA). Česko-slovenské aktivity se soustředují zejména do pilotní oblasti Západních Karpat. Cílem je popsat kritická a bariérová místa pro migraci živočichů přes vybrané silnice a železnice. Je plánována fyzická kontrola mostů a propustků v oblasti a jejich popis, sledování mortality živočichů při střetu s dopravou a fotomonitoring využívání podchodů a nadchodů živočichy. Hlavním výstupem bude katalog kritických míst a doporučení k nápravě případného nepříznivého stavu. Dále bude připraven souhrnný manuál o tom, jak postupovat při stavbě dopravní infrastruktury v Karpatech.

Ve dnech 18.- 21.10. 2016 AOPK ČR uspořádala mezinárodní konferenci na téma ochrany velkých šelem v Karpatech, financována byla z prostředků Advisory Assistance Programme německého spolkového ministerstva životního prostředí. V rámci konference proběhlo jednání pracovní skupiny pro Ochranu a udržitelné využívání biologické a krajinné rozmanitosti. Účastníci konference ze všech signatářských zemí Karpatské úmluvy podepsali společnou Deklaraci na ochranu velkých šelem v Karpatech, ze které vyplývá potřeba připravit mezinárodní akční plán pro velké šelmy v tomto pohorí. Deklarace je jedním z podkladů pro ochranu šelem v Karpatech i celé Evropě.

▪ Program OSN pro životní prostředí (UNEP)

AOPK ČR autorsky přispěla k přípravě 6. vydání publikace Stav a výhled životního prostředí ve světě (Global Environmental Outlook, GEO), hodnocení životního prostředí Evropy.

▪ Mezivládní platforma pro biodiverzitu a ekosystémové služby (IPBES)

AOPK ČR působí jako celostátní koordinátor Mezivládní platformy pro biodiverzitu a ekosystémové služby (Intergovernmental Platform on Biodiversity and Ecosystem Services, IPBES), jejíž hlavním úkolem zůstává vypracování vědeckých podkladů pro ochranu biodiverzity a udržitelné využívání jejích složek. AOPK ČR v roce 2016 zprostředkovala zapojení vědců z ČR do přípravy zpráv IPBES a rukopisy odborných dokumentů platformy recenzovala.

▪ Ředitelé evropských institucí ochrany přírody (ENCA)

ENCA (The Heads of European Nature Conservation Agencies) byla ustavena v Bonnu v září 2007. Jejím hlavním posláním je výměna zkušeností z péče o přírodu a krajinu a AOPK ČR patří mezi její zakládající členy.

AOPK ČR přispěla v roce 2016 k vypracování stanoviska

ENCA k revizi základních právních norem Evropské unie na ochranu přírody, jmenovitě směrnice č. 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků (směrnice o ptácích) a směrnice č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích) a k rešerši zkušeností s péčí o populace evropských velkých šelem a jimi upřednostňované prostředí, zejména se snahou omezit na nejmenší možnou míru konflikty vznikající mezi nimi a člověkem.

▪ Mezinárodní unie ochrany přírody (IUCN)

AOPK ČR členstvím v Mezinárodní unii ochrany přírody (International Union for Conservation of Nature, IUCN), nejvýznamnější mezinárodní nevládní organizaci na ochranu přírody na světě, navazuje na aktivní zapojení státní ochrany přírody do činnosti IUCN, započaté v roce 1958. AOPK ČR vypracovala například odborná stanoviska k podnětům, týkajícím se celé řady rozmanitých otázek souvisejících s péčí o přírodní dědictví na naší planetě a předloženým VI. světovému kongresu ochrany přírody, organizovanému právě IUCN (Honolulu, září 2016). Pracovník AOPK ČR byl zvolen regionálním předsedou Komise IUCN pro péči o ekosystémy (CEM) pro střední a východní Evropu.

▪ Rozvojová pomoc České republiky

ČR jako členský stát EU a člen Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) poskytuje pomoc vybraným postkomunistickým a rozvojovým zemím. AOPK ČR v červnu 2016 zajišťovala poznávací pobyt pracovníků Národní agentury Albánie pro chráněná území v ČR a pokračovala v přípravě memoranda o spolupráci s Agenturou péče o biologické zdroje Arménské republiky.

Dále pokračuje projekt zahraniční rozvojové spolupráce v Gruzii „Realizace vybraných opatření z plánu péče pro CHKO Tušsko“ navazující na předchozí projekt „Zpracování plánu péče pro Tusheti Protected Landscape“. V roce 2016 byl podepsán dodatek č. 2 mezi AOPK ČR a Českou rozvojovou agenturou, kterým byl projekt prodloužen do konce roku 2017 a současně navýšena celková plánovaná částka na 4 742 300 Kč. V přímé vazbě na plán péče by měly připravované aktivity podpořit implementaci vybraných opatření z plánu péče:

- navrhnout systém turistických tras a vyznačit základní trasy v terénu,
- navrhnout možnosti generování příjmů pro CHKO Tušsko (včetně možnosti zavedení vstupného),
- navrhnout jednoduchý základní systém monitoringu a inventarizace vybraných druhů a přírodních fenoménů,
- podpořit propagaci CHKO Tušsko a prezentaci vůči veřejnosti.

7.2 VĚDECKÝ ORGÁN CITES

V roce 2016 pokračovala činnost AOPK ČR jako národního vědeckého orgánu CITES v souladu se zněním § 27 zákona č. 100/2004 Sb. o obchodování s ohroženými druhy. Většina agendy spočívala ve vydávání odborných stanovisek k výjimkám ze zákazu obchodních činností pro druhy

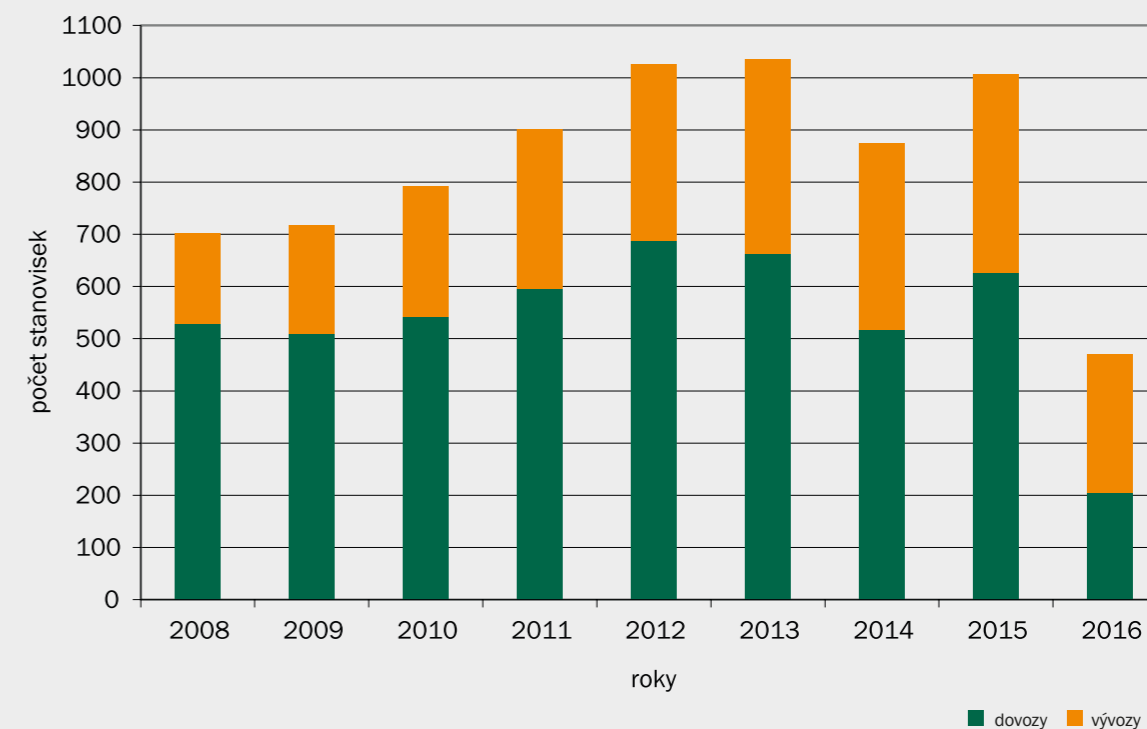
z přílohy A k nařízením Komise (ES) č. 2017/160 pro orgány státní správy – regionální výkonné orgány CITES (krajské úřady a Magistrát hl. m. Prahy). Vědecký orgán vydal v roce 2016 celkem 706 těchto stanovisek, což je téměř o jednu čtvrtinu méně než v roce předešlém. Důvodem je snaha snížit administrativní zátěž vydáváním stanovisek k odchovaným exemplářům běžně chovaných druhů CITES tak, aby tato stanoviska mohla být orgány státní správy používána i pro následné odchovy od stejných rodičovských exemplářů. Celkově tak dochází ke snižování administrativní zátěže nejen vědeckého orgánu, ale i krajských úřadů. Stanoviska jsou již od roku 2008 standardně vydávána prostřednictvím elektronické databáze Regístr CITES (správcem je MŽP).

Vědecký orgán CITES dále vydal 471 odborných stanovisek k dovozu a vývozu exemplářů CITES do/z České republiky a tři odborná stanoviska pro přemístění živých exemplářů v rámci EU. Přehled je uveden v tabulce č. 19 a grafu číslo 15. Stanoviska k dovozu a vývozu oproti předchozím rokům poklesla, ovšem jedná se o změnu v metodickém přístupu vydávání stanovisek z důvodu neúměrné administrativní zátěže. Stanoviska k dovozu a vývozu zcela běžně odchovávaných druhů již nejsou vědeckým orgánem vydávána, neboť jsou kryta jedním společným stanoviskem vědeckého orgánu, které ministerstvo k těmto účelům využívá (například kožené pásky k hodinkám z krajtů či krokodýlí kůže, běžně odchovávané druhy papoušků – například rosely, papoušek zpěvavý, rýžovník šedý).

Tab. č. 19 Počet stanovisek k výjimkám ze zákazu obchodních činností (certifikáty ES)

rok	stanoviska k permitům	dovozy	pozitivní	negativní	vývozy	pozitivní	negativní
2008	703	529	526	3	174	174	0
2009	716	509	507	2	207	207	0
2010	792	543	535	8	249	249	0
2011	901	596	586	10	305	303	2
2012	1026	687	681	6	339	339	0
2013	1036	663	657	6	373	371	2
2014	874	517	515	2	357	356	1
2015	1007	626	621	1	381	380	1
2016	471	205	204	1	266	265	1

Graf č. 15 Počet stanovisek k permitům

V rámci zpracovávání stanovisek k výjimkám i povolením k dovozu/vývozu vykonal vědecký orgán CITES v roce 2016 osm odborných šetření a to u chovatelů papoušků, plameňáků, sokolovitých dravců, medvědů, levhartů a primátů.

V roce 2016 nadále probíhala úzká spolupráce s oblastními výkonnými orgány CITES (krajské úřady a Magistrát hl. m. Prahy), s ČIŽP při kontrolách chovných zařízení a prokazování původu exemplářů CITES a především s výkonným orgánem CITES s hlavní odpovědností v ČR – Ministerstvem životního prostředí. Součástí agendy je pravidelná komunikace se zahraničními partnerskými institucemi jak ze třetích zemí, tak v rámci EU, a to zejména v otázkách možného povolení dovozu do EU.

Pro potřebu Celní správy byla v roce 2016 vypracována dvě odborná vyjádření. Předmětem prvního posouzení byla determinace slonoviny u více než stovky dekoračních předmětů a stanovení ceny. Ve druhém odborném vyjádření se pracovníci vědeckého orgánu CITES zabývali trofejí medvěda hnědého nabízeného k prodeji na internetu, kdy byla poskytnuta informace o legislativě, která je spojena s držením a prodejem exemplářů tohoto kriticky ohroženého živočicha, který je zároveň

exemplářem CITES.

7. ročník semináře CITESové evergreeny byl v roce 2016 zaměřen na význam chovu v lidské péči u několika vybraných druhů - pandu velkou (*Ailuropoda melanoleuca*), ďábla medvědovitého (*Sarcophilus harrisi*), vakovlka (*Thylacinus cynocephalus*) a především žaka šedého (*Psittacus erithacus*), který je od počátku roku 2017 zařazen v příloze I. Nutno dodat, že každý z vybraných druhů je značně specifický a lze předpokládat, že i význam chovu v lidské péči bude proto u každého jiný.

V roce 2016 byl vydán aktualizovaný leták „Nosorožci – Od úspěchu ke krizi“, který přibližuje aktuální problematiku pytláčení nosorožců v Africe a zobrazuje počty zabitých nosorožců od roku 2006.

V rámci zahraničních služebních cest se pracovníci účastnili pravidelných zasedání Vědecké prověřovací skupiny CITES (SRG) v Bruselu. Klíčová byla 17. konference smluvních stran CITES (CoP) v jihoafrickém Johannesburgu (24. 9. – 4. 10. 2016), kde byl projednáván rekordní počet návrhů. AOPK ČR iniciovala a následně aktivně vyjednávala zařazení kozorožce kavkazského (*Capra caucasica*) do přílohy CITES II, které bylo na CoP 17 schváleno.

Národní přírodní památka Zlatý kůň a Kotýz, foto Jaroslav Mottl

8. Hospodaření a provoz

8.1. ROZPOČET A VEŘEJNÉ ZAKÁZKY | Pavla Hůlová

AOPK ČR hospodařila v roce 2016 podle schváleného a v průběhu roku upraveného rozpočtu v souladu s pravidly stanovenými příslušnou legislativou, především zákonem č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů v aktuálním znění.

AOPK ČR vykázala celkem 92 196 tis. Kč příjmů.

Plánovaný limit příjmů ve výši 6 978 tis. Kč byl naplněn 14 539 tis. Kč, zejména příjmy z poskytování služeb a výrobků, z pronájmu pozemků, z pronájmu majetku, příjmy z vlastní činnosti a příjmy z prodeje dlouhodobého majetku.

Ostatní příjmy představují investiční a neinvestiční transfery od veřejných rozpočtů, Evropské unie a ze zahraničí.

Celkový rozpočet výdajů činil 743 647 tis. Kč, čerpání dosáhlo hodnoty 625 243 tis. Kč. Schválený provozní rozpočet výdajů organizace činil 50 170 tis. Kč

Čerpání nároků z nespotebovaných výdajů činilo 77 887 tis. Kč a čerpání rezervního fondu dosáhlo výše 8 739 tis. Kč.

Platy zaměstnanců s příslušenstvím činily 261 284 tis. Kč. Náklady na odstupné spojené se snižováním počtu zaměstnanců AOPK ČR dosáhly výše 136 tis. Kč. Náhrady mezd v době nemoci byly ve výši 376 tis. Kč.

Provozní a režijní výdaje čtrnácti regionálních pracovišť a ústředí činily 48 010 tis. Kč. Schválený rozpočet provozních výdajů byl současně posílen díky realizaci projektů.

Největší podíl výdajů představovaly položky za nájemné, pohonné hmoty, platby za energie, cestovné, poštovní služby, náklady na opravy, materiálové náklady a další služby.

Činnosti AOPK související s administrací OPŽP jsou kofinancovány fondy EU formou dvou projektů technické pomoci. Na základě projektových žádostí byly schváleny celkové rozpočty (limity čerpání) do roku 2023. Do administrace projektů byli v roce 2016 zapojeni pracovníci AOPK ČR v průměrné kapacitě 45,5 přepočtených úvazků ze čtrnácti regionálních pracovišť, samostatného odboru OPŽP a dalších věcně příslušných útvarů ústředí. Více tabulka č. 20, graf č. 16. Čerpání vybraných projektů a programové financování viz graf č. 17.

8.1.2 Veřejné zakázky

AOPK ČR v roce 2016 administrovala a ukončila celkem dvě nadlimitní veřejné zakázky o celkové hodnotě 10 543 393 Kč bez DPH. Zároveň v prostředí elektronického tržiště administrovala a ukončila 413 veřejných zakázek malého rozsahu a veřejných zakázek ve formě zjednodušeného podlimitního řízení o celkové hodnotě 90 639 748 Kč bez DPH.

8.2. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ

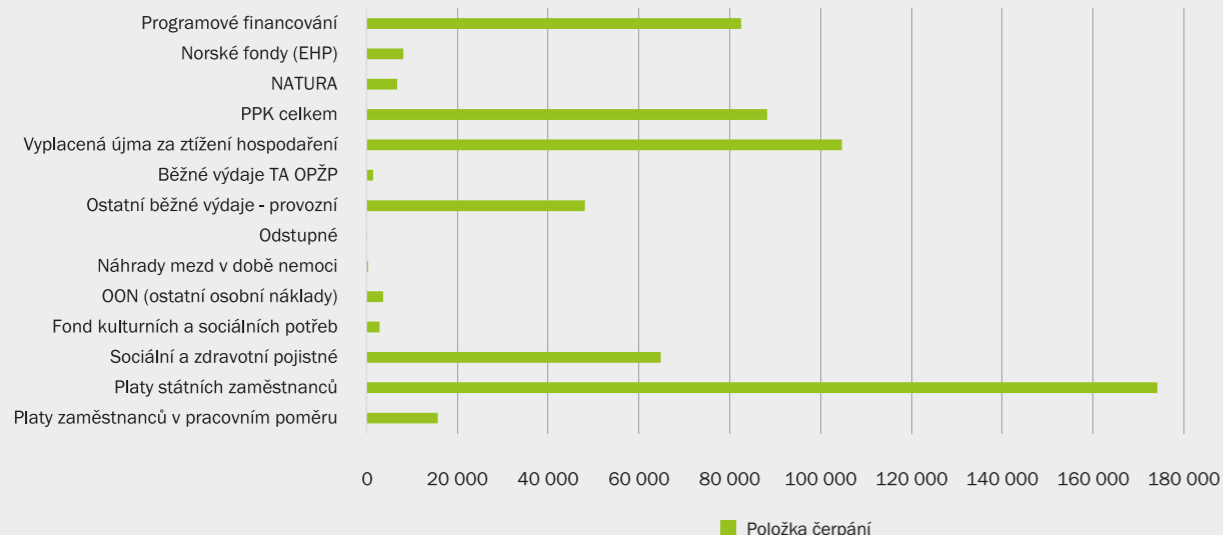
Petr Bejček

Personální zajištění činností v AOPK ČR v roce 2016 vycházelo z limitů stanovených státním rozpočtem pro rok 2016 a systemizací pro rok 2016 schválenou vládou (včetně jejich následných změn v souvislosti s novými projekty hrazenými z prostředků EU/FM). Do roku 2016 AOPK

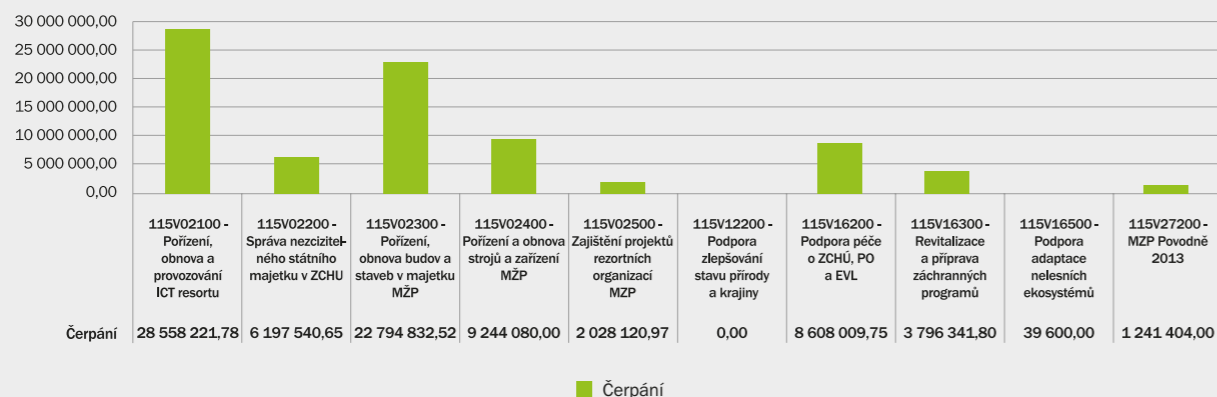
Tab. č. 20 Čerpání AOPK ČR k 31. 12. 2016 (v tis. Kč)

Položka čerpání	Rozpočet	Nároky z nespotr. výdajů	Rezervní fond	Celkem
Platy zaměstnanců v pracovním poměru	15 437	254	0	15 691
Platy státních zaměstnanců	170 041	3 961	152	174 154
Sociální a zdravotní pojištění	63 039	1 700	58	64 797
FKSP	2 805	40	2	2 847
OON	541	3 026	86	3 653
Náhrady mezd v době nemoci	376	0	0	376
Odstupné	136	0	0	136
Ostatní běžné výdaje - provozní	40 690	7 320	85	48 095
Běžné výdaje TA OPŽP	1 484	0	0	1 484
Újma	103 466	1 225	0	104 691
Program péče o krajinu MŽP celkem	85 027	3 191	0	88 218
NATURA	3 973	2 787	0	6 760
Norské fondy (EHP)	555	7 540	0	8 095
Programové financování	50 783	31 724	0	82 507

Graf č. 16 Čerpání AOPK ČR k 31.12. 2016

Graf č. 17 Čerpání programového financování

ČR vstoupila s 567 přepočtenými úvazky, z toho 533 bylo kmenových a 37 projektových. Po změně systemizace účinné od 1. 7. 2016 se počet projektových přepočtených úvazků navýšil na 54,1. Po další změně systemizace účinné od 1. 9. 2016 se rozšířil počet projektových přepočtených úvazků na 83,1. AOPK ČR tak koncem roku 2016 disponovala celkem 616,1 přepočtenými úvazky.

8.3. SPRÁVA MAJETKU A MATERIÁLNĚ-TECHNICKÉ ZAJIŠTĚNÍ | Dagmar Heřmanová

K 31. 12. 2016 hospodařila AOPK ČR s movitým a nemovitým majetkem státu o celkové hodnotě 2,36 mld. Kč v následujícím členění:

- dlouhodobý majetek (hmotný, nehmotný, revitalizace) v celkové hodnotě 1 166 148 022,80 Kč;

- dlouhodobý hmotný majetek (vyjma pozemků) určený k prodeji v hodnotě 832 851,23 Kč v reálných cenách dle ZP;
- drobný hmotný i nehmotný majetek (vč. OOPP) v celkové hodnotě 236 356 154,25 Kč;
- pozemky (vč. pozemků určených k prodeji na účtu 036) v celkové hodnotě 959 486 339,77 Kč (v pořizovacích cenách), o celkové výměře 129 356 935 m², celkem 16 670 ks.

V roce 2016 byl vyřazen majetek (DHM, DDHM, DDNM, OOPP) likvidací, prodejem a v důsledku škodných událostí o celkové hodnotě 11 253 951,79 Kč. Majetek vyřazený likvidací a prodejem již nesloužil účelu, ke kterému byl pořízen, a byl vyhodnocen pro AOPK ČR jako trvale nepotřebný.

V roce 2016 byly vyřazeny a zařazeny pozemky (prodej trvale nepotřebných pozemků pro ochranu přírody a krajiny, bezúplatné převody mezi organizačními složkami

státu (ÚZSVM, SPÚ) a jinými státními organizacemi, komplexní pozemkové úpravy, obnova katastrálního operátu) následovně:

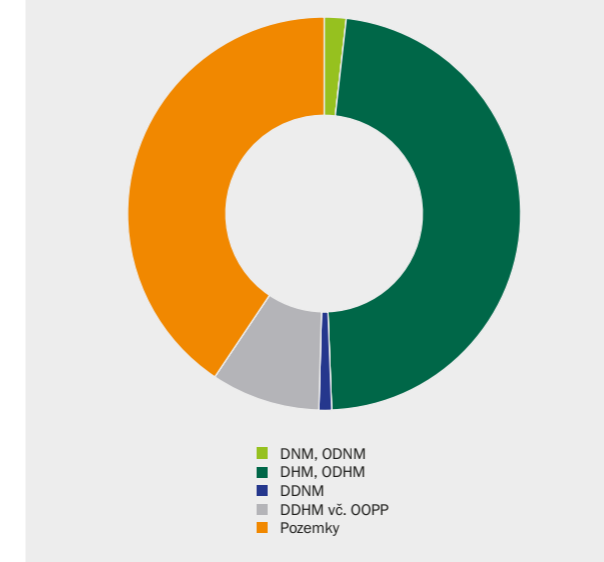
- vyřazení 559 ks, 18 708 448,11 Kč v pořizovacích cenách (u prodejů v cenách stanovených znalcem)
- zařazení 761 ks, 77 514 673,47 Kč v pořizovacích cenách.

Z národního programu SFŽP na podporu výkupu pozemků ve zvláště chráněných územích bylo vykoupeno do vlastnictví České republiky – příslušnosti hospodařit s majetkem státu pro AOPK ČR celkem 77 ks pozemků v ZCHÚ o celkové výměře 114 ha v celkové kupní ceně 38.517.095,- Kč (z toho například NPR Špraněk za kupní cenu 28 799 160,- Kč a NPR Králický Sněžník za kupní cenu 4 200 000,- Kč) (viz též kap. č. 3.2.). AOPK ČR vyčerpala ke dni 31. 12. 2016 dotaci na výkupy pozemků ve výši 40 000 000,- Kč ze Smlouvy č. 01140831 se SFŽP (platnost 12/2008 – 12/2016).

Na základě Rozhodnutí správního orgánu (SPÚ) dle ust. § 9, odst. 6 zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi bylo k 31. 12. 2016 vydáno celkem 129 ks pozemků o celkové výměře 536 788 m², v celkové ceně 2 984 889,59 Kč.

V roce 2016 bylo pořízeno v rámci obnovy vozového parku pro AOPK ČR celkem 28 ks osobních automobilů.

Graf č. 18 Majetek v evidenci AOPK ČR, stav k 31. 12. 2016

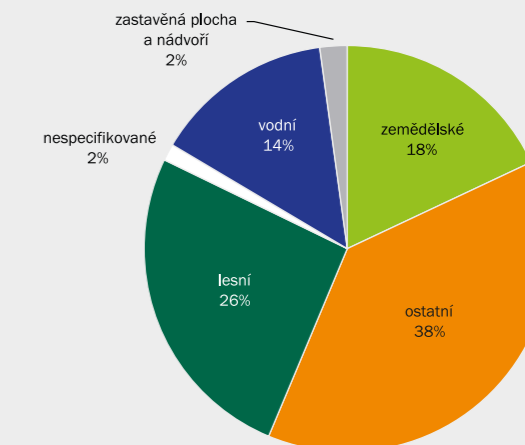
K 31. 12. 2016 AOPK ČR využívala celkem 136 služebních vozidel, z toho 93 osobních a 43 terénních.

V roce 2016 se pokračovalo v procesu plnění povinnosti vlastníka k zápisu vodních děl do evidence v katastru nemovitostí. K 31. 12. 2016 je zapsáno v KN 29 vodních děl v příslušnosti hospodařit AOPK ČR.

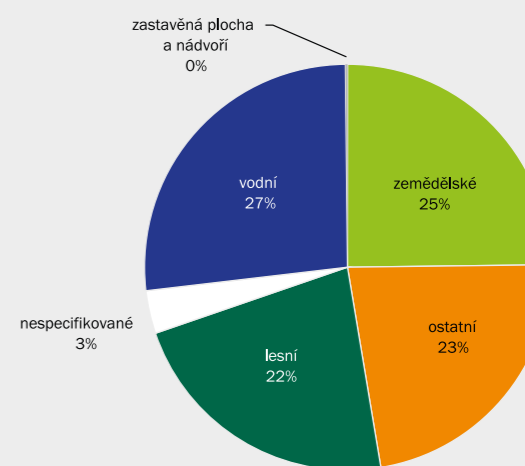
V souvislosti s novelou zákona č. 219/2000 Sb. se započalo s majetkoprávním vypořádáním k pozemkům v pří-

Následující grafy uvádějí strukturu pozemků v majetku AOPK ČR.

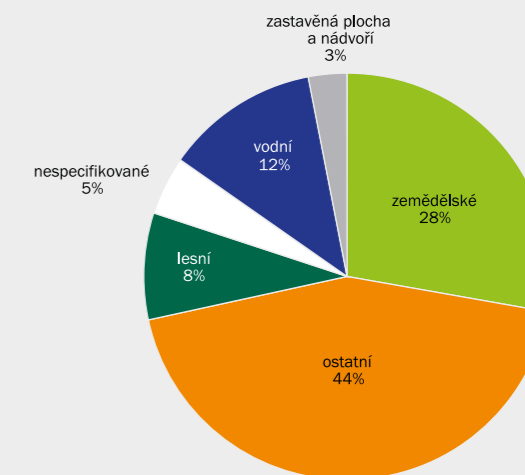
Graf č. 19 Hodnota pozemků

Graf č. 20 Výměra v pozemků

Graf č. 21 Počet pozemků

služnosti (s právem) hospodařit jiných státních institucí, na nichž stojí stavby v příslušnosti hospodařit AOPK ČR. Formou souhlasného prohlášení byly v roce 2016 vypořádány majetkoprávní vztahy k pozemkům pod dvanácti stavbami v příslušnosti hospodařit AOPK ČR.

V souladu s novelou zákona č. 219/2000 Sb. a příslušnými právními předpisy byly do systému Centrálního registru administrativních budov (CRAB) průběžně aktualizovány údaje o 37 administrativních budovách, se kterými je AOPK ČR příslušná hospodařit. Paralelně pak byla v souladu s nařízením MŽP v případě potřeby aktualizována databáze (NEMO) veškerých budov (administrativní budovy či prostory, terénní stanice, informační střediska, garáže apod.), které AOPK ČR využívá ke své činnosti, zároveň zde byla aktualizována databáze pozemků v příslušnosti hospodařit AOPK ČR.

V rámci optimalizace provozních nákladů byl v roce 2016 ukončen proces prodeje nemovitosti v k.ú. Nové Sady u Olomouce.

V roce 2016 byl pro potřeby nově vyhlášené CHKO Brdy od Ministerstva obrany převeden do příslušnosti hospodařit AOPK ČR pozemek p.č. 881/3, jehož součástí je stavba pro administrativu v k.ú. Jince v Brdech, s pozemkem, jehož součástí jsou studna, garáže, dílny a sklad.

V roce 2016 byla sjednocena evidence majetku (vyjma pozemků), se kterým je AOPK ČR příslušná hospodařit, v nově implementovaném ekonomickém informačním systému.

V roce 2016 bylo dokončeno třináct stavebních akcí. Jedná se například o rekonstrukci objektu Michalská 260/14 v Litoměřicích, zateplení budovy včetně střechy objektu v Pardubicích, stavební úpravy areálu v Polici nad Metují, úpravy venkovního prostoru v areálu SCHKO Blanský les ve Vyšném, výměna oken v budově v Luhačovicích či oprava střechy, štítové stěny a stropu pod půdou se zateplením v Louňovicích pod Blánkem.

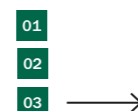
8.4. SPRÁVA A PODPORA ICT

Jan Vostatek

V prvním čtvrtletí roku 2016 se podařilo dokončit migraci datových služeb na propojení regionálních pracovišť (VPN) na služby s garantovanou rychlostí 16/16Mb na RP a 100/100Mb ústředí. Migrace přinesla podstatné zvýšení rychlosti přístupu na síťové služby a k informačním systémům, vyšší dostupnost služeb a úsporu finančních prostředků.

Do ostrého provozu byl spuštěn nový ekonomický informační systém. Součástí projektu nasazení ekonomického informačního systému byla změna procesu oběhu a schvalování ekonomických dokladů z listinné podoby na elektronickou a nasazení modulu Manažerský informační systém, který umožňuje tvorbu automaticky aktualizovaných sestav a výstupů. Nasazením nového ekonomického informačního systému se podařilo sjednotit evidenci majetku, je k dispozici aktuální přehled o čerpání rozpočtu, elektronizací oběhu se zefektivnil proces zpracování dokladů, kdy jsou v maximální míře využí-

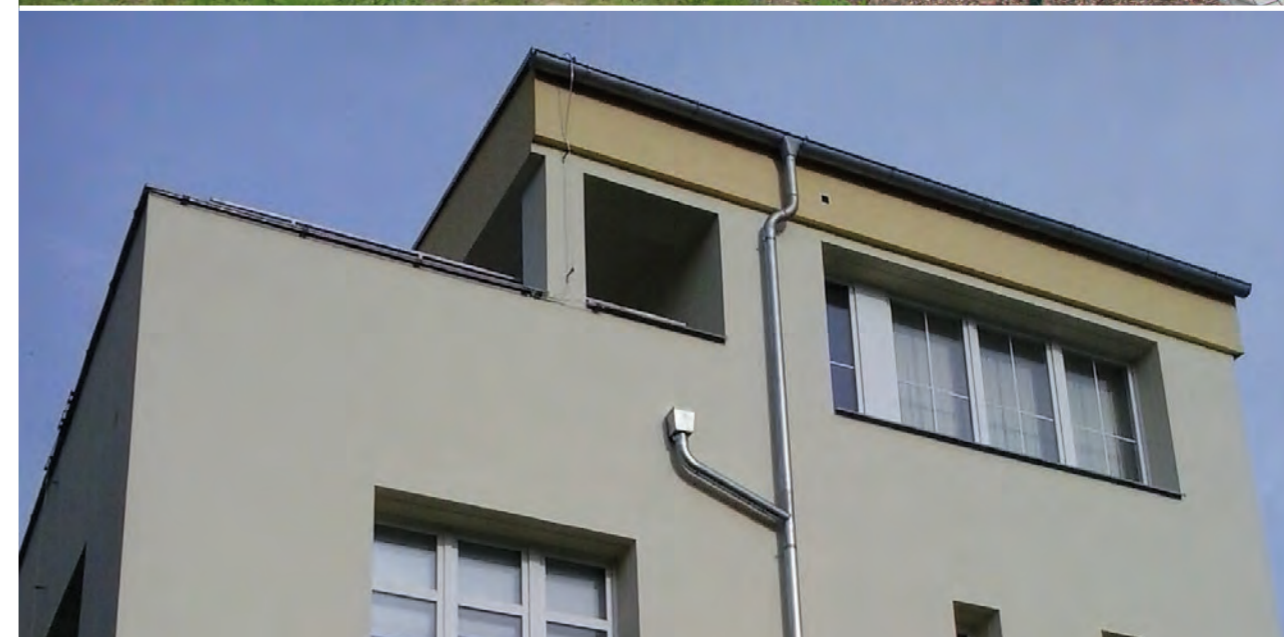
vány již jednou zapsané informace. Podstatnou výhodou nového ekonomického systému je mnohem větší nezávislost na jeho dodavateli zejména v oblastech nasazování rozpočtu, účetních závěrek a tvorbě výstupů. Nasazení přineslo i podstatnou úsporu finančních prostředků na podporu systému.

Obrázek 1 Rekonstrukce objektu v Litoměřicích, osvětlení přístupové rampy, foto archiv firmy Chládek & Tintěra a.s.

Obrázek 2 Úprava parkovací plochy Vyšný, foto archiv firmy Jiří Kalina-Agrokal

Obrázek 3 Zateplení budovy v Pardubicích, foto archiv firmy Stavitelství Háněl s.r.o.

Rada AOPK ČR

V roce 2016 v Radě AOPK ČR působily tyto osobnosti:

Ing. Václav ZEMEK – poslanec, místopředseda výboru pro životní prostředí PSP ČR

Ing. Miroslav ZÁMEČNÍK – ekonomický expert

doc. Ing. Tomáš VRŠKA, Dr. – expert v lesnické ekologii a pěstění lesa Mendelovy univerzity, Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví

prof. David Storch - ekolog, ředitel Centra pro teoretická studia Univerzity Karlovy a Akademie věd České republiky

Mgr. Milan ŠTOVÍČEK – místostarosta Litvínova

Ing. Petr ŠILAR – senátor, člen Výboru pro hospodářství, zemědělství a dopravu

prof. Ing. Dr. Bořivoj ŠARAPATKA, CSc. – krajinný ekolog a pedolog, Univerzita Palackého Olomouc, Přírodovědecká fakulta

prof. Ing. Petr SKLENIČKA, CSc. – krajinný ekolog, proděkan Fakulty životního prostředí České zemědělské univerzity, **předseda Rady AOPK ČR**

PhDr. Ivan RYNDA – sociální a kulturní ekolog, Fakulta humanitních studií UK, vedoucí katedry

Ing. Marie PĚNČÍKOVÁ – poslankyně, členka výboru pro životní prostředí PSP ČR

Ladislav OKLEŠTĚK – poslanec, člen výboru pro životní prostředí PSP ČR

prof. RNDr. Bedřich MOLDAN, CSc. – ekolog, ředitel Centra pro otázky životního prostředí UK, bývalý ministr ŽP

JUDr. Svatomír MLČOCH – právní expert, bývalý náměstek ministra ŽP

doc. RNDr. Ladislav MIKO, PhD. – Evropská komise, zástupce generálního ředitele Generálního ředitelství pro zdraví a ochranu spotřebitelů a bývalý ředitel pro ochranu přírody Generálního ředitelství pro životní prostředí, bývalý ministr ŽP

Ing. Michal KUČERA – poslanec, výbor pro životní prostředí PSP ČR, předseda podvýboru pro ochranu přírody a krajiny

prof. RNDr. Pavel KOVÁŘ, CSc. – geobotanik, bývalý děkan Přírodovědecké fakulty UK

Mgr. Vojtěch KOTECKÝ – biolog

Ing. Kateřina KONEČNÁ – poslankyně Evropského parlamentu

Ing. Dan JIRÁNEK – Svaz měst a obcí

prof. RNDr. Helena ILLNEROVÁ, DrSc. – fyzioložka, bývalá předsedkyně AV ČR a České učené společnosti

Ing. Jan HŘEBAČKA – ředitel Správy KRNP

PhDr. Robin BÖHNISCH – poslanec, předseda výboru pro životní prostředí PSP ČR

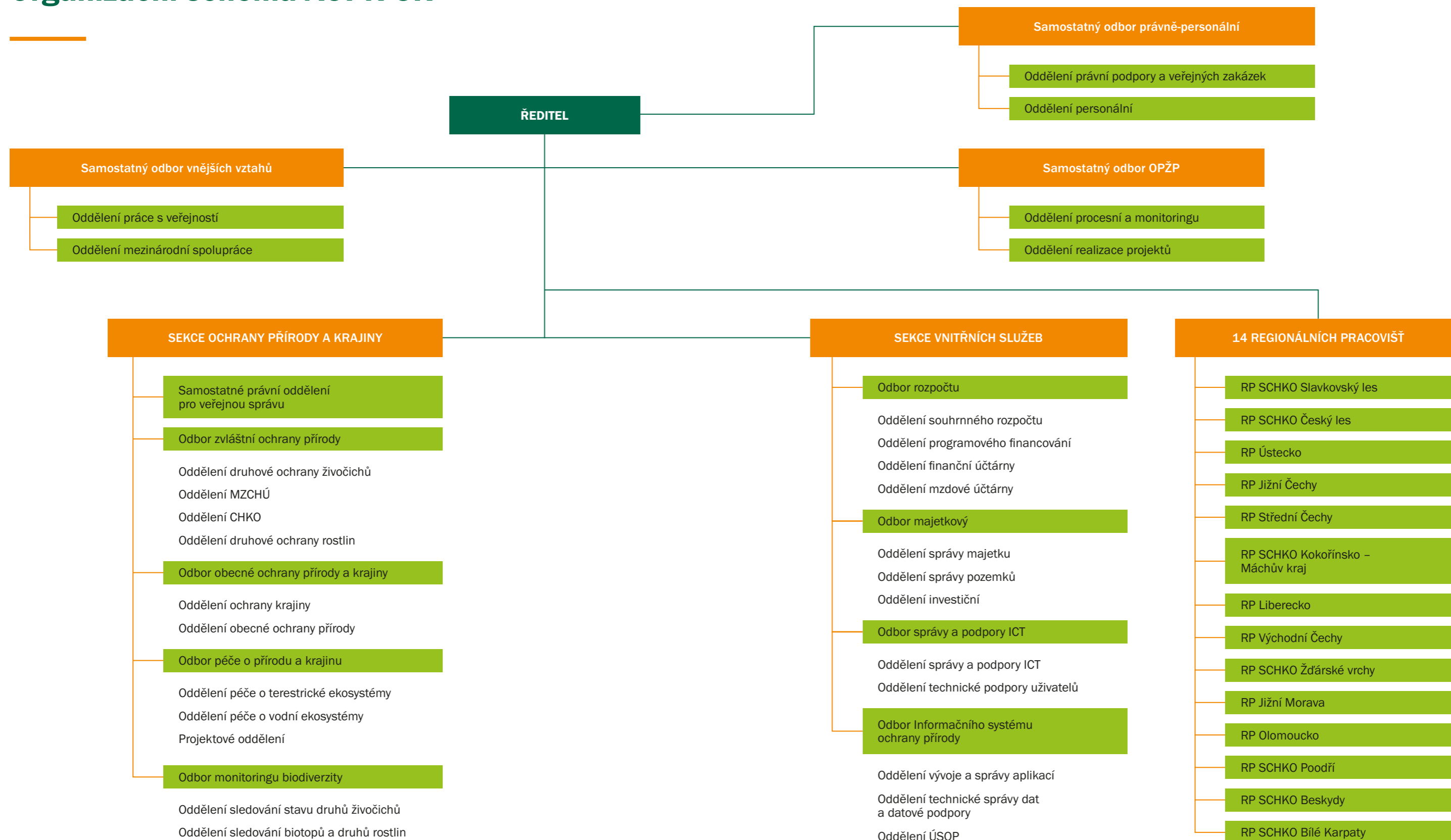
prof. RNDr. Vladimír BEJČEK, CSc. – zoolog, děkan Fakulty životního prostředí České zemědělské univerzity

RNDr. Libor AMBROZEK – botanik, předseda ČSOP, bývalý ministr ŽP

Jednání rady se pravidelně účastní členové vedení AOPK ČR, funkci tajemníka Rady zastává RNDr. František POJER.

V roce 2016 se Rada sešla dvakrát, výjezdní zasedání do CHKO České středohoří se věnovalo sledování stavu biodiverzity. Členové se seznámili také s průběhem projektu LIFE+ a jednoznačně doporučili pokračování monitoringu biodiverzity i tohoto projektu. Podzimní zasedání Rady bylo věnováno mezinárodní agendě a spolupráci AOPK ČR.

Organizační schéma AOPK ČR

Kontakty

Přehled platných kontaktů k 31. 12. 2016

Ředitel AOPK ČR: RNDr. František Pelc

Sekretariát ředitele
Jiřina Kučerová
Tel.: +420 283 069 242
Kaplanova 1931/1, 148 00 Praha 11

Samostatný odbor právně-personální

Ředitel odboru: JUDr. Ing. Petr Bejček
Tel.: +420 283 069 186

Samostatný odbor vnějších vztahů

Ředitel odboru: RNDr. František Pojer
Tel.: +420 283 069 245

Samostatný odbor OPŽP

Ředitelka odboru: Ing. Anna Limrová
Tel.: +420 283 069 217

Sekce ochrany přírody a krajiny

Ředitel sekce: Ing. Pavel Pešout
Tel.: +420 283 069 205

Samostatné právní oddělení pro veřejnou správu

Vedouc oddělení: Mgr. Jitka Dvořáková
Tel.: +420 283 069 264

Odbor zvláštní ochrany přírody

Ředitel odboru: Mgr. David Lacina
Tel.: +420 283 069 256

Odbor obecné ochrany přírody a krajiny

Ředitel odboru: Mgr. Jaromír Kosejk
Tel.: +420 283 069 230

Odbor péče o přírodu a krajinu

Ředitel odboru: Ing. Pavel Štěrba, Bc.A
Tel.: +420 283 069 207

Odbor monitoringu biodiverzity

Ředitel odboru: Mgr. & Mgr. Karel Chobot Ph.D.
Tel.: +420 283 069 105

Sekce vnitřních služeb a informatiky

Ředitel sekce: Ing. Jan Zohorna
Tel.: +420 283 069

Samostatné oddělení organizační

Vedouc oddělení: Ing. Petr Jiran
Tel.: +420 283 069

Samostatné oddělení investic

Vedoucí oddělení: Martina Vondráčková
Tel.: +420 283 069 350

Odbor finanční

Ředitelka odboru: Ing. Pavla Hůlová
Tel.: +420 283 069 349

Odbor majetkový

Ředitelka odboru: Dagmar Heřmanová
Tel.: +420 283 069 330

Odbor správy a podpory ICT

Ředitel odboru: Jan Vostatek
Tel.: +420 283 310

Odbor Informačního systému ochrany přírody

Ředitel odboru: Mgr. Jan Zárybnický
Tel.: +420 283 069 320

Kontakty - regionální pracoviště

RP SCHKO Slavkovský les

Ředitel RP: Ing. Jindřich Horáček, Ph.D.
Tel.: 354 401 966
Hlavní 504, 353 01 Mariánské Lázně

RP SCHKO Český les

Ředitel RP: RNDr. Tomáš Peckert, Ph.D.
Tel.: 374 611 028
Náměstí Republiky 287, 348 06 Přimda

RP Ústecko

Ředitel RP: Ing. Petr Kříž
Tel.: 475 258 322
Michalská 260/14, 412 01 Litoměřice

RP Jižní Čechy

Ředitel RP: Ing. Jiří Bureš
Tel.: 386 110 718
Nám. Přemysla Otakara II. 34, 370 01 České Budějovice

RP Střední Čechy

Ředitel RP: RNDr. Jaroslav Obermajer
Tel.: 416 574 600
Podbabská 2582/30, 160 00 Praha 6

RP SCHKO Kokořínsko – Máchův kraj

Ředitel RP: Ing. Ladislav Pořízek
Tel.: 315 628 293
Česká 149, 276 01 Mělník

RP Liberecko

Ředitel RP: Ing. Jiří Hušek
Tel.: 482 428 997
U Jezu 10, 460 01 Liberec

RP Východní Čechy

Ředitel RP: Mgr. Vlastimil Peřina
Tel.: 466 797 581
Jiráskova 1665, 530 02 Pardubice

RP SCHKO Žďárské vrchy

Ředitel RP: Ing. Václav Hlaváč
Tel.: 569 425 007
Brněnská 39, 591 01 Žďár nad Sázavou

RP Jižní Morava

Ředitel RP: Ing. Stanislav Koukal
Tel.: 547 427 647
Kotlářská 51, 602 00 Brno

RP Olomoucko

Ředitel RP: Ing. Michal Servus
Tel.: 585 153 960
Husova 906/5, 784 01 Litovel

RP SCHKO Poodří

Ředitel RP: Mgr. Jan Klečka, PhD.
Tel.: 571 654 293
Trocnovská 2, 702 00 Ostrava - Přívoz

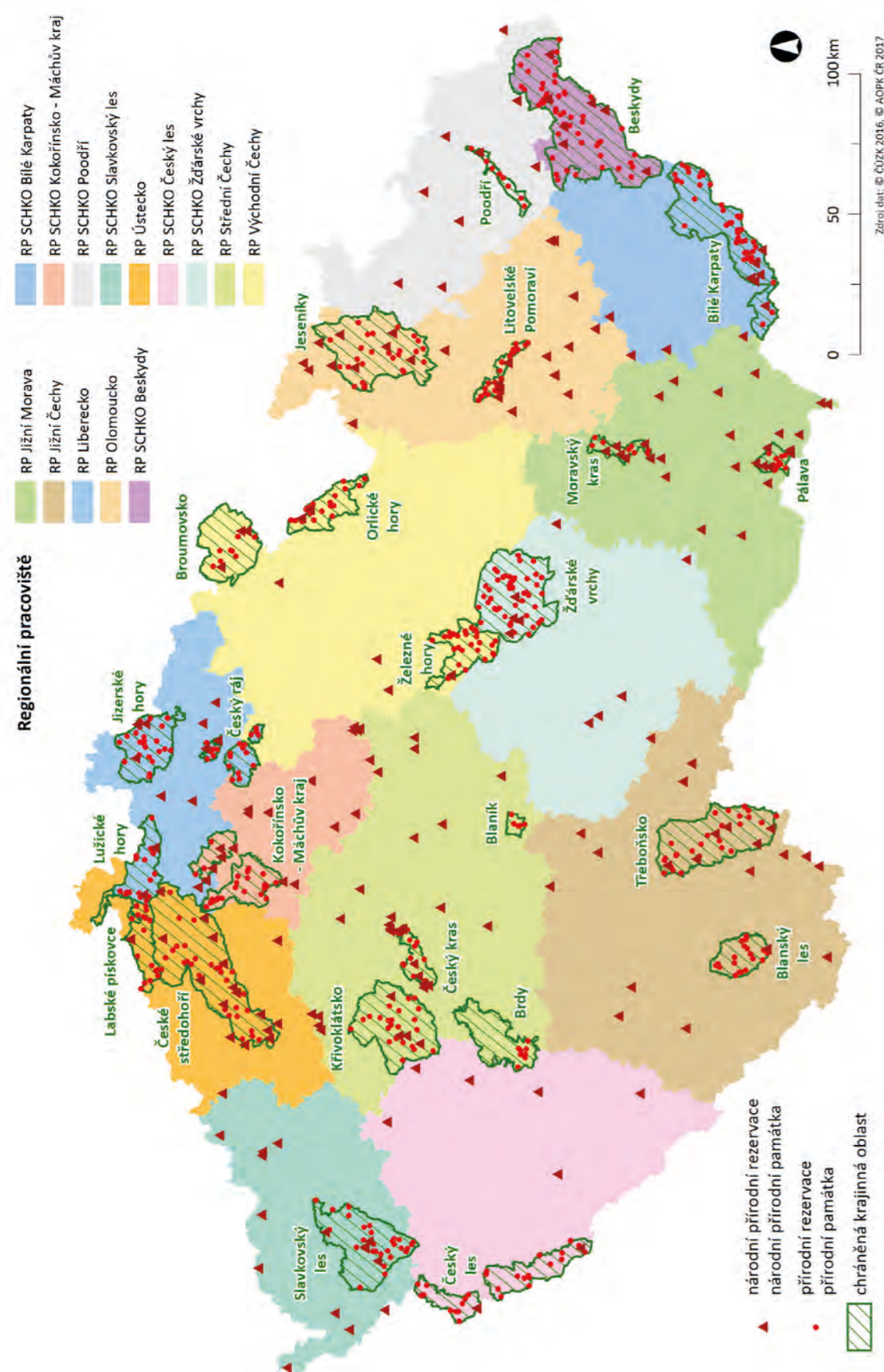
RP SCHKO Beskydy

Ředitel RP: Mgr. František Jaskula
Tel.: 571 654 293
Nádražní 36, 756 61 Rožnov pod Radhoštěm

RP SCHKO Bílé Karpaty

Ředitel RP: Ing. Jiřina Gaťáková
Tel.: 577 119 626
Nádražní 318, 763 26 Luhačovice

Územní působnost regionálních pracovišť AOPK ČR

Seznam zkratek

AEKO	agroenvironmentálně - klimatická opatření	NPR	národní přírodní rezervace
AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR	OLH	odborný lesní hospodář
CBD	Úmluva o biologické rozmanitosti	OOP	orgán ochrany přírody
CITES	Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin	OPLZ	Operační program Lidské zdroje
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí	OPŽP	Operační program Životní prostředí
ČÚZAK	Český úřad zeměměřický a katastrální	POPFK	Program obnovy přirozených funkcí krajiny
DR ÚSOP	Digitální registr Ústředního seznamu ochrany přírody	PP	přírodní památka
EEA	Evropská agentura životního prostředí	PPK	Program péče o krajinu
EK	Evropská komise	PR	přírodní rezervace
EHP	Evropský hospodářský prostor	PRV	program rozvoje venkova
ENCA	Evropská agentura pro ochranu přírody	PS	památný strom
ETC/BD	Evropské tematické středisko biologické rozmanitosti	RP	regionální pracoviště
EUROPARC	Federace přírodních a národních parků Evropy	SDO	souhrn doporučených opatření
EVL	evropsky významná lokalita	SCHKO	Správa chráněné krajinné oblasti
FKSP	Fond kulturních a sociálních potřeb	SCHÚ	smluvně chráněné území
GIS	Geografický informační systém	SFŽP	Státní fond životního prostředí České republiky
CHKO	chráněná krajinná oblast	SJ ČR	Správa jeskyní České republiky
IUCN	Mezinárodní unie na ochranu přírodu	SPÚ	Státní pozemkový úřad
JESO	jednotná evidence speleologických objektů	TMP	trvale monitorovaná plocha
LČR	Lesy České republiky, státní podnik	UNESCO	Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
LHP	lesní hospodářský plán	ÚAP	územně analytické podklady
LPIS	veřejný registr půdy	ÚSES	územní systém ekologické stability
MZe	Ministerstvo zemědělství	ÚSOP	Ústřední seznam ochrany přírody
MZCHÚ	maloplošně zvláště chráněné území	ÚZSVM	Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových
MŽP	Ministerstvo životního prostředí	VMB	vrstva mapování biotopů
NDOP	Nálezová databáze ochrany přírody	VKP	významný krajinný prvek
NPP	národní přírodní památka	ZCHÚ	zvláště chráněné území
		ZCHD	zvláště chráněný druh
		ZOPK	zákon o ochraně přírody a krajiny

Ročenka AOPK ČR 2016

Vydala: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Editoři: Pavel Pešout, Karolína Šůlová

Autoři textů: zaměstnanci AOPK ČR

Titulní fotografie: Jana Prahová

Autor map na stranách

24, 25, 49, 56, 57 a 60: Jan Vrba

Tisk: LD s.r.o. - Tiskárna Prager

Grafické zpracování: Jan Šmucar

Počet stran: 94

Místo a rok vydání: Praha 2017

ISBN: 978-80-88076-56-8

AOPK ČR
ROČENKA 2016
www.nature.cz

